Ніл Ґейман

Зоряний пил

Присвячується Джен і Розмарі Волф

Пісня

Впіймай із неба зірку,

З'їж корінь мандрагори,

Скажи мені, куди спливли роки,

Звідкіль взялись отруйнії трунки?

Про що бринить русалок спів,

І як не заздрити усім.

Які вітри

Зігріють дух

І додадуть снаги?

Ти ясновидцем народивсь —

Така вже твоя доля.

Бери коня і мчи у далечінь

До сивини на скронях

А повернувшись, розкажи

Що бачив на шляху.

Та жінки вірної

Ніде

Не знайдеш, я тобі кажу.

А якщо знайдеш — напиши,

Я втішуся за тебе.

Але по кралю не піду,

Хай навіть недалеко:

Ти вірною її зустрів,

І у листі звеличив,

Та поки дійде

Той твій лист,

Вона вже зрадить тричі.

Джон Дон (1572–1631)

Розділ перший

з котрого ми дізнаємося про селище Стіну, а також про незвичайну подію, що відбувається там раз на дев'ять років

Був собі юнак, котрому хотілося знайти Мрію свого серця.

Звісно, це не новина (справді, в усі часи історії всіх юнаків починалися і починатимуться майже однаково), але наш юнак був незвичайний, і на нього чекали незвичайні пригоди. Однак він лише починав про це здогадуватися.

Ця історія — як і багато інших — бере початок у Стіні.

Вже шістсот років селище Стіна стоїть на гранітному виступі, оточене невеликим клаптиком лісу. Будинки у Стіні старі, прямокутні, з сірого каменю, з темними похилими дахами і високими димарями. Місця на скелі небагато, тому будівлі туляться тісно; подекуди крізь мур пробиваються дерева і кущі.

Виїхати зі Стіни можна лише одним шляхом — вимощеною камінням звивистою стежкою, що проходить крізь ліс і стрімко підіймається догори, на південь. Стелячись у тому ж напрямку, за лісом вона переходить у справжню асфальтовану дорогу. Поступово дорога ширшає — це вже траса, котрою з міста до міста мчать легкові автомобілі та вантажівки. Врешті-решт нею можна дістатися аж до Лондона — але подорож туди зі Стіни займе всеньку ніч.

Мешканці Стіни небагатослівні. Ті, хто живуть тут із діда-прадіда — високі, кремезні й сірі, наче гранітна скеля, на якій стоїть їхнє селище — помітно відрізняються від переселенців з інших місць та їхніх нащадків.

З заходу і сходу селище Стіна оточене лісом. На півдні — оманливо тихе озеро; його напувають струмки з гір, які простягаються на північ від села. У горах — пасовища для овець.

Зі сходу Стіна відгороджується від лісу високим кам'яним муром — звідси й назва селища. Це старезний мур з грубо обтесаних гранітних брил; його початок і кінець заховані у лісі.

У мурі є один-єдиний прохід — отвір футів з шість завширшки, трохи далі на північ од селища.

Крізь прохід можна розгледіти широку зелену луку, за лукою — струмок, за струмком — дерева. Час од часу ген-ген поміж стовбурами видніють якісь великі тіні незбагненної форми, або на якусь мить щось проблискує. Це прекрасна лука, але ніхто з селян не пасе тут худобу і не сіє збіжжя.

Ось уже сотні чи тисячі років обабіч проходу виставляють вартових і взагалі намагаються про нього не думати.

Місцеві жителі й дотепер охороняють прохід — парами, змінюючи варту що вісім годин. Озброєні важкими дерев'яними кийками, вартові стоять з боку селища.

Основне їхнє завдання — не пропускати на той бік сільську дітвору. Часом їм доводиться зупиняти самотніх волоцюг або мандрівників.

Щоб настрахати дітей, зазвичай досить вже самого вигляду кийків. З дорослими волоцюгами й мандрівниками справа складніша, доводиться вдаватися до різних вигадок, але фізичну силу застосовують в останню чергу — якщо не

спрацьовують історії про свіжопосаджену траву чи про скаженого бика, що зірвався з прив'язі.

Дуже рідко до Стіни приходить хтось із конкретною метою — і таких людей інколи пропускають. Їх можна відрізнити за поглядом в очах: хто один раз його бачив, той вже ні з чим не сплутає.

Впродовж останнього століття тут не було жодного випадку контрабанди — в усякому разі, так вважають місцеві жителі й пишаються цим.

Мешканці Стіни знімають варту лише раз на дев'ять років, на Травневе свято, коли на луці за муром відбувається ярмарок.

Події, про які я розповім, відбулися багато років тому. Королева Вікторія, яка на той час правила Англією, ще не встигла овдовіти й убратися у чорне: в неї були рум'яні щоки, легка хода, і лордові Мельбурну не раз доводилося дорікати юній королеві за легковажність. Вона була незаміжня і закохана до нестями.

Пан Чарльз Діккенс частинами друкував "Олівера Твіста"; пан Дрейпер щойно зробив перший знімок Місяця, увічнивши його таємничий лик на папері; пан Морзе тільки-но заявив, що винайшов спосіб передавати повідомлення металевими дротами.

Якби ви при котромусь із цих джентльменів завели мову про Чарівну Країну, вони б лишень зневажливо посміхнулися. Окрім, хіба що, пана Діккенса: на той час ще молодий і безбородий, він, певно, поглянув би на вас з відтінком заздрості.

Тієї весни на Британські острови приїхало чимало мандрівників. Поодинці або парами, вони прибували у Дувр, Лондон або Ліверпуль. Це були чоловіки й жінки, що говорили різними мовами. Відрізнялися вони й кольором шкіри: хтось паперово-білий, хтось темний, мов вулканічна порода, хтось — кольору кориці. Прибували вони впродовж усього квітня, і продовжували рухатися до своєї мети — паротягами, кіньми, фургонами і підводами; багато хто взагалі йшов пішки.

Дунстанові Торну на той час виповнилося вісімнадцять, і він був зовсім неромантичний — високий і небалакучий, з каштановим волоссям, карими очима й коричневим ластовинням. Його усмішка була легка й невимушена, мовби освітлювала обличчя зсередини. Часом — переважно на батьковому лугу — він поринав у мрії про те, як поїде кудись подалі зі Стіни, втече від тутешньої мінливої краси і подасться десь до Лондона, Единбурга чи Дубліна — до якогось великого міста, де від напрямку вітру нічого не залежить. Дунстан працював на батьковій фермі й мав лиш маленьку хатину на дальньому полі, яку успадкував од батьків.

Впродовж квітня в очікуванні ярмарку до Стіни з'їжджалися гості. Дунстанові це не подобалося. Зазвичай кімнати для гостей у корчмі пана Броміоса, "Сьома сорока", стояли порожні — та ось уже тиждень як усе зайняли чужоземці. Гості почали знімати житло на фермах і в приватних будинках, розплачуючись за помешкання дивними монетами, травами, прянощами і навіть коштовним камінням. Що менше часу залишалося до ярмарку, то сильніше відчувалася атмосфера передчуття. Усі прокидалися вдосвіта, лічили дні й хвилини. Вартові біля проходу хвилювалися — на краю луки поміж деревами мерехтіли якісь тіні й фігури.

У "Сьомій сороці" через Бріджит Комфрі, яка вважалася найпривабливішою служницею усіх часів, наростала напруга

між Томмі Форестером, з яким Бріджит бачили вже цілий рік, і високим темнооким здороваенем з полохливою мавпочкою. Англійською він майже не розмовляв, але красномовно усміхався щоразу, коли бачив Бріджит.

У пивному залі корчми постійні клієнти, трохи хвилюючись, підсідали до гостей і вели з ними розмови:

— Це буває лише раз на дев'ять років.

— Кажуть, у давні часи захід проводили щороку, в середині літа.

— Запитайте пана Броміоса, він має знати.

Пан Броміос був високим зеленооким кучерявим брюнетом з оливковою шкірою. Усі місцеві дівчата, дорослішаючи, неодмінно задивлялися на пана Броміоса — але він не відповідав їм взаємністю. Подейкували, що він і сам колись ось так приїхав на ярмарок, і раптово вирішив залишитися. А його вино так припало до смаку мешканцям Стіни, що вони й не заперечували.

Раптом між Томмі Форестером і темнооким — як з'ясувалося, його звали Алум-бей — спалахнула сварка.

— Зупиніть їх! Небесами заклинаю, зупиніть! — кричала Бріджит. — Вони йдуть надвір, щоб битися через мене!

При цьому вона мило хитнула головою, і її чудові золоті кучері засяяли у світлі масляних ламп.

Ніхто й пальцем не поворухнув, щоб зупинити суперників; зате цілий натовп — як місцевих, так і гостей — побіг дивитися на поєдинок.

Томмі Форестер скинув сорочку і виставив кулаки. Чужоземець засміявся, сплюнув на траву, а потім перехопив праву руку Томмі і шпурнув його на землю, так що бідолаха вдарився підборіддям. Він схопився на ноги і кинувся на супротивника, навіть встиг вдарити його по щоці — але знову полетів у грязюку, і цього разу вже не зміг підвестись. Алум-бей сів на нього верхи, засміявся і сказав щось арабською.

Цим бій і закінчився, легко й швидко.

Врешті Алум-бей зліз із Томмі, підійшов до Бріджит, низько вклонився їй і знов усміхнувся, вишкіривши сліпучо-білі зуби.

Не звертаючи на нього уваги, Бріджит кинулася до Томмі.

— Любий мій, що він з тобою зробив? — розпитувала вона, стираючи краєм фартуха бруд з обличчя коханого і називаючи усіма можливими пестливими іменами.

У супроводі глядачів Алум-бей знову попрямував до шинку, а коли повернувся Томмі — великодушно придбав йому пляшку "Шаблі". Учасники бійки так до кінця й не втямили, хто з них переміг.

Того вечора Дунстан Торн у "Сьомій сороці" не сидів: він був хлопець практичний, і вже півроку залицявся до Дейзі Гемпсток, не менш практичної дівчини. Якщо погода не ставала на заваді, вони проводили вечори разом — гуляли селом, тримаючись за руки, розмовляючи про теорію сівозміни, погоду та інші не менш глибокі теми. Ці прогулянки завжди

відбувалися у товаристві матері і молодшої сестри Дейзі — трималися вони, звісно ж, на відстані щонайменше шести кроків. Час від часу хлопець і дівчина обмінювалися закоханими поглядами.

Біля дверей будинку Гемпстоків Дунстан зупинявся, вклонявся і прощався до наступного разу.

Переступивши поріг, Дейзі Гемпсток знімала капелюшок і говорила щось на зразок: "Мені справді хотілося б, щоб пан Торн мені освідчився. Думаю, тато не заперечував би".

— І я вважаю, що він би не заперечував, — відповіла мама Дейзі того вечора — як, зрештою, після кожної прогулянки. З цими словами пані Гемпсток також зняла капелюшок та рукавички, і разом з дочками поспішила у вітальню, де дуже високий джентльмен з довжелезною бородою розпаковував свій багаж. Дейзі, її мати й сестричка ввічливо привіталися з джентльменом, який майже не розмовляв англійською. Гість, що прибув кілька днів тому, підвівся, вклонився їм, і повернувся до метушні з валізою, протираючи і розкладаючи на купки якісь дерев'яні дрібнички.

Квітень був прохолодний і мінливий, як кожна англійська весна.

Гості прибували до селища з півдня, вузькою дорогою, що стелилася лісом; вони зайняли усі вільні кімнати, зупинялися на ночівлю навіть у корівниках і порожніх коморах. Одні напинали різнобарвні намети, інші приїжджали власними фургонами, запряженими дебелими сірими кіньми або маленькими кошлатими поні.

У лісі під деревами розкинувся килим синіх дзвіночків.

Вранці 29 квітня Дунстан Торн із Томмі Форестером несли варту біля муру. Вони стояли обабіч проходу і чекали.

Обов'язки вартового Дунстан виконував безліч разів, але досі вони зводилися до того, щоб просто стояти і подеколи відганяти дітей.

Сьогодні ж він відчував усю важливість довіреного йому обов'язку: у нього в руці був дерев'яний кийок, і якщо до муру підходив хтось із гостей, Дунстан чи Томмі казали: "Завтра, завтра. Сьогодні, шановні панове, ніхто не пройде".

Тоді чужоземці трохи відходили, та однаково намагалися розгледіти, що ж було там, за муром. А за муром виднілася непоказна лука з кількома звичайнісінькими деревами, вдалині — зовсім нецікавий ліс. Дехто намагався завести розмову з Томмі та Дунстаном, але хлопці, запишавшись обов'язками вартових, на запитання не відповідали: високо піднявши голови і затиснувши губи, вони усім своїм виглядом підкреслювали власну значущість.

Коли підійшов час обіду, Дейзі Гемпсток принесла в маленькому горщику картопляну запіканку з м'ясом, а Бріджит Комфрі — кожному по кухлю елю з прянощами.

У сутінки їм на заміну прийшли двоє інших молодиків з ліхтарями, а Дунстан із Томмі рушили до корчми, де пан Броміос у нагороду за успішну варту налив їм ще по кухлю свого найкращого елю, причому ель і справді виявився неабияким. Корчма була вщерть набита відвідувачами і аж гула від передчуття свята. Тут зібралися гості з усіх кінців світу — принаймні так здавалося Дунстанові, котрий не мав анінайменшого уявлення про світ за межами лісу, що оточував Стіну. Тому він розглядав високого джентльмена в чорному

циліндрі, котрий приїхав із Лондона, з не меншим захватом ніж його сусіда по столику — ще вищого темношкірого джентльмена у цільній білій мантії.

Дунстан знав, що роздивлятися людей впритул неввічливо, а також і про те, що він, корінний мешканець Стіни, має право відчувати свою перевагу над усіма цими "приблудами". Проте у повітрі висіли дивовижні пахощі далеких земель, чоловічі і жіночі голоси говорили понад сотнею мов — і Дунстан безсоромно на всіх витріщався.

Чоловік у чорному шовковому циліндрі нарешті помітив, що Дунстан на нього дивиться, і жестом покликав до себе.

— Пудинг із патокою любите? — несподівано запитав він замість привітання. — Мутанаббі мусив відійти, а шматок пудингу залишився такий, що сам я з ним не впораюся.

Дунстан кивнув. Пудинг лежав на тарілці і парував, ніби запрошуючи до частування.

— От і чудово, — сказав новий друг нашого героя. — Тоді пригощайтеся.

Він підсунув Дунстанові чисту порцелянову тарілку і ложку. Дунстана не треба було довго вмовляти — він одразу ж узявся за пудинг і завдав йому нищівної поразки.

— Що ж, хлопче, — звернувся до Дунстана джентльмен у чорному циліндрі, щойно зникли останні крихти пудингу. — Схоже, у цій корчмі більше немає вільних кімнат. І в усьому селі теж.

— Справді? — нітрохи не здивувавшись, перепитав Дунстан.

— Справді, — кивнув джентльмен у циліндрі. — От я і хотів вас запитати: чи не знаєте ви, де можна було б винайняти кімнату?

Дунстан знизав плечима.

— Здається, все вже зайнято. Пригадую, коли мені було дев'ять, батьки цілий тиждень перед ярмарком веліли спати під стріхою у хліву, а мою кімнату здавали якійсь пані зі Сходу, котра приїхала з родиною і слугами. Від'їжджаючи, вона подякувала мені і подарувала летючого змія — я запускав його на луці, аж поки одного дня нитка обірвалася, і змій полетів хтозна-куди.

— А де ви зараз живете? — запитав джентльмен у циліндрі.

— У хатині на краю батьківського поля, — відповів Дунстан. — Раніше там жив наш пастух, але він помер позаминулого року на День врожаю, й батьки віддали хатину мені.

— Відведіть мене туди, — враз відгукнувся джентльмен у капелюсі, і Дунстан навіть не подумав йому відмовити.

Ніч була ясною, світив яскравий весняний місяць. Дунстан і його супутник минули село і пішли до краю лісу, повз ферму родини Торнів (при цьому гість злякався корови — вона спала і хропла уві сні). Нарешті вони дісталися Дунстанової хатини.

Там була одна-єдина кімната і камін. Гість кивнув.

— Підходить, — сказав він. — Дунстане Торн, я винайму вашу хатину на три дні.

— А що мені за це буде?

— Золотий соверен, ще півшилінга і мідний пенні, плюс новенький блискучий фартинг.

Золотого соверена за дві ночі було більш ніж досить: у ті часи працівник на фермі — за умови хорошого врожаю — отримував п'ятнадцять фунтів за рік. Але Дунстан вагався.

— Якщо ви приїхали на ярмарок, — сказав він гостю, — то, мабуть, продаватимете чари й дива.

Високий джентльмен кивнув.

— Отже, вас цікавлять чари й дива? — він ще раз окинув оком однокімнатний будиночок Дунстана. Зовні почав накрапати дощ — було чути, як на солом'яний дах падають перші краплі.

— Ну гаразд, — сказав гість із ноткою роздратування. — Чари, дива… Завтра ви знайдете Мрію свого серця. А поки що — ось ваші гроші.

Одним вправним рухом він витягнув монети з Дунстанового вуха. Хлопець перевірив, чи це не ельфійське золото — по черзі доторкнувся кожною монетою до залізного цвяха на дверях. Опісля вклонився джентльменові і вийшов під дощ, зав'язавши гроші у хустинку.

До хліва Дунстан дійшов вже під зливою, заліз під стріху і швидко заснув.

Крізь сон до нього долинали грім і блискавки — але Дунстан не прокидався. Перед світанком його хтось розбудив — перечепився за його ноги.

— Вибачаюся, — сказав голос. — Себто, перепрошую.

— Хто це? Хто тут? — запитав Дунстан.

— То я, — відгукнувся голос. — Я на ярмарок приїхав. Ліг спати в дуплі, аж тут у дерево вдарила блискавка, звалила його, розколола, як яєчну шкаралупу, як гілочку розламала, і мені за шию полився дощ. У жодному разі не можна було промочити багаж — його слід тримати сухим, як порох… і мені вдалося все вберегти, хоча мокро було так, наче навколо…

— Вода? — підказав Дунстан.

— Ще мокріше, — продовжував голос у темряві. — Тож скажіть, будь ласка, чи ви не заперечуватимете, якщо я переночую тут, під вашим дахом? Я не дуже великий, не заважатиму, і взагалі…

— Тільки не ходіть по мені, — позіхнув Дунстан.

На мить спалахнула блискавка, і в її світлі хлопець помітив у кутку щось маленьке і кошлате, із великим пом'ятим капелюхом. А потім — знову темрява.

— Сподіваюся, я не завдаю вам клопоту, — сказав голос. Дунстанові подумалося, що прозвучало це справді кошлато.

— Не завдаєте, — стомлено відповів Дунстан.

— Чудово, — зрадів кошлатий голос, — бо завдавати вам клопоту зовсім не хочеться.

— Будь ласка, — заблагав Дунстан, — дайте поспати. Ну будь ласка.

Незнайомець засвистів носом, після чого почулося неголосне хропіння.

Дунстан завовтузився на сіні. Кошлате створіння, нехай ким би воно було, на мить затихло, почухалося, пукнуло — і знову захропіло.

Слухаючи, як дощ періщить по даху, Дунстан думав про Дейзі Гемпсток. Уявляв, як вони гуляють, тримаючись за руки, а за ними, на відстані шести кроків, йде високий джентльмен у циліндрі та маленьке кошлате створіння, яке Дунстан ніяк не міг розгледіти. Вони йшли по Мрію його серця…

Дунстанове обличчя залило сонячним світлом. У хліву було порожньо. Хлопець умився і пішов до батьків.

Там він переодягнувся у свій найкращий піджак, найкращу сорочку і найкращі штани, а бруд із черевиків відскріб кишеньковим ножем. Потім Дунстан пішов на кухню, поцілував матір у щоку і пригостився паляницею з чималим шматком свіжозбитого масла.

Опісля, зав'язавши нові монети у найкращу недільну батистову хустинку, Дунстан пройшов через усе село до муру, де побажав доброго ранку варті, що охороняла прохід.

Крізь прохід було видно, як на луці напинають кольорові навіси, ставлять ятки, чіпляють кольорові прапорці. Юрби людей ходили туди-сюди.

— До полудня прохід заборонений, — повідомив вартовий.

Дунстан знизав плечима, подався до корчми і замислився, що б таке придбати на свої заощадження — півкрони, прибережені ще здавна, і "щасливу" шестипенсову монету з дірочкою, що висіла в нього на шиї на шкіряній мотузці. І це якщо не рахувати цілої жмені монет, зав'язаних у хустку. Дунстан вже й забув, що минулої ночі йому обіцяли ще дещо.

Ледве настав полудень, хлопець побіг до муру і схвильовано, мовби порушуючи якийсь неписаний закон, перейшов на інший бік. І тут він побачив джентльмена у шовковому циліндрі. Джентльмен привітно кивнув.

— А ось і господар мого помешкання. Як почуваєтеся, пане?

— Чудово, — відгукнувся Дунстан.

— Ходімо зі мною, — запропонував високий чоловік. — Пройдемося трохи разом.

Вони пішли через луку до наметів.

— Ви вже тут бували? — запитав чоловік.

— Так, я був на минулому ярмарку, дев'ять років тому. Ще хлопчиком, — зізнався Дунстан.

— Що ж, — сказав орендар, — пам'ятайте, що тут треба бути ввічливим і не брати ніяких подарунків. Пам'ятайте, що ви тут тільки гість. А зараз я дам вам те, що заборгував за житло. Адже я присягнувся це зробити. Всі мої дари довготривалі: цей належатиме і вам, і вашому первістку, і первістку вашого первістка, незалежно від статі… Цей дар не втратить сили, доки я живий.

— І що ж це таке, шановний пане?

— Мрія вашого серця, пригадуєте? — відповів джентльмен у циліндрі. — Мрія вашого серця.

Дунстан мовчки вклонився, і вони пішли далі.

— Очі, очі! Міняємо старі на нові! — кричала крихітна жінка з-за прилавка, заставленого бутлями і колбами з очима усіх форм і кольорів.

— Музичні інструменти зі ста далеких земель!

— Свистки за пенні! Гудки по два пенні! Церковні хорали по три!

— Випробуйте долю! Підходьте ближче! Відгадаєте простеньку загадку — отримаєте анемону!

— Нев'януча лаванда! Полотно з дзвоників!

— Сни на розлив, по шилінгу за пляшечку!

— Нічні плащі! Сутінкові плащі! Плащі з напівтемряви!

— Мечі долі! Жезли влади! Кільця вічності! Карти талану! Ходіть до нас, сюди!

— Бальзами, мазі, настоянки, трунки!

Дунстан завмер біля прилавка з крихітними кришталевими прикрасами. Він розглядав прозорих тваринок, міркуючи, чи не придбати одненьку для Дейзі Гемпсток. Хлопець обережно узяв кришталеве кошеня завбільшки з великий палець руки. Раптом фігурка блимнула очима, і Дунстан від несподіванки випустив її; фігурка перекрутилася в повітрі і приземлилася на чотири лапи — точнісінько як справжній кіт — опісля відбігла на край прилавка і почала вилизуватися.

Дунстан пішов далі, пробираючись між юрбами людей. Ринок був забитий ущент: тут були всі чужоземці, що з'їхалися до Стіни за останні тижні, а також чимало тутешніх мешканців. Пан Броміос також поставив ятку і продавав місцевим вино і пиріжки — їм, звісно, хотілося скуштувати наїдків і напоїв, що продавали інші учасники ярмарку, але дідусі й бабусі (що колись навчилися цього від своїх дідусів і бабусь), нараяли у жодному разі не їсти ніяких страв, що продавали мешканці Чарівної Країни, не ласувати їхніми фруктами, не пити їхньої води і їхнього вина.

Так було справіку: раз на дев'ять років народ Тамтешнього Краю ставив на цій луці намети; цілий день і цілу ніч тут відбувався Чарівний Ярмарок. У такий спосіб раз на дев'ять років між двома світами встановлювалися торгові відносини.

Тут продавали чари, дива й таємниці; на ярмарок привозили речі, які нікому й не снилися, товари, які навіть уявити важко. "Кому потрібні яєчні шкаралупи, наповнені грозою?", — думав Дунстан. Хлопець перебирав монети,

зав'язані у хустинку, і вишукував очима якусь милу недорогу дрібничку на подарунок Дейзі.

Він почув ніжний передзвін дзвоників, ледве помітний у ярмарковому шумі, і пішов на цей звук.

Він пройшов повз ятку, де п'ятеро здорованів танцювали під бентежну музику шарманки, ручку якої крутив сумний чорний ведмідь; пройшов повз іншу ятку, у котрій голомозий чолов'яга в яскравому кімоно, зазиваючи покупців, бив порцелянові тарілки і кидав уламки до казана, з котрого піднімався різнобарвний дим.

Мелодійний передзвін гучнішав.

Діставшись ятки, з якої долинав цей звук, Дунстан побачив, що там нікого не було. Натомість широкий прилавок було заставлено безліччю квітів: дзвіночки прості й круглолисті, наперстянки, жовті нарциси, лілії, фіалки, крихітні яскраво-червоні квіти шипшини, бліді проліски, блакитні незабудки — і ще безліч інших, яких Дунстан не зміг би назвати. Усі квіти були чи то відлиті зі скла, чи то вирізані з кришталю, і при цьому виглядали наче справжні. Саме від них линув цей передзвін, немов відгомін далеких скляних дзвіночків.

— Добридень! — гукнув Дунстан.

— Доброго вам ранку у цей ярмарковий день, — відгукнулася господиня, вистрибуючи з фарбованого фургона, що стояв за яткою. Вона широко всміхнулася хлопцю, виблискуючи білосніжними зубами. Поза сумнівом, вона була з Тамтешнього Краю: Дунстан відразу побачив це по її очах, а також по вушках, що виднілися з-під в'юнкого чорного волосся. Очі в дівчини були фіалкові, а вуха — наче в кицьки, хіба що

трохи більш закручені, вкриті ніжною темною шерстю. Вона була досить приваблива.

Дунстан узяв з прилавка скляну квітку.

— Мені дуже подобається! — сказав він. Це була фіалка, вона дзеленчала і співала у його руці. Звук був такий, наче ведеш вологим пальцем по краю келиха. — Скільки коштує?

Дівчина заворожливо знизала плечима.

— Спочатку ціна не називається, — пояснила вона. — Інакше може виявитися, що ви не готові стільки заплатити. Тоді ви підете ні з чим, і ми обоє залишимося біднішими. Тож краще поговорімо про товар, а подробиці купівлі — потім.

Дунстан завмер. Тієї миті повз ятку несподівано пройшов джентльмен у чорному циліндрі.

— Ну ось, — прошепотів він, — тепер я остаточно розрахувався.

Дунстан струснув головою, мовби відганяючи сон, і знову обернувся до юної леді.

— А звідки ці квіти?

Вона впевнено усміхнулася.

— Скляні квіти ростуть у гаю на схилі гори Каламон. Йти туди небезпечно, а назад — узагалі страх.

— А для чого ці квіти?

— Їхнє призначення переважно декоративне і розважальне. Вони приносять радість, їх можна подарувати коханій на знак захоплення, а їхній передзвін тішить вухо. Крім того, у них надзвичайно прекрасно переломлюється світло. — Дівчина узяла дзвоник і піднесла до сонячного променя. Дунстан не зміг не помітити, що колір світла у фіалковому склі значно поступається кольору її очей — і відтінком, і глибиною.

— Бачу, — сказав він.

— А ще ці квіти використовують у магічних заклинаннях. Шановний пан часом не чарівник?

Дунстан похитав головою. Ця юна леді виглядала якось по-особливому.

— Хай там як, — з усмішкою продовжила дівчина, — а вони дуже милі.

Особливим у її вигляді виявився тонкий срібний ланцюжок, який збігав вниз, до ноги, і тягнувся аж до фарбованого фургона. Дунстан запитав про це.

— Ланцюжок? Я прив'язана до ятки, бо перебуваю в рабстві у чаклунки, якій вона належить. Чаклунка впіймала мене багато років тому, коли я гралася біля гірського водоспаду на батькових землях. Їй вдалося заманити мене далеко від будинку. Вона перетворилася на дуже милу жабу, підпускала мене зовсім близько, але відстрибувала ще на крок, щойно я збиралася її схопити. Ось так я й незчулася, як вибігла за межу батьківських володінь. Тієї ж миті чаклунка знову прибрала своєї справжньої подоби й посадила мене у мішок.

— То ви тепер назавжди у неї в рабстві?

— Ні, не назавжди, — усміхнулася магічна дівчина. — Я знову отримаю свободу того дня, коли Місяць втратить свою дочку, якщо це трапиться на тижні, коли зійдуться два понеділки. Я терпляче чекаю на цей день — справно виконую свої обов'язки, а вільний час присвячую мріям. То що, юний пане, купите в мене квіточку?

— Мене звати Дунстан.

— Дунстан? Архієпископ Кентерберійський? Вам таки пасує це ім'я, — грайливо усміхнулася дівчина. — Але де ж ваші щипці, Ваша Світлосте? Зможете впіймати диявола за ніс?

— А вас як звуть? — запитав Дунстан, густо почервонівши.

— Зараз ніяк. Я рабиня, тож не маю права на ім'я. Я просто відгукуюся на "агов", "дівчисько", "дурепа-нечупара" та інші лайливі прізвиська.

Дунстан помітив, як вдало шовкове вбрання підкреслює усі вигини її фігури. Зустрівшись поглядом з її фіалковими очима, Дунстан проковтнув слину.

Намагаючись більше не дивитися на дівчину, він витягнув з кишені хустинку із заощадженнями і висипав гроші на прилавок.

— Відрахуйте стільки, скільки коштує квітка, — сказав він, узявши сліпучо-білий пролісок.

— У цій ятці грошима не розраховуються, — сказала дівчина, відсунувши монети.

— Та невже? А чим тоді?

Дунстан розхвилювався. Йому хотілося якнайшвидше придбати квітку для… для Дейзі, Дейзі Гемпсток… придбати квітку і забиратися звідти, бо, по правді, присутність молодої леді дедалі більше його бентежила.

— Я могла б попросити колір вашого волосся, або усі ваші спогади до трирічного віку. Або слух вашого лівого вуха — ну, може не весь слух, тільки частину, але ви більше не змогли б насолоджуватися музикою, плескотом річки чи зітханням вітру.

Дунстан похитав головою.

— Або поцілунок. Один-єдиний поцілунок, ось сюди, у щічку.

— О, на це я згоден! — вигукнув Дунстан, перехилився через прилавок і під тихий передзвін кришталевих квітів цнотливо торкнувся губами м'якої щоки дівчини. Усе його єство пронизав її п'янкий чарівний запах.

— Ну от і все, — сказала вона і простягнула йому пролісок. Дунстан прийняв квітку; власні руки здалися йому величезними і незграбними у порівнянні з вишуканими ручками красуні.

— Зустрінемося ввечері, Дунстане Торн, коли зайде місяць. Коли прийдете, двічі гукніть, як сич. Зможете?

Він кивнув, і, зашпортуючись, позадкував. Дунстан не розпитував, звідки їй відоме його прізвище: очевидно, під час поцілунку вона заволоділа цією інформацією, і ще багато чим — наприклад, його серцем.

Пролісок тихенько дзеленчав у його руці.

— Що таке, Дунстане Торн? — запитала Дейзі Гемпсток, побачивши його біля намету пана Броміоса. Там же, пригощаючись портером і ковбасками, сиділа її родина разом з Дунстановими батьками. — Що сталося?

— Я приніс тобі подарунок, — пробурмотів хлопець, простягнувши їй скляний пролісок, що сяяв у яскравому полуденному світлі.

Трохи збита з пантелику, Дейзі прийняла дарунок масними від ковбаси руками. Не замислюючись, Дунстан нахилився і в присутності усіх — її батьків, сестри, Бріджит Комфрі, пана Броміоса та інших — поцілував її у щічку.

Певна річ, усі були приголомшені. Але тут пан Гемпсток — недарма ж він п'ятдесят сім років прожив поряд із Чарівною Країною і Тамтешнім Краєм — вигукнув:

— Тихо, припиніть! Гляньте на його очі. Хіба ж ви не бачите — хлопчині скаламутили розум, йому голова йде обертом! Зачарований, не інакше. Томмі Форестер, ходи-но сюди! Відведи юного Дунстана Торна назад у село, і доглянь за ним; якщо він втомився — поклади спати, якщо захоче побалакати — побалакай…

Томмі забрав Дунстана з ярмарку і повів додому, до Стіни.

— Годі тобі, Дейзі, — гладила по голові дочку пані Гемпсток. — Його трохи зачепила ельфійська магія, от і все. Не варто так перейматися.

Дейзі раптом розплакалася. Вийнявши з чималого декольте мереживну хустинку, мати заходилася витирати заплакані щоки. Дочка підняла на неї погляд, вихопила хустинку і шумно

висякалася, все ще схлипуючи. Пані Гемпсток не без подиву зрозуміла, що Дейзі усміхається крізь сльози.

— Але ж мамо, Дунстан мене поцілував! — сказала Дейзі Гемсток, чіпляючи кришталевий пролісок собі на капелюшок. Квітка дзеленчала і виблискувала.

Витративши якийсь час на пошуки, пан Гемпсток і Дунстанів батько таки знайшли ятку, де продавали кришталеві квіти. Як виявилося, ятка належала немолодій жінці, а біля неї сиділа прекрасна екзотична пташка, прикута до жердини тонким срібним ланцюжком. Розмовляти зі старою було неможливо: вони намагалися допитатися, що ж скоїлося з Дунстаном, але вона все вела своєї — про якийсь прекрасний колекційний екземпляр, проданий за безцінь, про чорну невдячність, про те, які жахливі настали часи, а також про нікудишніх слуг.

У порожньому селі (а хто ж сидітиме вдома під час Чарівного Ярмарку?) Томмі привів Дунстана у "Сьому сороку" і посадив на дерев'яний стілець. Хлопець підпер лоба руками і так сидів мовчки, дивлячись в нікуди, час від часу зітхаючи. Кожне зітхання було глибоке і довге, наче вітер.

Томмі Форестер намагався з ним побалакати:

— Не хнюпся, старий! Вище голову! Усміхнися! Може, поїсти хочеш? Чи випити? Ні? Друже Дунстане, з тобою справді щось не те...

Але ці зусилля були марні — відповіді так і не було, тож Томмі вже й самому закортіло швидше повернутися на ярмарок. Поза всяким сумнівом — тут Томмі сердито почухав підборіддя — чарівна Бріджит Комфрі зараз була в товаристві

якогось дебелого чолов'яги в екзотичному одязі й з балакучою мавпочкою на плечі. Запевнивши себе, що у порожній корчмі друг буде в цілковитій безпеці, Томмі швиденько рушив назад, до отвору в мурі.

Повернувшись на луку, він побачив, що ярмарок у розпалі: повсюди глядачів збирали лялькові вистави, фокусники, танцюючі звіри, аукціон коней, найрізноманітніші товари на продаж або обмін.

З настанням сутінків на луці з'явився ще один вид розваг: герольд голосно вигукував новини, дуже схожі на сучасні газетні заголовки: "Повелитель Штормгольда страждає на загадкову хворобу!", "Гора Вогню зрушила з місця і наближається до Твердині Дюн!", "Зброєносця наслідного принца Гарамонда перетворили на ельфійського кабана!" За монету будь-яку з цих історій можна було почути в подробицях.

Сонце сіло, і високо в небесах засяяв величезний весняний місяць. Подув холодний вітерець. Торгівці повернулися до своїх наметів, а гостям ярмарку пошепки пропонували відчути на собі різноманітні чари — не задарма, ясна річ.

Місячне сяйво освітило бруківку. Дунстан Торн тихо йшов вулицями Стіни. Чимало людей — гостей і місцевих — саме поверталися з ярмарку, але його майже ніхто не помічав.

Дунстан прослизнув крізь отвір у мурі — яка ж товста була ця споруда! — і зловив себе на думці, що цікаво було б пройтися зверху. Багато років тому про це замислювався і його батько.

На нічній луці за муром Дунстан вперше в житті подумав, що цікаво було б перетнути луку і піти далі, до темних дерев по той берег струмка. Він сприйняв ці роздуми збентежено, мов непроханих гостей. Дійшовши до місця призначення, Дунстан і взагалі відігнав такі думки подалі — наче господар, що вибачається перед гостями і залишає їх, виправдовуючись невідкладними справами.

Місяць сідав.

Дунстан підніс руки до рота і гукнув по-совиному. Ніхто не відповідав. Небо над головою було незвичайного кольору — можливо, синього, може навіть фіолетового, але не чорного. Зірок було стільки, що важко й уявити.

Дунстан гукнув ще раз.

— Це, по-твоєму, сич? — почув він її голос біля самісінького вуха. — Це могла б бути біла сова, може навіть сипуха. Якби мені заткали вуха, я б ще повірила, що це пугач. Але точно не сич.

Дунстан знизав плечима і дурноверхо всміхнувся. Чарівна дівчина сіла поряд. Її присутність п'янила: Дунстан дихав її запахом, відчував її присутність кожною порою шкіри. Вона підсіла ще ближче.

— Думаєш, тебе зачаровано, милий Дунстане?

— Я не знаю.

Вона розсміялася, і сміх її був як плескіт чистого джерельця між каменів.

— Ні, красеню, ніхто тебе не зачаровував.

Дівчина лягла у траву і задивилася у нічне небо.

— Ваші зорі, на що вони схожі? — запитала вона.

Дунстан ліг поряд із нею на холодну траву і також почав розглядати небо. Справді, у зорях було щось незвичайне. Можливо, вони були різних відтінків і виблискували, наче крихітні дорогоцінні камінчики. А може, висипало більше маленьких зірок, з'явилися інші сузір'я. Одним словом, було тут щось незвичне, щось дивовижне. Але хтозна…

Вони лежали пліч-о-пліч, дивлячись вгору.

— Чого ти хочеш від життя? — запитала чарівна леді.

— Не знаю, — признався хлопець. — Напевно, тебе.

— А я хочу повернути свободу.

Дунстан намацав срібний ланцюжок, що збігав від її зап'ястя і губився у траві. Смикнувши за нього, хлопець відчув, що ланцюжок міцніший, ніж здавався на вигляд.

— Він скутий з котячого дихання, риб'ячої луски і місячного світла з домішками срібла, — пояснила дівчина. — І його ніяк не розірвеш, поки не здійсняться умови закляття.

— Овва!

Дунстан знову ліг у траву.

— Теоретично ланцюжок не повинен мені заважати, адже він дуже-дуже довгий. Але вже сама думка про нього мене пригнічує. До того ж я сумую за батьковими землями. Та й цю чаклунку не назвеш найкращою господинею на світі…

Тут вона замовкла. Дунстан нахилився до неї, торкнувся обличчя — воно було мокре і гаряче.

— Ти плачеш? Чому?

Дівчина не відповіла. Дунстан обійняв її, марно намагаючись втерти сльози своєю широкою долонею. Наблизившись до заплаканого обличчя, хлопець — зовсім не впевнений, як треба поводитися за таких обставин — поцілував її прямо в палаючі губи.

Якусь мить повагавшись, вона розкрила губи йому назустріч, і її язичок прослизнув до його рота. Ось тоді, під чужими зорями, Дунстан остаточно і безповоротно втратив голову.

Раніше він цілувався з сільськими дівчатами, але далі цього справа ніколи не заходила.

Його руки намацали під шовковим платтям маленькі груди з твердими вузликами-сосками. Знімаючи з Дунстана сорочку і штани, дівчина міцно трималася за нього, не відпускала ні на мить — наче боялася втопитися у невидимій воді.

Вона здавалася крихітною, і Дунстан дуже боявся, що може зробити їй боляче або навіть щось зламати. Але цього не сталося. Вона звивалася під ним, часто дихаючи і скеровуючи його рукою у потрібному напрямку.

Вкривши його обличчя й груди сотнею гарячих поцілунків, вона опинилася зверху, осідлала його, сміючись і важко дихаючи, спітніла й слизька, наче рибка, а Дунстан вигинався, притискався і купався в насолоді. Він не міг думати ні про що, окрім неї, а якби знав її ім'я, то вигукував би його вголос.

Коли все скінчилося і хлопець вже збирався вийти з неї, вона не відпустила його — охопила ногами і притисла міцно-міцно, так що Дунстанові здалося, ніби вони займають одне на двох місце у всесвіті. Немов на одну прекрасну, всепоглинаючу мить вони стали єдиною істотою, що одночасно віддає і приймає, як зірки, що зливаються з передсвітанковим небом.

Вони лежали поряд, пліч-о-пліч.

Чарівна леді розправила своє шовкове плаття і знову була пристойно вбрана. Дунстан із сумом натягнув штани і затис її крихітну ручку у своїй.

Його спітніла шкіра висихала, робилося самотньо і холодно.

Небо поволі яснішало, і в сірій передсвітанковій імлі Дунстан знову міг як слід роздивитися кохану. Навколо вже прокидалися тварини: коні переступали ногами, птахи заводили перших вранішніх пісень. А невдовзі почався рух і в ярмаркових наметах.

— Що ж, тримайся, — тихо сказала дівчина, з легким жалем глянувши на нього своїми прекрасними очима — фіалковими, наче перисті хмари високо у світанковому небі. Ніжно поцілувавши хлопця в губи — а вуста її на смак були схожі на стиглу ожину — вона підвелася і пішла до циганського фургона за яткою.

Залишившись на самоті, Дунстан пішов через ярмаркову луку, почуваючись значно старшим за свої вісімнадцять років.

Він повернувся під стріху хліва, скинув черевики і заснув, а коли прокинувся, сонце вже було високо в небі.

Того дня ярмарок ще тривав, але Дунстан туди більше не повертався. А наступного дня чужинці роз'їхалися, і селище повернулося до звичайного життя — ну добре, може трохи менш звичайного, ніж у інших селах (а надто коли вітер дув не з того боку), але тут принаймні воно здавалося цілком звичайним.

Через два тижні Томмі Форестер освідчився Бріджит Комфрі, і та погодилася вийти за нього. А ще через тиждень пані Гемпсток уранці навідалася до пані Торн. Вони сіли у вітальні пити чай.

— Яке щастя, що все так чудово склалося з хлопчиком Форестерів, — сказала пані Гемпсток.

— Цілком з вами згодна, — кивнула пані Торн. — Візьміть ще печива, дорогенька. Певно, ваша Дейзі буде нареченій за дружку?

— Сподіваюся, буде, — зітхнула пані Гемпсток. — Якщо, звичайно, доживе.

Місіс Торн стривожено глянула на неї.

— Невже вона захворіла, пані Гемпсток? Скажіть мені, що це не так!

— Вона нічого не їсть, пані Торн. Згасає на очах. Тільки воду потрохи п'є.

— Ой, лишенько!

— Вчора вночі, — вела далі пані Гемпсток, — я дізналася про причину її хвороби. Це ваш Дунстан.

— Дунстан? Тільки не кажіть, що… — тут пані Торн прикрила рот долонею.

— Та ні, у жодному разі, — захитала головою пані Гемпсток і стисла губи. — Але він ігнорує її. Вони не бачилися вже хтозна-скільки днів. Їй здається, що йому на неї начхати, тож вона лежить і плаче, не випускаючи з рук проліска, його подарунка.

Пані Торн досипала у чайник заварки і долила окропу.

— Правду кажучи, — призналася вона, ми з Торні й самі за нашого Дунстана хвилюємося. Він… про щось марить, інакше не скажеш. Роботою легковажить. Торні казав, хлопцеві треба трохи часу, щоб оговтатися. Якщо ж він таки оговтається, Торні збирається віддати йому у власність всі західні луки.

Пані Гемпсток поволі кивнула.

— Гемпсток також не проти, щоб наша Дейзі була щасливою. Він збирається дати дівчині у придане стадо овець.

Вівці Гемпстоків вважалися найкращими на багато миль навкруги: тонкорунні, розумні (як на овець, звісно), з крученими рогами і гострими копитами. Пані Гемпсток і пані Торн допили чай, і справу було вирішено.

Дунстан Торн одружувався з Дейзі Гемпсток у червні. Наречений, щоправда, виглядав дещо байдужим, зате наречена була дуже мила і аж сяяла від радості, як і можна сподіватися від нареченої.

Батьки наречених обговорювали, як будуватимуть для молодого подружжя новий будинок на західній луці. Матері погоджувалися, що Дейзі сьогодні просто незрівнянна красуня, і шкодували, що Дунстан не дозволив їй приколоти до весільного плаття кришталевий пролісок, котрий подарував на ярмарку в кінці квітня.

На цьому ми попрощаємося з Дунстаном і Дейзі, залишимо їх у хмарі весільних трояндових пелюсток — яскраво-червоних, жовтих, рожевих та білих.

Себто, майже попрощаємося.

Поки будувалася нова ферма, вони жили у Дунстановому будиночку і, поза всяким сумнівом, були досить-таки щасливі. Щоденний догляд за вівцями — непроста справа: їх треба було пасти, стригти, годувати і лікувати. За всіма цими турботами заблуканий погляд поступово зник з Дунстанових очей.

Настала осінь, а за нею зима. Під кінець лютого, коли вівцям прийшов час ягнитися, коли стояли холоди, злий вітер завивав на вересових пустках і серед голих лісових дерев, а зі свинцево-сірих небес лилися крижані дощі, одного вечора, о шостій годині, по заході сонця, майже у цілковитій темряві хтось проштовхнув через отвір у мурі плетений кошик. Варта, що стояла обабіч проходу, спершу не звернула на нього уваги. Врешті-решт, вартові дивилися в інший бік; навколо було темно і сиро, тож вони переступали з ноги на ногу і з сумом дивилися на вогні селища.

Раптом звідкись почувся тоненький пронизливий плач.

Ось тоді вартові нарешті глянули під ноги — і побачили на землі кошик. У ньому лежав невеликий згорток шерстяних пелюшок і промасленого шовку, а з нього виглядало червоне личко з виряченими оченятами і роззявленим ротом. Немовля голосно кричало — певно, було голодне.

До пелюшки немовляти срібною шпилькою було причеплено шматок пергаменту, на котрому витонченим, хоча й трохи старомодним почерком було виведено:

Трістран Торн

Розділ другий

у котрому Трістран Торн виростає і дає необачну обіцянку

Спливли роки.

У призначений час за муром знову розпочався Чарівний Ярмарок. Маленькому Трістранові Торну було вісім років, і на ярмарок його не взяли. На цей час хлопчика поселили в якихось дуже далеких родичів, за годину шляху від Стіни.

Його сестричці Луїзі, хоч вона була на півроку молодша, на ярмарок піти дозволили — і через це Трістран сильно образився. До того ж Луїза повернулася з ярмарку зі скляною кулею, наповненою блискітками, які спалахували і виблискували у темряві, освітлюючи теплим ніжним світлом дитячу спальню, а Трістран привіз од родичів лише кір.

Незабаром в кицьки Торнів народилося троє кошенят. Двоє були чорно-білі, як вона сама, а третє — зовсім маленьке, з

сірувато-блакитною шерстю і очима, що змінювали колір залежно від настрою тварини: від зелено-золотистого до помаранчевого, червоного і навіть бордового.

Блакитне кошеня подарували Трістранові, щоб розрадити смуток за пропущеним ярмарком. Поволі кошеня підросло; це була дуже мила киця. Аж одного разу ввечері вона почала нетерпляче бігати по будинку, дико нявчати і виблискувати очима — яскраво-червоними, як квіти наперстянки. Коли батько Трістрана повернувся додому після роботи в полі, кішка завила, кинулася йому межи ноги, вискочила за двері й зникла у сутінках.

Вартові біля муру спиняли людей, але не котів; тож Трістран — а йому вже виповнилося дванадцять — назавжди попрощався з блакитною кицькою. Його смуток був безмежний. Однієї ночі до нього в спальню прийшов батько, сів на край синового ліжка, і сухо сказав:

— Там, за муром, їй буде краще. Там її справжня рідня. А ти, хлопче, не хнюпся.

Мати Трістранові нічого про це не сказала — та й взагалі вона рідко з ним розмовляла. Інколи хлопчик помічав, що вона уважно до нього придивляється, мовби намагаючись знайти у його зовнішності відповідь на якусь загадку.

Це було одним із приводів для жартиків сестрички Луїзи. Дорогою до школи вона нерідко дражнила його — наприклад, чіплялася до форми вух (праве Трістранове вухо було трохи загострене і щільно прилягало до голови, а ліве — ні) або до дурниць, які він часом казав. Наприклад, одного разу, повертаючись із сестрою зі школи, він сказав їй, що маленькі пухнасті хмаринки на горизонті — це вівці. Потім Трістран

намагався пояснити, що мав на увазі лише зовнішню подібність, що хмари були білі й пухнасті, наче вівці. Усе марно: Луїза сміялася, дражнилася і знущалася з нього, мов маленький гоблін. Більше того: вона розповіла цю історію іншим дітям і підбила їх казати "бе-е-е" щоразу, коли поряд проходитиме Трістран. Луїза була природжена інтриганка, і ніколи не давала братові спокою.

Школа у селищі була доволі непогана. Класний керівник — пані Черрі — навчила Трістрана Торна користуватися дробами, широтою і довготою. Він знав, як французькою попросити чорнильну ручку тітоньки садівника (або навіть власної тітоньки), вивчив усіх королів і королев Англії, від Вільгельма Завойовника (1066) до Вікторії (1837). Він любив читати, а писав вишуканим каліграфічним почерком. У селищі рідко бували сторонні люди, та іноді заїжджав один мандрівний крамар, що продавав "вражаючі романи" — історії про страшні вбивства, фатальні зустрічі, таємничі лиходійства і дивовижні втечі. Часто такі крамарі продавали збірники пісень, по два на пенні. Сімейні люди купували їх, збиралися навколо піаніно і хором виконувати пісні на зразок "Стиглої вишні" або "В батьківському саду".

Так минав день за днем, тиждень за тижнем, рік за роком. У віці чотирнадцяти років, в процесі хаотичного поглинання знань з брудних жартів, школярських перешіптувань і непристойних балад, Трістран довідався про секс. Коли йому виповнилося п'ятнадцять, він вивихнув руку, впавши з високої яблуні, що росла навпроти будинку пана Томаса Форестера, а якщо точніше — навпроти вікна спальні Вікторії Форестер. На свій превеликий жаль, Трістран встиг лише на мить розгледіти звабливий силует Вікторії — ровесниці його сестри і, поза всяким сумнівом, найпрекраснішої дівчини на сотні миль навкруги.

На той час, коли Вікторії і Трістранові виповнилося по сімнадцять, він вже вважав її найпривабливішою на всіх Британських островах. Трістран міг навіть стверджувати, що вона була найпрекрасніша в усій Британській Імперії, якщо не в усьому світі, і побив би (або принаймні готовий був побити) кожного, хто посміє з цим сперечатися. Втім, у Стіні важко було б знайти таку людину. Услід за Вікторією часто оберталися голови; ба більше — через неї розбивалися серця.

Яка ж вона була на вигляд? Від матері дівчина успадкувала сірі очі і личко сердечком, а від отця — в'юнке каштанове волосся. Її яскраво-червоні губки були досконалої форми; коли вона говорила, щоки мило рум'янилися. Блідий колір шкіри додавав їй чарівності. У шістнадцять років Вікторія раптом вирішила, що хоче працювати у "Сьомій сороці", і через це в неї розгорілася запекла суперечка з матір'ю.

— Я все обговорила з паном Броміосом, — заявила вона, — і він абсолютно не заперечує.

— Мене не цікавить, що там собі думає пан Броміос, — відповідала їй мати, колишня Бріджит Комфрі. — Юній леді таке заняття не пасує.

Всеньке селище з цікавістю стежило за суперечкою і робило ставки. Вважалося, що з Бріджит Комфрі краще не сперечатися: за словами місцевих, вона була така спритна на язик, що могла зняти ним фарбу з дверей або здерти кору з дуба. Ніхто у селищі не хотів вступати з нею в конфлікт. Подейкували, що швидше мур зрушить з місця, ніж пані Форестер змінить свою думку.

Проте Вікторія Форестер звикла добиватися свого. Якщо решту засобів було вичерпано, вона зверталася з проханням до

батька — і той завжди давав згоду. Та цього разу на Вікторію чекала несподіванка: батько погодився з дружиною — сказав, що добре вихованій леді не слід працювати у корчмі "Сьома сорока". Сказавши це, Томас Форестер напружив нижню щелепу, і питання було вичерпане.

У Вікторію Форестер закохувалися всі хлопчаки. І не лише хлопчаки: навіть солідні дорослі джентльмени, щасливо одружені, з сивиною в бородах, озиралися, коли вона йшла вулицею, мовби на мить знову ставали легконогими юнаками.

— Кажуть, за тобою впадає навіть пан Мандей, — сказала їй Луїза Торн одного дня у яблуневому саду.

П'ятеро дівчат сиділи поряд, спершись на зручний стовбур найстарішої яблуні в саду — хтось під нею, хтось на гілках дерева. Коли налітав травневий вітерець, рожеві яблуневі пелюстки сипалися мов сніг дівчатам на волосся і в подоли спідниць. Післяполудневе сонце сяяло крізь листя зеленим сріблом і золотом.

— Панові Мандею сорок п'ять, — презирливо буркнула Вікторія. З виразу її обличчя ясно читалося, що сорок п'ять років — це глибока старість. Принаймні так здається, поки тобі сімнадцять.

— Крім того, — зазначила Луїзина двоюрідна сестра, Сесилія Гемпсток, — він вже раз був одружений. Я б не хотіла вийти заміж за чоловіка, який одружується вдруге. Це однаково що довірити іншій людині об'їжджати свого поні.

— А от мені здається, — сказала Амелія Робінсон, — якраз у цьому й полягає єдина перевага шлюбу з вдівцем. Хтось інший вже згладив гострі кути до тебе; об'їздив його, як ти кажеш.

Крім того, наскільки я собі уявляю, у такому віці плотські пожадання згасають, а значить, нічого аморального не передбачається.

Серед яблуневого цвіту приснув стриманий сміх.

— А все ж таки, — невпевнено промовила Люсі Піппін, — не так вже й погано жити у великому будинку, їздити на екіпажі, запряженому четвіркою коней, а влітку виїжджати до Лондона, або в Бат на лікувальні води, або до Брайтона, щоб купатися в морі. Хоч панові Мандею дійсно сорок п'ять років.

Решта дівчат заверещали і почали закидати її пелюстками — а найголосніше кричала і найбільше пелюсток кидала Вікторія Форестер.

Трістранові Торну було сімнадцять років. Він усього на півроку старший за Вікторію, наполовину пройшов шлях від хлопчика до чоловіка, і в жодній із цих ролей не почувався затишно. Здавалося, єдині помітні риси його зовнішності — це лікті й кадик. Волосся йому дісталося русяве, кольору мокрої соломи, і завжди стовбурчилося, скільки б він його не розчісував і не мочив.

Трістран був страшенно сором'язливий, і — як часто роблять страшенно сором'язливі люди — намагався компенсувати це надмірною галасливістю за найневідповідніших обставин. Зазвичай він був задоволений життям — як і будь-який сімнадцятирічний хлопчина, перед яким, на його думку, відкривається цілий світ можливостей. Поринаючи у мрії — працюючи в полі або стоячи за високим прилавком сільської крамниці "Мандей і Браун" — він уявляв, як мчатиме поїздом до Лондона чи Ліверпуля, як перетне

безкрайні води Атлантики на шляху до Америки, і там, серед неосвоєних земель і дикунів, здобуде величезних статків.

Але часом вітер дув з іншого боку муру, приносячи запах м'яти, чебрецю й порічок, і тоді вогонь у сільських камінах випускав язики дивного кольорового полум'я. Коли дув цей вітер, не працювали навіть найпростіші пристосування — скажімо, сірники чи фантаскопи.

В такі хвилини Трістранові фантазії виходили за рамки звичного і дозволеного — він мріяв про мандри лісами, про визволення принцес із високих башт, про лицарів, тролів і русалок. Коли на нього находив такий настрій, Трістран зазвичай крадькома виходив надвір і довго лежав на траві, дивлячись у зоряне небо.

Мало хто з нас хоч раз у житті бачив зорі такими, як люди тих днів: у наших містах та містечках вночі забагато світла. Але в очах мешканців Стіни небо скидалося на мапу інших світів, ущерть засипане зорями, незліченними, мов дерева у лісі чи листя на дереві. Трістран дивився у мерехтливу темноту небес, аж поки у голові не ставало порожньо, і тоді він ішов додому, падав на ліжко і засинав мертвим сном.

Він був неоковирним, довгов'язим створінням з величезним внутрішнім потенціалом, бочкою динаміту, що тільки й чекала, поки хтось підпалить ґніт; але цього не відбувалося, тож по вихідних і вечорами Трістран допомагав батькові на фермі, а вдень працював прикажчиком пана Брауна у сільській крамниці.

Крамниця називалася "Мандей і Браун". На складі тримали запаси найнеобхіднішого, але значна частина товарів продавалася за списками. Пан Браун отримував од мешканців

селища списки потрібних їм товарів — від м'ясних консервів до ліків для овець, від рибних ножів до камінних кахлів; прикажчик зводив усі списки в один і віддавав пану Мандею, котрий, запрягши підводу двома дебелими кіньми, їхав до найближчого міста графства. Повертався цей екіпаж через кілька днів, навантажений безліччю найрізноманітнішого краму.

Добігав кінця жовтень, надворі було холодно і вітряно. Увесь день здавалося, що ось-ось піде дощ — але він так і не пішов. Вікторія Форестер принесла до крамниці список, складений акуратним почерком її матері. Дівчина подзвонила у дзвоник біля прилавка, щоб її обслужили.

З бічних дверей вийшов Трістран Торн — і вона, здається, трохи засмутилася.

— Добридень, пані Форестер.

Дівчина ввічливо усміхнулася і простягнула список Трістранові. Ось що там було:

• 1 /2 фунта саго

• 10 упаковок сардин

• 1 пляшка грибного кетчупу

• 5 фунтів рису

• 1 банка світлої патоки

• 2 фунти смородини

• 1 пляшка кошенілі

• 1 фунт льодяників

• 1 шилінгова коробка какао "Раунтрі"

• 3 упаковки мастила для ножів "Оукі"

• 6 упаковок вакси "Брансвік"

• 1 упаковка желатину "Суїнборн"

• 1 пляшка меблевої мастики

• 1 ополоник

• 1 дев'ятипенсовий друшляк

• 1 кухонна драбина

Трістран прочитав список, вишукуючи в ньому тему для розмови: йому дуже хотілося обмінятися з дівчиною бодай кількома словами.

Аж сам дивуючись, він почув власний голос:

— Схоже, у вас готуватимуть рисовий пудинг, пані Форестер.

Щойно промовивши ці слова, він одразу збагнув, що змолов дурницю. Вікторія підібгала свої милі губки, кліпнула сірими очима і відповідала:

— Так, Трістране. У нас готуватимуть рисовий пудинг.

І раптом з усмішкою додала:

— Мати вважає, що рисовий пудинг — якщо споживати його у належній кількості — чудовий засіб проти застуд та інших осінніх недуг.

— А моя мати, — признався Трістран, — завжди готує пудинг з тапіоки.

Він почепив її список на цвях до інших списків.

— Більшість замовлень ми зможемо доставити завтра вранці, а решту — на початку наступного тижня, коли пан Мандей поїде до міста.

Селом промчав порив вітру — такий сильний, що у вікнах задеренчало скло, а флюгери на дахах закрутилися, мов божевільні, переплутавши північ із заходом, а південь — зі сходом.

Вогонь, що палахкотів у каміні крамниці "Мандей і Браун", підстрибнув і заграв зеленими і червоними язиками, виблискуючи срібними іскрами — приблизно такими, які можна побачити, вкинувши в полум'я жменю залізної тирси.

Вітер дув зі сходу, з Чарівної Країни, і Трістран Торн раптом відчув хвилю досі незнаної відваги.

— Знаєте, пані Форестер, за кілька хвилин я звільнюся, — сказав він. — Чи дозволите провести вас до будинку? Адже мені з вами майже по дорозі.

Чекаючи на відповідь, він чув гучні удари власного серця. Сірі очі Вікторії дивилися на нього з неабияким подивом. Здавалося, промайнула сотня літ, аж нарешті вона відповіла:

— Звичайно.

Трістран помчав до кабінету пана Брауна і повідомив йому, що зараз піде додому. Той не заперечував, але повчальним тоном розповів, що коли сам був молодий, завжди залишався у крамниці до останнього, аж поки не наставав час замикати двері, а часом навіть спати лягав під прилавком, замість подушки підклавши під голову пальто.

Хлопець погодився, що в такому разі йому, Трістранові, неабияк пощастило, й побажав панові Брауну добраніч. Після цього, узявши на вішаку своє пальто і новенького капелюха, вибіг надвір, на бруківку, де на нього чекала Вікторія Форестер.

Поки вони йшли, на землю швидко опускалися сутінки. Трістран відчував у повітрі далекий подих зими — суміш пахощів нічного туману, перших заморозків і опалого листя.

Звивиста стежка вела їх до ферми Форестерів; у небі висів вузький серп місяця, в пітьмі палали величезні зорі.

— Вікторіє, — через деякий час почав Трістран.

— Так, Трістране, — відгукнулася дівчина. Впродовж цієї прогулянки вона думала про щось своє.

— Ти не вважатимеш за нахабство, якщо я тебе поцілую?

— Вважатиму, — холодно відрізала Вікторія. — Ще й неабияке нахабство.

Трістран зітхнув.

Вони піднялися на пагорб у цілковитій тиші. З вершини пагорба було добре видно жовті вогники Стіни; віконця, за якими горіли свічки і лампи, вабили своїм теплом. А над їхніми головами мерехтіли й палали міріади зірок, холодних і далеких, незліченних і незбагненних.

Трістран узяв крихітну долоню Вікторії у свою. Вона не відсмикнула її.

— Ти це бачив? — запитала вона, вказуючи на краєвид.

— Нічого я не бачив. Я дивився на тебе.

Вікторія усміхнулася в місячному сяйві.

— Ти — найпрекрасніша жінка на світі, — з глибоким почуттям сказав Трістран.

— Тримай себе в руках, — відповіла Вікторія, але зовсім не сердито.

— А ти що бачила? — запитав Трістран.

— Зірка падала. Мені здається, у цю пору року таке рідко трапляється.

— Віккі, ти поцілуєш мене?

— Ні, — відповіла дівчина.

— Але ж ти цілувала мене, як ми були молодші. Ти поцілувала мене під Дубом Обітниць на своє п'ятнадцятиріччя. На останнє Травневе свято ти знову мене поцілувала — за хлівом, на фермі твоїх батьків.

— Тоді я була зовсім іншою, — сказала Вікторія. — Я не цілуватиму тебе, Трістране Торн.

— Не цілуватимеш… А може, вийдеш за мене заміж?

На пагорбі повисло мовчання — чути було тільки шум жовтневого вітру. Потім почулося щось схоже на дзвін: це реготала найпрекрасніша дівчина Британських островів. Трістранові слова неабияк вразили і розвеселили її.

— Заміж? За тебе? — недовірливо перепитала вона. — А навіть якби я й погодилася, Трістране Торн, що б ти зміг мені дати?

— Що б зміг тобі дати? — вигукнув хлопець. — Та заради тебе, Вікторіє Форестер, я ладен з'їздити до Індії і привезти слонячі бивні, перлини завбільшки як твій великий палець, рубіни завбільшки як яйця кропивника! Або попливти до Африки і привезти звідти алмази більші за крикетну кулю. Відшукати витік Нілу і назвати його на твою честь! Я поїду до Америки, у Сан-Франциско, на золоті копальні, і не повернуся, поки не добуду стільки золота, скільки ти важиш! Тоді я доставлю це золото сюди і складу до твоїх ніг. Тільки скажи — і я поїду на крайню північ, полюватиму на білих ведмедів і привезу тобі їхні шкури.

— В тебе непогано виходило, — сказала Вікторія, — поки справа не дійшла до білих ведмедів. Та роби що хочеш, юний фермере і хлопчику на побігеньках, але я тебе не поцілую. І заміж за тебе не вийду.

Трістранові очі блищали у місячному світлі.

— Заради тебе я поїду до Китаю і відіб'ю в короля тамтешніх піратів величезну скриню з нефритовими прикрасами, шовком і опіумом. Я поїду до Австралії, на інший бік Землі, і привезу тобі… гм…

Трістран гарячково перебирав у думці прочитані "вражаючі романи", силкуючись пригадати, чи подорожував хтось із їхніх героїв до Австралії.

— Кенгуру, — врешті сказав він. — А ще купу опалів.

Щодо опалів він майже не сумнівався. Вікторія Форестер стисла його руку.

— Але що ж я робитиму з кенгуру? — запитала вона. — Знаєш, нам уже треба поспішити, бо мої батьки хвилюватимуться, або надумають собі бозна-чого. Адже ми з тобою не цілувалися, Трістране Торн.

— Поцілуй мене, — благав він. — За твій поцілунок я ладен зробити що завгодно — видерусь на будь-яку гору, перепливу будь-яку річку, пустелю перейду!

Хлопець змахнув рукою, широким жестом вказавши на селище, що простягалося під ними, й нічне небо над головою. У сузір'ї Оріона, поблизу східного горизонту, яскраво спалахнула і впала зірка.

— Зади твого поцілунку і щоб добитися твоєї руки, — велемовно продовжив Трістран, — я принесу тобі зірку, яка щойно впала.

Він тремтів од холоду. Його пальто було надто тонке, а поцілунок йому явно не світив, і Трістран не міг збагнути, в чому справа. Мужні герої "вражаючих романів" ніколи не мали проблем із поцілунками.

— Ну добре, хай буде зірка, — сказала Вікторія. — Якщо принесеш, я згодна.

— Що? — перепитав Трістран.

— Якщо ти принесеш мені зірку, — продовжувала Вікторія, — але саме ту, що зараз упала, а не якусь іншу, то я поцілую тебе. Хтозна, може й не тільки поцілую. Дивися, як усе просто: не треба їхати ані до Австралії, ані до далекого Китаю.

— Що? — повторив Трістран.

Вікторія засміялася з нього, відсмикнула руку і почала спускатися до батькової ферми. Трістран кинувся їй навздогін.

— Ти це серйозно?

— Не менш серйозно, ніж усі твої вишукані слова про рубіни, золото й опіум, — відповіла дівчина. — Що взагалі таке цей опіум?

— Якийсь складник мікстури від кашлю, — пояснив Трістран. — Щось на кшталт евкаліпта.

— Звучить не надто романтично, — усміхнулася Вікторія Форестер. — Але чому ж ти не біжиш по обіцяну зірку? Вона впала десь на сході, он там. — Дівчина знову розсміялася. — Дурненький хлопчиську на побігеньках! Усе, на що ти здатен — це доставляти нам продукти для рисового пудингу.

— Але якщо я таки принесу тобі цю зірку? — з викликом запитав Трістран. — Що я від тебе отримаю? Поцілунок? Руку і серце?

— Усе, що забажаєш, — весело відповіла Вікторія.

— Присягаєшся?

До будинку Форестерів залишалася сотня ярдів. Його вікна світилися жовтим і помаранчевим.

— Звичайно, — усміхнулася Вікторія.

Восени копита коней, корів і овець, а також собачі лапи перетворювали стежину до будинку Форестерів на суцільну багнюку. Трістран Торн встав на коліна прямо посеред багнюки, не переймаючись долею пальта й шерстяних штанів.

— Я згоден, — сказав він. Тут знову дмухнув вітер зі сходу. — Мушу попрощатися, вельмишановна пані, — промовив Трістран Торн. — На мене чекають невідкладні справи на сході.

Він підвівся, не звертаючи уваги на бруд, що налип на одяг, і низько вклонився дівчині, знявши перед нею капелюха.

Вікторія Форестер засміялася з цього худого хлопчиська, прикажчика з крамниці. Цей сміх ще довго дзвенів у Трістранових вухах.

Додому Трістран не йшов, а біг. Кущі ожини чіплялися до пальта, а капелюх упав, збитий гілкою дерева.

Нарешті, захеканий і брудний, він забіг на кухню рідної домівки на західній луці.

— Ти глянь на нього! — вигукнула мати. — Що за вигляд? Це ж треба таке!

У відповідь хлопець лише усміхнувся.

— Трістране, хіба ти не чуєш? З тобою мати розмовляє, — сказав батько. Йому було вже тридцять п'ять, але мало що змінилося — такий само високий, те ж ластовиння, хоча у каштанових кучерях з'явилося кілька сивих волосин.

— Тату й мамо, перепрошую, — сказав Трістран, — але сьогодні ввечері я мушу покинути селище. Може статися, що я трохи затримаюся.

— Що за дурниці! — вигукнула Дейзі Торн. — Ніколи не чула такої нісенітниці.

Але Дунстан Торн зауважив у синових очах характерний погляд.

— Я маю з ним поговорити, — звернувся він до дружини. Вона кинула на нього лютий погляд, але кивнула.

— Чудово! Мене одне цікавить: хто пальто зашиватиме?

З цими словами вона пішла на кухню. Вогонь у каміні поблискував зеленим і фіалковим, зі срібними іскринками.

— Куди ж ти зібрався йти? — запитав Дунстан.

— На схід, — відповів син.

"На схід..." Батько кивнув. Ці слова могли означати дві речі: схід у буденному розумінні — сусіднє графство, що лежало за лісом, і Схід з великої літери — світ по той бік муру. Дунстан Торн без зайвих розпитувань розумів, про що йшлося.

— Ти повернешся?

Трістран широко всміхнувся.

— Звичайно ж!

— Добре, тоді все гаразд — сказав батько і почухав носа. — В тебе вже є план, як проникнути за мур?

Трістран похитав головою.

— Думаю, якось воно буде. Якщо треба буде, відіб'юся від вартових.

Дунстан насупив брови.

— Ні, так не можна. А якби на варті стояв ти або я? Треба зробити це так, щоб ніхто не постраждав. — Він знову задумливо почухав носа. — Йди збирай речі і поцілуй маму на прощання, а я тебе проведу.

Трістран зібрав сумку, поклавши туди принесену матір'ю їжу: шість стиглих червоних яблук і домашню хлібину, а також кружальце свіжого сиру. Пані Торн чомусь не дивилася

Трістранові в очі. Він поцілував її у щоку і попрощався, опісля вийшов за двері у супроводі батька.

Вперше Трістран стояв на варті біля муру, коли йому виповнилося шістнадцять. Тоді йому дали всього одну настанову: завдання вартового полягає в тому, щоб усіма можливими засобами не пропускати через отвір нікого з боку Стіни. Якщо вартові не могли зробити це самотужки, вони повинні були підняти на ноги селище.

Йдучи поряд із батьком, Трістран намагався здогадатися, що ж той надумав. Може, їм удвох вдасться пересилити вартових? А може, батько у якийсь хитрий спосіб відверне їхню увагу, а він тим часом проскочить? А може...

Поки вони дійшли до муру, Трістран вже подумки перебрав усі можливі варіанти — крім того єдиного, який трапився насправді.

Того вечора на варті біля муру стояли Гарольд Кратчбек і пан Броміос. Гарольд, син мірошника, міцний молодик, був на декілька років старший за Трістрана. Волосся пана Броміоса залишилося таким же чорним і кучерявим, а очі — таким ж зеленими, як колись. Від нього пахло виноградом і виноградним соком, ячменем і хмелем.

Дунстан Торн відкрито підійшов до пана Броміоса і встав перед ним. Той переступав з ноги на ногу, щоб зігрітися.

— Доброго вечора, пане Броміосе! Добривечір, Гарольде, — привітався Дунстан.

— Вітаю, пане Торн, — відгукнувся Гарольд Кратчбек.

— Доброго вечора, Дунстане, — сказав пан Броміос. — Сподіваюся, у вас все гаразд.

Дунстан підтвердив, що так воно і є. Вони трохи поговорили про погоду і дійшли висновку, що для фермерів вона не найкраща, і що судячи з кількості ягід на тисах і гостролистах, зима буде холодна і довга.

Слухаючи цю розмову, Трістран ледь не вибухнув од нетерпіння, але старанно тримав язика за зубами.

Нарешті батько перейшов до справи.

— Пане Броміосе, Гарольде — якщо не помиляюся, ви обидва знайомі з моїм сином Трістраном?

Трістран схвильовано підняв капелюха.

Далі батько сказав щось таке, чого він не зрозумів:

— Думаю, ви обоє знаєте, звідки він.

Пан Броміос мовчки кивнув.

Гарольд Кратчбек відповів, що різні чутки ходять, але ж не всьому варто вірити.

— Так от це правда, — промовив Дунстан. — І тепер йому час повертатися.

— Там зірка… — почав було Трістран, але батько подав йому знак замовкнути.

Пан Броміос потер підборіддя і провів п'ятірнею по своїх чорних кучерях.

— Добре, — сказав він нарешті. Опісля повернувся до Гарольда і тихо поговорив з ним. Трістран не розчув ані слова.

Батько поклав йому в руку щось холодне.

— Вперед, хлопче. Йди і повертайся зі своєю зіркою, і нехай береже тебе Господь з усіма янголами!

Пан Броміос і Гарольд Кратчбек, вартові проходу, розступилися, даючи хлопцеві дорогу.

Трістран ступив крок через отвір між важких каменів — і опинився з іншого боку, на луці.

Озирнувшись, він побачив трьох чоловіків, обрамлених аркою проходу, і знову здивувався, як це йому так просто дозволили пройти.

З сумкою в одній руці і з таємничим предметом, отриманим од батька, в іншій, Трістран Торн пішов пологим схилом угору, до лісу.

З кожним кроком нічна прохолода відступала. Вже опинившись у лісі, на вершині пагорба, Трістран зі здивуванням помітив, що крізь гілки просто на нього яскраво світить місяць. Хлопець здивувався, адже пам'ятав, що місяць сів вже годину тому. Він здивувався ще більше, коли помітив, що це повня, та ще й яскравого глибокого кольору — хоча годину тому в небі був тонесенький серп.

Раптом холодний предмет у його кулаку тоненько задзвенів кришталевим мелодійним дзвоном, наче з дзвіниці крихітного скляного собору. Трістран розкрив долоню і підніс батьків подарунок до променя світла.

Це був пролісок, виготовлений зі скла.

Обличчя торкнувся порив теплого вітру, що приніс запах м'яти, смородинового листя і стиглих соковитих слив. Трістран раптом зрозумів, на який одчайдушний вчинок наважився. Він ішов до Чарівної Країни у пошуках зірки, що впала, не маючи анінайменшого уявлення, де і як її шукати — і взагалі що робити, коли сили вичерпаються. Хлопець озирнувся і заворожено поглянув на вогники селища — вони ледь проступали крізь густий туман, та однак вабили.

Він знав, що коли б зараз надумав повернутися, то ніхто й ніколи йому за це не дорікнув би — ані батько, ані мати; і навіть Вікторія Форестер при наступній зустрічі не брала б його на глузи, обзиваючи хлопчиком на побігеньках і не стала б жартувати про те, як важко, виявляється, шукати зірки, що падають з неба.

На мить він зупинився.

Але потім подумав про губи Вікторії, про її сірі очі, про її дзвінкий сміх. Розправивши плечі, хлопець почепив кришталевий пролісок у петельку верхнього ґудзика, тепер вже розщібнутого. Він замало знав, щоб боятися, і був надто юний, щоб сповнитися трепетом.

Трістран Торн перебував за межами звичної реальності — він ішов углиб Чарівної Країни.

Розділ третій

у котрому ми зустрічаємо кілька інших осіб, — переважно живих — зацікавлених долею зірки, що впала

Фортеця Штормгольд була споруджена на вершині гори Гуон першим лордом Штормгольда, який правив з кінця Першої Епохи до початку Другої. Наступні повелителі Штормгольда розбудовували, перебудовували і покращували фортецю, доки вона не досягла свого нинішнього вигляду: через неї здавалося, що скелястий гранітний пік вгризається в небо майстерно вирізаним іклом якогось величезного звіра. Штормгольд стояв високо в небі — там, де збиралися грозові хмари, перш ніж спуститися у нижні шари повітря, принести руйнівні грози, блискавки й дощі.

Вісімдесят перший лорд Штормгольда лежав при смерті у своїй кімнаті, вирізьбленій у камені найвищої скелі, наче дупло в хворому зубі. Там, за межами звичної реальності, також є смерть.

Він скликав до себе синів, і усі вони прийшли — і живі, і мертві. Вони стояли біля батькового ложа, здригаючись од холоду гранітної кімнати, і шанобливо чекали: живі праворуч, мертві — ліворуч.

Четверо лордових синів були мертві: Секундус, Квінтус, Квартус і Секстус; вони стояли нерухомими сірими фігурами, безтілесними і мовчазними.

Троє були ще живі: Праймус, Терціус і Септімус. Вони не надто зручно почувалися — переминалися з ноги на ногу, хтось чухав носа, хтось щоку — вочевидь, їх бентежила мовчазна присутність мертвих братів. Вони жодного разу не поглянули у

бік покійних, щосили вдаючи, ніби у цих холодних вітряних покоях з величезними отворами замість вікон не було нікого, крім батька та їх самих. Батько не знав, чому живі сини вирішили ігнорувати мертвих родичів: чи тому, що не бачили їх, чи з нелюбові до примар, чи боялися викриття, чи їх гнітило почуття провини. Річ у тому, що братів убили вони самі, кожен по одному, крім Септімуса, який вкоротив віку аж двом: Квінтусові й Секстусові. Першого він отруїв стравою з вугра в гострому соусі, а другого просто зіштовхнув зі скелі одного вечора, коли вони вдвох милувалися грозою — так би мовити, примітивно, зате ефективно.

У глибині душі вісімдесят перший лорд сподівався, що до моменту його смерті живим залишиться тільки один з братів, а шестеро будуть уже мертві.

Тоді той, хто вижив, стане вісімдесят другим лордом Штормгольда і повелителем Високих Скель; врешті-решт, кілька століть тому він і сам зійшов на престол у такий спосіб.

Але нинішня молодь зледащіла — де й поділося завзяття, сила і спритність давніх часів…

Тут він почув чийсь голос, і змусив себе зосередитися.

— Батьку, — повторив густий бас Праймуса. — Ми всі зібралися. Яким буде твоє рішення?

Старий мовчки поглянув на нього, і з хрипом наповнивши легені крижаним розрідженим повітрям, почав говорити. Голос його був холодний і високий, як граніт.

— Я помираю. Невдовзі мій час добіжить кінця. Ви маєте віднести мої останки у глибину гори, до Зали Предків, і

покласти їх — себто, мене — у вісімдесят першу нішу, першу з порожніх, і залишити там. Якщо ви не зробите цього, на вас ляже прокляття, а башта Штормгольда впаде.

Троє живих синів нічого не відповіли. Проте між мертвими пробіг ледь чутний гомін: можливо, вони з жалем згадували про свої останки, розкльовані орлами або віднесені швидкими гірськими потоками через пороги і водоспади до моря, про тіла, яким не судилося упокоїтися в Залі Предків.

— Тепер питання наступництва, — голос виходив з грудей старого лорда зі свистом, наче повітря зі старого ковальського міха.

Живі сини підвели голови. Старший, Праймус, з сивими волосинами в густій чорній бороді, з орлиним носом і сірими очима, явно на щось чекав. Терціус, кароокий і рудобородий, виглядав насторожено. А Септімус, з ледве помітною чорною борідкою, високий і схожий на ворона, здавався абсолютно байдужим — втім, як і завжди.

— Праймусе. Підійди до вікна.

Праймус ступив крок до отвору, вирубаного у скельній стіні, і визирнув назовні.

— Що ти бачиш?

— Нічого, вельмишановний лорде. Зверху — вечірнє небо, знизу — хмари.

Старий увесь тремтів, хоча й був вкритий шкурою гірського ведмедя.

— Терціусе. Підійди до вікна. Що ти бачиш?

— Нічого, батьку. Все так, як сказав Праймус. Над нами висить вечірнє небо — темне, наче синці; знизу — килим сірих хвилястих хмар.

Очі старого дико оберталися в очних ямках, наче в божевільного хижого птаха.

— Септімусе. Тепер ти. До вікна.

Септімус підійшов до вікна і встав поряд зі старшими братами, але тримався від них на безпечній відстані.

— А ти? Ти що бачиш?

Молодший лорд виглянув назовні. Вітер ударив йому в обличчя, від цього запекло в очах, потекли сльози. У темних небесах ледь помітно мерехтіла єдина зірочка.

— Я бачу зірку, батьку.

— О-ой, — видихнув вісімдесят перший лорд. — Підведіть мене до вікна.

Четверо мертвих синів з сумом спостерігали, як троє живих допомагають батькові підвестися з ліжка. Старий встав на ноги — чи то пак майже встав на ноги — важко спираючись на широкі плечі нащадків і дивлячись у свинцево-сіре небо.

Вузлуваті лордові пальці, подібні на старі гілки, зімкнулися навколо прекрасного топаза, що висів у нього на грудях на важкому срібному ланцюжку. Старий міцно стис долоню, і

ланцюжок обірвався, наче павутиння. Він цупко тримав камінь, і шматки обірваного ланцюжка гойдалися, звисаючи з кулака.

Покійні лорди Штормгольда перешіптувалися мертвими голосами, схожими на звук снігу, що падає з неба: це був Топаз Влади Штормгольда. Той, хто носив його, ставав володарем фортеці — якщо тільки в його жилах текла кров Штормгольда. Котрому ж із живих синів вісімдесят перший лорд віддасть камінь?

Живі сини дивилися мовчки — один вичікувально, другий насторожено, третій байдуже; та це була оманлива байдужість — як байдужість неприступної скелі, на яку легко вилізти до середини, а потім раптом розумієш, що далі піднятися несила, а спускатися вже пізно.

Старий владно випростався, вже не спираючись на синів. Усе ж таки він був лордом Штормгольда — тим, хто завдав поразки північним гоблінам у битві при Скелястому Кряжі; від нього народилося восьмеро дітей — з них семеро синів — від трьох дружин; він убив кожного зі своїх чотирьох братів у чесному поєдинку, не досягнувши ще й двадцяти років, хоча найстарший брат на той час був старший за нього мало не в п'ять разів і прославився як великий воїн.

Так ось, саме цей лорд зараз підняв над головою топаз, промовив чотири слова стародавньою, давно мертвою мовою, і слова ці зависли в повітрі, наче удари бронзового гонгу.

Опісля він підкинув камінь у повітря. У живих братів аж подих перехопило, коли топаз прокреслив довгу дугу над хмарами. І коли камінь досягнув, як їм здавалося, найвищої точки польоту, з незбагненних причин він не полетів униз, а продовжив підніматися в небо.

На той час у вечірньому небі зірок побільшало.

— Тому з вас, хто поверне Топаз Влади Штормгольда, я залишаю своє благословення, — промовив вісімдесят перший лорд. Голос його поступово згасав, знову перетворюючись на хрип старого-престарого діда, чи навіть на свист вітру в покинутому будинку.

Погляди братів — і живих, і мертвих — були прикуті до каменя. Топаз піднімався дедалі вище, поки не розчинився у темному небі.

— Значить, нам слід упіймати орлів, осідлати їх і летіти в небеса? — запитав Терціус, спантеличений і роздратований.

Батько нічого не відповів. Останнє денне проміння згасло, і над замком горіли незліченні яскраві зорі. Одна зірка впала.

Терціус подумав, хоча й невпевнено, що це та сама перша вечірня зоря, яку розгледів його брат Септімус.

Зірка залишила на небесному небосхилі вогненний слід, що простягнувся кудись до південного заходу.

— Там, — на останньому подиху прошепотів вісімдесят перший лорд, і впав на долівку своєї кімнати.

Праймус подивився на мертве тіло й почухав бороду.

— В глибині душі, — пробурмотів він, — мені хочеться викинути труп старого покидька у вікно! І навіщо була уся ця дурня?

— Краще не треба, — заперечив Терціус. — Певно, нікому з нас не хотілося б, щоб Штормгольд упав. А тим більше носити на собі прокляття. Краще таки віднесімо його до Зали Предків.

Праймус підняв батькове тіло з підлоги і поклав його на ліжко, вкрите хутром.

— Потрібно оголосити народу, що старий помер.

Четверо мертвих братів зібралися навколо Септімуса, котрий стояв біля вікна.

— Як ти вважаєш, про що він думає? — запитав Квінтус Секстуса.

— Міркує, куди впав топаз і як знайти його раніше за інших, — відгукнувся Секстус, згадуючи своє довге падіння на гострі камені, свій відхід у вічність.

— Хай йому грець, я на нього розраховую, — сказав мертвим синам покійний вісімдесят перший лорд Штормгольда. Але живі сини цієї розмови не чули.

Не можна однозначно сказати, наскільки велика Чарівна Країна.

Адже Чарівна Країна — не якась одна земля, князівство чи володіння. Будь-які мапи Чарівної Країни недостовірні.

Ми говоримо про королів і королев Чарівної Країни, як, наприклад, про королев і королів Англії. Але Чарівна Країна значно більша за Англію, більша за всенький світ, — адже з сивої давнини тут знаходить притулок кожен закуток землі, що пропадає зі звичайних мап завдяки сміливим мандрівникам-

дослідникам, які дістаються туди і доводять, що такого місця не існує. У такий спосіб Чарівна Країна поступово розрослася до величезних розмірів, увібравши в себе найкарколомніші форми рельєфу. Тут — точніше, там — знайшлося місце драконам. А також грифонам, вівернам, гіпогрифам, василіскам і гідрам. Живуть там, звісно, й більш звичні для нас тварини: наприклад, коти — і грайливі, і самостійні, собаки — і благородні, і боязкі, а також вовки й лисиці, орли й ведмеді.

Посеред гаю, такого густого і непрохідного, що можна навіть назвати його лісом, стояла хатина-мазанка з очеретяним дахом. На вигляд вона була досить-таки зловісна. Біля будинку в клітці на жердині сиділа маленька жовта пташка. Вона не співала — просто сиділа мовчки, понуро наїжачивши вицвіле пір'я. Двері будинку колись пофарбували у білий колір, але фарба вже встигла пожовкнути, та ще й облазила.

Зсередини у хатині була всього одна кімната. На балках висіло копчене м'ясо і ковбаси, а також засушений труп крокодила. Біля однієї стіни горіло вогнище — палили його торфом, а брудний дим виводився через комин. У кімнаті було три ліжка, застелених покривалами: одне — велике і старезне, інші два — більше схожі на тапчани.

Було тут різне куховарське начиння і дерев'яна клітка, наразі порожня. Віконця в будиночку були такі брудні, що ледве пропускали світло, і все навколо покривав товстий шар пилу і жиру.

Єдиною чистою річчю в хатині залишалося дзеркало з чорного скла — вище середнього людського зросту і завширшки як церковні двері. Воно стояло при одній зі стін.

Будинок належав трьом старезним жінкам. Вони усе робили по черзі — спали на великому ліжку, готували вечерю, розставляли у лісі пастки на дрібних звірів, і носили воду з глибокого колодязя за будинком.

Розмовляли вони мало.

У хатині були й три інші жінки — стрункі, темношкірі й веселі. Вони мешкали у залі з оніксовою підлогою й обсидіановими колонами, у кілька разів більшій за саму хатину. За ними був відкритий дворик під нічним небом, усіяним зірками. У дворику плюскотів фонтан у формі русалки, що вигинається від насолоди, з широко відкритим ротом. Чистий чорний струмінь, що вилітав з її рота, з шумом падав у ставочок, розгойдуючи на хвилях віддзеркалення зірок.

Ці три жінки і їхня зала містилися у чорному люстрі.

Три літні жінки жили у лісі самі. Це були Лілім — королеви відьом.

Три молоді жінки в дзеркалі теж звалися Лілім, та чи були вони наступницями старих, чи віддзеркаленнями їхніх "я", чи існувала насправді лише лісова хатина і чи справді Лілім жили у чорній залі з фонтаном-русалкою і зоряним внутрішнім двориком — про це знали лише самі Лілім.

Того дня одна зі старих відьом повернулася з лісу і принесла мертвого горностая з червоною плямою поперек горла. Вона поклала звіра на запорошену дошку й узяла гострого ножа. Зробивши надрізи навколо лапок і шиї, вона стягнула з нього шкурку, наче піжаму з дитини. Оббілований труп стара кинула на колоду.

— Нутрощі? — запитала вона тремтливим голосом.

— Чому ж не спробувати, — відповіла з крісла-гойдалки найстаріша і найнижча відьма з найбруднішими і найзаплутанішими патлами.

Піднявши горностая за голову, перша карга розрізала тушку від шиї до самого низу. Нутрощі вивалилися на колоду — червоні, пурпурові й фіолетові, кишки та життєво важливі органи — усе блищало на запорошеному дереві, наче мокрі самоцвіти.

— Ходіть, ходіть швидше! — прохрипіла стара.

Вона обережно поворушила нутрощі ножем — і зойкнула.

Відьма, що гойдалася в кріслі, схопилася на ноги. (У люстрі одна з чорних жінок неквапливо підвелася з тахти.) Повертаючись з туалету, третя карга стрімко кинулася до них.

— Що? — скреготала вона. — Що там?

(У чорному люстрі до подруг приєдналася третя красуня, темноока, з маленькими пружними грудьми.)

— Дивіться, — перша стара вказала на щось кінчиком ножа.

Очі відьом од глибокої старості стали безбарвно-сірими. Вони щулилися, розглядаючи нутрощі горностая.

— Нарешті, — сказала одна з них.

— Давно пора, — погодилася друга.

— Хто ж з нас вирушить на пошуки? — запитала третя.

Усі три відьми примружилися і занурили свої старезні руки у купу теплих нутрощів на колоді.

— У мене — нирка, — сказала перша, розкривши долоню.

— А у мене — печінка.

Останньою розкрила долоню найстарша Лілім.

— У мене — серце, — переможно оголосила вона.

— Як ти туди дістанешся?

— Нашою старою колісницею — запряжу її тим, що зустріну на перехресті.

— Тобі потрібні будуть роки.

Найстарша кивнула.

Наймолодша відьма — та, котра щойно прийшла з туалету, повільно пошкандибала до високої облізлої шафи з шухлядами. Зігнувшись, вона вийняла з найнижчої шухляди іржаву залізну скриньку і принесла її сестрам. Вона була перев'язана трьома шматками старої линви, зав'язаними трьома різними вузлами. Кожна з трьох відьом розв'язала свій мотузок, а та, яка принесла скриньку, відкрила її.

На дні щось сяяло золотом.

— Не так вже багато залишилося, — зітхнула наймолодша Лілім, котра була стара ще за тих часів, коли на місці цього лісу були морські води.

— Тим краще, що ми знайшли нове, правда? — в'їдливо сказала найстарша і опустила покручені пальці у скриньку.

Золоте сяйво спробувало ухилитися від її руки, тріпотіло і вислизало, але відьма впіймала його і вкинула собі до рота.

(Три жінки в люстрі уважно стежили за тим, що відбувається.)

Простір між відьмами затремтів. (Тепер із чорного люстра визирали лише дві жінки.)

А в хатині дві старі відьми з заздрістю і надією витріщилися на високу молоду красуню, чорноволосу, з темними очима і яскравими червоними вустами.

— Дідько, ох тут і бруднота! — промовила красуня.

Вона підійшла до ліжка, біля якого стояла велика дерев'яна скриня, вкрита вицвілим гобеленом. Відсмикнувши гобелен, вона відчинила скриню і почала у ній порпатися.

— Ось, — сказала вона, діставши багряну сукню. Поклавши сукню на ліжко, красуня скинула лахміття, у котрому ходила, поки була старою.

Сестри заздрісно вирячалися на голе молоде тіло.

— Коли я повернуся з її серцем, років буде вдосталь на всіх, — сказала жінка, зверхньо покосившись на волохаті підборіддя і запалі очі сестер. Вона вдягнула на зап'ястя багряний браслет у формі змії, що кусала себе за хвіст.

— Зірка, — промовила одна сестра.

— Зірка, — повторила друга.

— Саме так, — підтвердила королева відьом, одягаючи на голову срібний обруч. — Перша за двісті років. В нас ще все попереду.

Облизавши яскраво-червоні губи темно-червоним язичком, вона додала:

— Зірка, що впала з неба.

На галявині біля ставка стояла ніч. Зорі на небі неможливо було злічити.

Вогники світляків мерехтіли серед листя високих в'язів, у чагарниках папороті і в кущах ліщини, наче вогні далекого міста. У струмку, що живив озеро, плескалася видра. Ціла родина горностаїв йшла до берега пити воду. Миша-полівка знайшла на землі лісовий горіх і почала розгризати його тверду шкаралупу довгими і гострими передніми зубками — не тому, що зголодніла, а тому, що насправді була зачарованим принцом, який міг повернути свою колишню подобу тільки після того, як розгризе Горіх Мудрості. Але на радощах миша втратила пильність. Місячне світло затулила чорна тінь — це була величезна бородата сова. Вона вхопила мишу гострими кігтями і зникла в нічній темряві.

Горіх, випущений мишею, полетів у струмок, поплив за течією, а невдовзі його проковтнув лосось. Сова зжерла мишу за кілька ковтків, і лише хвіст звисав в неї з дзьоба, мов шнурок черевика. Якась істота з сопінням і тріском пробиралася крізь чагарники — сова подумала, що то борсук (вона й сама була зачарована, і могла повернути свою справжню подобу лише коли з'їсть мишу, яка з'їла Горіх Мудрості), або, може, ведмежа.

Листя шаруділо, струмок тихо дзюрчав, аж раптом галявину осяяло світлом, яке лилося звідкись зверху — чистим білим світлом, яке дедалі яскравішало. Сова побачила його віддзеркалення у воді — палаючий згусток білизни і сяйва, такий сліпучий, що вона змінила напрям і полетіла в інший бік лісу. Дрібні звірі з жахом озиралися.

Спершу сяйво у небі було завбільшки як місяць або навіть менше, потім почало все швидше рости, і увесь гай затремтів. Все живе затамувало подих, а світляки спалахнули так сильно, як ніколи в житті: кожному з них помилково здавалося, що ось, нарешті, летить його любов…

І тоді…

Почувся хрускіт гілок і тріск, короткий і гучний, як постріл. Світло, що осяяло галявину, раптом згасло.

Або майже згасло. У чагарниках ліщини билося слабке сяйво, немов над кущами мерехтіла хмаринка крихітних зірок.

Почувся голос — високий, чистий жіночий голос — який промовив:

— Ой! — потім тихіше: — Курва… — І ще раз: — Ой.

Далі голос замовк, і на галявині запала тиша.

Розділ четвертий

"Чи встигну я туди при свічці?"

З кожним кроком жовтень відступав все далі. Трістран почувався дивно — наче йшов з осені у літо. Через ліс була протоптана стежка, поросла густим чагарником з одного боку — і Трістран з неї не звертав. Високо над головою горіли ясні зорі, а повний місяць кольору стиглого зерна сяяв золотом. У місячному світлі на кущах шипшини темніли квіти.

Хлопця починало хилити в сон. Спершу він із цим боровся, але далі вже не міг; скинув пальто, поклав на землю свою чималу шкіряну сумку — пізніше, через двадцять років, такі сумки стали називати на честь прем'єр-міністра Гладстона — і, влігшись на сумку замість подушки, вкрився пальтом.

Спочатку він лежав і дивився на зірки. Здавалося, ніби це небесні танцюристи, що вишукано застигли у неймовірно складному танці. Йому навіть уявлялися обличчя зірок: бліді, з ледь помітними усмішками. Віками спостерігаючи згори за цим світом, за метушнею, радощами і жалями людства, не можна не усміхатися щоразу, коли хтось уявляє себе центром Всесвіту — а саме це з кожним із нас час від часу трапляється.

Тоді Трістран зрозумів, що спить, і зайшов до себе в спальню, яка одночасно виявилася класною кімнатою сільської школи. Пані Черрі постукала по дошці й наказала всім замовкнути. Трістран зазирнув у свої записи, щоб зрозуміти, який же зараз урок, але не зміг нічого розібрати. Пані Черрі була страшенно схожа на Трістранову матір — хлопець аж здивувався, як він раніше не помітив, що насправді це одна й

та ж людина. Вчителька викликала Трістрана до дошки і дала завдання перерахувати всіх королів і королев Англії з датами їхнього правління.

— Перепрошую, — сказав йому на самісіньке вухо тихий кошлатий голос. — Чи не могли б ви спати трохи тихше? Ваші сни такі гучні, що проникають до моїх, а я, знаєте, ніколи особливо не захоплювався історичними датами. Вільгельм Як-його-там, тисяча шістдесят шостий — мені цього досить, хай би краще була миша-танцюристка замість цієї інформації.

— Га? — відгукнувся Трістран.

— Трошки тихіше, — порадив голос. — Якщо можете.

— Вибачте, — сказав Трістран, і з тієї миті замість снів бачив тільки темряву.

— Сніданок, — сказав голос йому на вухо. — Грибчанські, смажені на маслі з диким часником.

Трістран розплющив очі. Ранкові промені пробивалися крізь густе віття кущів шипшини, забарвлюючи траву зеленим золотом. У повітрі висів пречудовий запах.

Перед самісіньким Трістрановим носом стояла олов'яна миска.

— Звичайно, сніданок небагатий. Сільський, можна сказати. Благородні панове, звісно, звикли до іншого, а для таких, як я, хороший грибчанський — вершина смаку.

Трістран блимнув очима, занурив руку до миски і двома пальцями витяг звідти великий гарячий гриб. Хлопець

обережно відкусив маленький шматочок, і аж зайшовся слиною. За все життя Трістран не їв нічого смачнішого — прожувавши гриб, він так і сказав.

— Ви дуже ввічливі, — зраділа маленька фігурка, що сиділа по той бік вогнища, яке потріскувало і диміло в ранковому повітрі. — Надзвичайно ввічливі. Але ж і ви, і я добре знаємо, що з'їли ви всього лише шматочок смаженого польового грибчанського, і ані крихти чогось путящого…

— А ще можна? — запитав Трістран, нарешті розуміючи, як сильно він зголоднів: часом так буває, коли трохи поїси.

— Яке виховання! — захопилася маленька істота, одягнена у велике смішне пальто й не менш смішний капелюх. — Ви запитуєте, чи можна ще, наче покуштували перепелиних яєць пашот і копченого м'яса газелі з трюфелями, а не простого грибчанського, на смак схожого на тухлятину, якої навіть коти не їстимуть! Оце я називаю виховання!

— Справді, я дуже хотів би з'їсти ще один гриб, — сказав Трістран. — Якщо ви не проти.

Маленький чоловічок — якщо він, звісно, був людиною, в чому Трістран сильно сумнівався — сумно зітхнув і простягнув руку до сковорідки, яка шкварчала на вогні. Насадивши на вістря ножа два великі гриби, він скинув їх у Трістранову олов'яну миску. Той подмухав на них і швиденько з'їв — знову просто з пальців.

— Очам не вірю, — повідомила кошлата істота із сумішшю гордості й жаху в голосі, — ви так наминаєте ці грибчанські, наче вони вам справді подобаються, наче вони на смак не подібні до суміші стружки й гнилого червивого дерева.

Трістран облизав пальці і запевнив свого добродійника, що йому за все життя ще не пощастило поласувати такими прекрасними грибами.

— Це ви зараз так кажете, — з похмурим задоволенням відповідала істота, — але за якусь годину зміните свою думку. Не сумніваюся, в животі у вас почнеться рейвах — як тоді, коли рибалка закрутив роман з русалкою, а його дружина про все довідалася. Крику було — від Гарамонда до Штормгольда! Що не слово — добірна лайка, в мене аж вуха посиніли.

Кошлатий персонаж важко зітхнув.

— До речі, якщо вже мова про ваш кишечник, — продовжив він, — то саме час подбати й про мій. Зробити це я збираюся он за тим деревом. Чи можу я попросити вас про послугу — попильнувати мої речі? Буду надзвичайно вдячний.

— Звісно, — ввічливо погодився Трістран.

Кошлатий чоловічок зник за дубом. Кілька разів звідти почувся якийсь стогін, після чого новий друг Трістана повернувся. Він сказав:

— Ну от і все. Знав я одного пана з Пафлагонії, котрий щоранку ковтав живу змію. Він казав, що це додає йому впевненості: хай там як, за цілий день нічого гіршого вже однак не трапиться. Коли його засудили до повішення, перед стратою бідолаху змусили зжерти цілу миску волохатих багатоніжок, тож його переконання не зовсім спрацювало.

Трістран попросив дозволу на хвилину відлучитися, і пішов справити малу потребу під тим же дубом. Купка посліду, яку він там побачив, була нітрохи не схожа на людські

випорожнення — вона більше нагадувала оленячі або заячі кульки.

— Мене звуть Трістран Торн, — представився хлопець після повернення. Тим часом його приятель встиг загасити вогонь, спакувати сковороду та усе інше начиння.

Знявши широкого капелюха, він притис його до грудей, дивлячись на Трістрана знизу.

— Зачарований, — повідомив він, і вказав пальцем на свій клунок. Там було виведено напис: "ЗАЧАРОВАНИЙ, ЗАВОРОЖЕНИЙ, ЗАКЛЯТИЙ І ЗАПЛУТАНИЙ".

— Спочатку я був просто заплутаний, — зізнався кошлатий приятель, — але ви ж розумієте, як воно буває.

З цими словами він вирушив у путь. Трістран ішов позаду.

— Агов! Зачекайте! — гукнув Трістран. — Можна трошки повільніше?

Чоловічок — Зачарований, чи як його там? — рухався надзвичайно швидко, наче білка, що дереться на дерево, і це незважаючи на чималенький клунок. Трістранові враз пригадався тягар Християнина з книжки "Шлях пілігрима", котру пані Черрі читала їм щопонеділка, і щоразу додавала: автор — людина проста, але книжка вийшла хороша).

Маленьке створіння розвернулося і підбігло до Трістрана.

— Щось не так? — запитало воно.

— Я за вами не встигаю! Ви неймовірно швидко ходите.

Кошлатий чоловічок враз сповільнив крок, щоб супутник не відставав.

— Звиняйте, — сказав він. — Зазвичай я ходжу сам, тому призвичаївся ходити у власному темпі.

Вони пішли поряд. Крізь молоде листя на дорогу падало зелено-золоте сонячне світло. Трістран твердо знав, що таке світло буває тільки навесні. Він подумав, що літо, мабуть, залишилося далеко позаду, як і жовтень. Раз у раз хлопець помічав серед зелені дерев і кущів яскраві плями, а кошлатий чоловічок щоразу давав пояснення:

— Це деркач, якщо офіційно — пан Крекс-Крекс. Гарний птах.

Або:

— Пурпуровий колібрі. П'є квітковий нектар. Вміє зависати в повітрі.

Або ж:

— Червоношапочник, домовик. Вони зазвичай тримаються на відстані, але навіть не думайте наближатися, щоб краще роздивитися — можете нарватися на неприємності.

Подорожні сіли повечеряти біля струмка. Трістран поділився хлібиною і стиглими червоними яблуками, а також сиром — твердим, терпким і ламким — що його отримав у дорогу від матері. Кошлатий чоловічок куштував продукти з підозрою, але це не стало на заваді — він миттю все змегелив,

облизав пальці, а потім з хрускотом узявся до яблука. Потім, зачерпнувши зі струмка води, він скип'ятив воду на чай.

— Може, розповісте про себе? — запропонував кошлатий чоловічок, поки вони сиділи на землі і чаювали.

Трохи поміркувавши, Трістран промовив:

— Я з селища Стіна. Там живе юна леді на ім'я Вікторія Форестер, якій немає рівних серед жінок. Моє серце належить їй. Її обличчя...

— Стандартний набір? — перебив кошлатий. — Очі, ніс, зуби? Все, як має бути?

— Звичайно.

— Тоді цю частину можемо пропустити. Вважатимемо, що ви вже розповіли. Отже, на яку дурницю ви зважилися заради цієї юної леді?

Ображений, Трістран відставив свою дерев'яну чашку з чаєм і звівся на ноги.

— На якій такій підставі ви припускаєте, — запитав він піднесено-презирливим тоном, — що моя кохана могла дати мені якесь нерозумне доручення?

Чоловічок дивився на нього очима, схожими на чорні намистини.

— Тому що я не бачу іншої причини, з якої такий хлопець, як ви, міг би переступити межі Чарівної Країни. З ваших земель

до нас ходять тільки менестрелі, закохані і божевільні. На менестреля ви не схожий, та й мізки у вас — вибачайте — звичайнісінькі, як головка сиру. Отже, справа в коханні — принаймні я так вважаю.

— Адже кожен закоханий в глибині серця божевільний, а в глибині душі — менестрель, — піднесено промовив Трістран.

— Думаєте? — засумнівався чоловічок. — Ніколи такого не помічав. Ну добре, ви кажете, є одна юна леді. Вона послала вас шукати багатства? Раніше таке повсякчас траплялося. Не раз бувало, бачив молодих хлоп'ят, що сподівалися знайти купу золота, накопичену якимось бідолашним драконом чи велетнем за багато століть!

— Ні, це не про мене. Я дещо пообіцяв цій леді. Я… тобто, ми розмовляли, я обіцяв їй багато усякої всячини. Аж тут ми побачили, як падає зірка, і я пообіцяв, що принесу її. А впала вона… — хлопець махнув рукою у бік гірського хребта на сході, — десь туди.

Кошлатий чоловічок почухав підборіддя (чи може, рильце — важко було розібрати).

— Знаєш, що я зробив би на твоєму місці?

— Ні, — відгукнувся Трістран з ноткою надії. — А що?

Чоловічок витер носа.

— Я відіслав би її до свинарника, а сам знайшов би дівчину, яка погодиться цілуватися, не вимагаючи казна-чого. Така обов'язково знайдеться. У ваших краях куди каменем не кинь — неодмінно у дівчину влучиш.

— Інших дівчат для мене не існує, — впевнено заявив Трістран.

Чоловічок шмигнув носом. Вони зібрали речі і знову пішли разом.

— Ти це серйозно сказав? — запитав кошлатий. — Усе заради зірки?

— Так, — відповів Трістран.

— На твоєму місці я б про це не говорив, — порадив коротун. — Ця інформація багато в кого може викликати нездорову цікавість. Тож краще мовчати. Але не брехати.

— Як же мені слід відповідати?

— Ну, наприклад, якщо запитають, звідки ти йдеш, — просто вкажи напрямок. Якщо запитають, куди — кажи "вперед".

— Зрозуміло, — відгукнувся Трістран.

Стежка, якою вони йшли, ставала дедалі менш помітною. Холодний вітер наїжачив хлопцеві волосся, змусивши його здригнутися. Дорога непомітно завела подорожніх у чахлий і блідий березовий ліс.

— Як ви гадаєте, це далеко? — запитав Трістран. — Місце, куди впала зірка, я маю на увазі.

— Скільки миль до Вавилона? — риторично відгукнувся чоловічок. — До речі, минулого разу, коли я ходив цією дорогою, лісу тут не було.

"Скільки миль до Вавилона?", — цитував з пам'яті Трістран, йдучи безрадісним лісом.

— Скільки миль до Вавилона?

— Шістдесят, а потім десять.

— Чи встигну я туди при свічці?

— Ще й повернешся, не бійсь.

— Не барися, ширше крок

Будеш там, не згасне й свічка.

— Так, правильно, — підтвердив кошлатий коротун і стривожено озирнувся, мовби чогось боявся.

— Але ж це всього лише дитячий віршик, — зітхнув Трістран.

— Всього лише? Дитячий? Боже, та по цей бік муру багато хто ладен був би сім років відгарувати за таке заклинання! А там, звідки ти прийшов, ви й оком не моргнувши розповідаєте таке своїй дітворі разом з "ой люлі-люлі" чи "сорока-ворона"... Вам холодно, хлопче?

— Я й не помічав, але так, трохи холодно.

— Озирніться. Стежку бачите?

Хлопець закліпав очима. Сірий ліс мовби поглинав світло — у ньому зникало будь-яке відчуття напряму і відстані. Трістранові здавалося, що вони йдуть стежкою, але тепер, коли він намагався її розгледіти, стежка востаннє промайнула під ногами і зникла, наче оптичний обман. Йому здавалося, що ось ці два дерева і он той камінь позначали межі стежки, але тепер ніякої стежки не було — тільки сутінки, тіні й бліді стовбури навкруги.

— Отепер нам гаплик, — тихо промовив кошлатий чоловічок.

— Треба бігти? — запитав Трістран, знімаючи капелюха і притискаючи до грудей.

Коротун похитав головою.

— Немає сенсу. Біжи не біжи — ми у пастці.

Підійшовши до найближчого високого стовбура, трохи схожого на березу, він щосили штовхнув його. З дерева впало декілька сухих листків. А ще з гілки зірвалося і впало на землю щось біле — з тихим, схожим на шепіт звуком.

Трістран підійшов ближче, щоб роздивитися. Це був білий пташиний скелет — чистий і сухий.

Чоловічок здригнувся.

— Я вмію мінятися з іншими місцями, — повідомив він Трістранові, — але не знаю нікого, кому було б не страшно тут

опинитися. Судячи з цієї штукенції, тут навіть уміння літати не допоможе.

Він підчепив скелетик лапоподібною ногою.

— Рити підземні ходи ваш люд не вміє — хоча навіть це нам би не допомогло.

— Тоді, мабуть, нам варто озброїтися, — запропонував Трістран.

— Озброїтися?

— Поки вони не прийшли.

— Поки вони не прийшли? Та вони вже тут, телепню! Вони — це дерева. Ми в сухолісі.

— У сухолісі?

— Я сам винен, треба було трохи дивитися, куди йду. А тепер все: не бачити вам зірки, а мені — торгівлі. Одного дня якийсь наступний бовдур, що сюди забреде, знайде наші скелетики, чисті й висушені. Та й по всьому.

Трістран без упину озирався. У сутінку йому здавалося, що дерева підступають дедалі ближче, хоч і не видно було, щоб хоч одне з них рухалося. Хлопець ще не до кінця вірив коротунові — хтозна, може, той його обманював, або ж це просто був виплід його уяви.

Раптом щось ужалило його в ліву руку. Трістран думав, що це комаха, але побачив тільки блідо-жовтий листок, що з

шелестом впав на землю. На зворотному боці проступила мокра червона смужка. Ліс шепотів і шелестів навколо.

— Що ж нам робити? — вигукнув Трістран.

— Я нічого не можу придумати. Аби ж ми знали, де справжня стежка… Справжню стежку навіть сухоліс не в змозі знищити — він лише маскує її, щоб ввести нас в оману.

Чоловічок знизав плечима й зітхнув.

Трістран підняв руку і задумливо потер лоба.

— Я… Я знаю, де стежка! — сказав він, вказуючи пальцем. — Нам туди.

Чорні оченята-намистинки його супутника заблищали.

— Ви впевнені?

— Так, шановний. Через той гайок, а далі вправо. Ось де стежка.

— Звідки ти знаєш? — запитав коротун.

— Просто знаю, — відповів Трістран.

— Гаразд. Вперед! — чоловічок ухопив свій клунок і побіг — але не дуже швидко, так, щоб не обганяти Трістрана, котрий мчав щодуху: дихав уривчасто, серце мало не вистрибувало з грудей, шкіряна сумка гойдалася і била по ногах.

— Ні! Не туди! Лівіше! — гукнув хлопець. Гілки і колючі кущі чіплялися і рвали одяг. Далі вони бігли мовчки.

Здавалося, дерева перед ними зімкнулися в суцільну стіну. Навколо шквалом носилося листя — воно боляче жалило і кусалося, торкаючись Трістранової шкіри, і рвало тканину, коли падало на одяг. Хлопець біг під гору, вільною рукою відкидаючи листя, а сумкою, що була в іншій руці, відбиваючись від кущів і гілля.

Мовчання перервав стогін. Кошлатий чоловічок спинився мов укопаний, закинув голову й жахливо завив.

— Тримайтеся, — закричав Трістран, — ми вже майже на місці!

Він вхопив чоловічка за лікоть і потягнув вперед.

Нарешті вони вибігли на справжню дорогу — смужку зеленої трави, що вела крізь сірий ліс.

— Тут ми в безпеці? — запитав Трістран, важко дихаючи і злякано озираючись.

— У безпеці, якщо не відхилятимемося від стежки, — відповів коротун, поклав на траву свій клунок і всівся поряд, розглядаючи дерева обабіч. Їхні бліді гілки тремтіли, хоча вітру не було. Трістранові здавалося, що вони тремтять від злості.

Його супутник також тремтів, водив руками по траві й хапався за неї. Потім поглянув на Трістрана.

— У вас часом немає пляшечки якогось алкогольного напою? Або хоча б гарячого солодкого чаю?

— Ні, — зітхнув той. — Боюся, немає.

Чоловічок свиснув носом і узявся за замок на своєму клунку.

— Відверніться, — сказав він Трістранові. — Не підглядайте.

Хлопець слухняно відвернувся. Почулася якась метушня. Потім замок знову закрився.

— Все, можна повертатися. Якщо хочете, звісно.

Чоловічок тримав емальований бутель. Він щосили, але безуспішно, намагався витягнути корок.

— Гм. Допомогти вам? — нерішуче запропонував Трістран, побоюючись образити супутника. Але хвилювався він марно — коротун вмить віддав йому бутель.

— Будь ласка, — сказав він. — Ваші пальці для цього чудово підходять.

Трістран узявся за корок і витягнув його. У ніздрі вдарив п'янкий запах — схоже було на суміш меду з хвойним димом і прянощами. Хлопець передав бутель власникові.

— Гріх пити такий рідкісний скарб просто з пляшки, — сказав кошлатий. Він відв'язав від пояса дерев'яну чашку і, силкуючись стримати тремтіння рук, плеснув туди трохи бурштинової рідини. З насолодою вдихнувши запах напою, він трохи відсьорбнув і всміхнувся, на мить показавши свої маленькі гострі зуби.

— А-а-а-ах, отепер мені краще, — сказав він, передаючи чашку Трістранові. — Пийте маленькими ковтками. Королівський напій! Я віддав за нього два чималі блакитно-білі діаманти, механічну пташку, яка чудово співала, і лусочку дракона.

Трістран відпив з чашки. По всьому тілу до кінчиків пальців розлилося тепло, а в голові немов залоскотали маленькі бульбашки.

— Ну як, смакує?

Хлопець кивнув.

— Боюся, воно аж занадто добре для таких, як ми. Разом з тим… Це чудова розрада у скрутну хвилину — себто, в таку, як зараз. Вибираймося з цього лісу, — сказав кошлатий чоловічок. — Нам у який бік, до речі?

— У той, — сказав Трістран, вказуючи наліво. Коротун заткнув бутель корком, упакував його, закинув валізу на плече, і двоє подорожніх знову пішли разом зеленою стежкою, що вела крізь сірий ліс.

Через декілька годин білі стовбури почали рідшати. Нарешті сухоліс скінчився, і тепер вони йшли вздовж крутого берега, між двома низенькими кам'яними стінами. Озирнувшись, Трістран не побачив за спиною ані сліду лісу; позаду темніли лише пурпурові від вереску пагорби.

— Тут можна зупинитися, — запропонував супутник. — Нам треба поговорити. Сідаймо.

Він поставив на землю свій величезний клунок і сів на нього верхи, дивлячись згори донизу на Трістрана, котрий примостився на камені край дороги.

— Я дечого не розумію. Поясніть мені. Звідки ви?

— Зі Стіни, — відповів Трістран. — Я вже казав.

— Хто ваші батьки?

— Мого батька звуть Дунстан Торн. А матір — Дейзі Торн.

— Гм. Дунстан Торн… Гм. Знаєте, мені одного разу пощастило поспілкуватися з вашим батьком. Він поселив мене на ніч. Непоганий хлопець, тільки спати надто сильно любить. — Коротун почухав своє рильце. — Але мені й досі незрозуміло… Послухайте, у вашій родині є щось незвичайне?

— Моя сестра Луїза вміє ворушити вухами.

Кошлатого чоловічка це зовсім не вразило. Він теж поворушив вухами, великими і волохатими.

— Я не про це, — сказав він. — Я мав на увазі, наприклад, бабусю-відьму або дядька-чаклуна, або родичів-ельфів десь далі в генеалогічному дереві.

— Навіть якщо такі є, то я про них не знаю, — зізнався Трістран.

Коротун змінив тактику.

— Де розташовується селище Стіна? — запитав він.

Трістран враз обернувся і вказав рукою.

— А де Спірні Гори?

Трістран знову показав, й на мить не замислюючись.

— А Катаварські острови?

Хлопець вказав на південний захід. Він навіть уявлення не мав про те, що Спірні Гори і Катаварські острови взагалі існують, поки кошлатий не заговорив про них; проте він не мав анінайменших сумнівів щодо того, де вони розташовані — наче питання стосувалося лівої ноги або носа.

— Гм-м. В такому разі… Ти знаєш, де Його Широкість Ластівчаний Мускус?

Трістран здивовано похитав головою.

— А де Прозора Цитадель Його Широкості Ластівчаного Мускуса?

Трістран упевнено вказав.

— А де Париж? Той, що у Франції.

Хлопець трохи замислився.

— Якщо Стіна там, то й Париж має бути в тому ж напрямку. Правильно?

— Отже, що ми маємо? — промовив кошлатий чоловічок радше сам до себе, ніж до Трістрана. — Ви вмієте вказувати

напрямок до різних місць у Чарівній Країні, а у своєму світі — ні. Єдиний виняток — Стіна, і це прикордонне селище. Людей знаходити ви не вмієте… але… скажіть, хлопче, куди впала зірка, яку ви шукаєте?

— Он там, — умить вказав Трістран.

— Гм. Це добре. Хоча це теж нічого не пояснює. Зголодніли?

— Так, трохи. А ще в мене весь одяг подертий, — відповів Трістран, обмацуючи лахміття, що залишилося від його штанів і пальта. Намагаючись його зупинити, гілля не жаліло тканини, і навіть листя залишило чимало подряпин. — А мої черевики! Тільки погляньте на них…

— Що у вас в сумці?

Трістран відкрив свого Гладстона.

— Яблука, сир, півхлібини, горщечок рибної пасти, кишеньковий ніж, запасна білизна і кілька пар шерстяних шкарпеток. Певно, треба було взяти більше одягу…

— Пасту залиште на потім, — запропонував супутник, швидко розділивши решту їжі на дві рівні частини. — Ви зробили мені послугу, — сказав він, захрустівши яблуком, — а я таких речей не забуваю. Спершу ми дістанемо для вас одяг, а потім відправимо вас по зірку. Згода?

— Буду вам дуже вдячний, — схвильовано відгукнувся Трістран, нарізаючи сир на бутерброд.

— Гаразд, — сказав кошлатий чоловічок. — Тепер пошукаємо для вас ковдру.

Удосвіта троє лордів Штормгольда спустилися скелястою гірською дорогою в кареті, запряженій шістьма вороними кіньми. У коней на головах гойдалися чорні плюмажі, карету зовні пофарбували у чорний колір, і на всіх лордах було жалобне вбрання.

Праймус вдягнув довгу чорну рясу на кшталт чернечої. Терціус був вбраний у стриманий костюм — він нагадував купця у жалобі. А Септімус вбрався у чорний камзол, щільні чорні штани і чорний капелюх з чорним пером, чим уподібнився до вишуканого лиходія з історичної п'єси про шістнадцяте століття.

Лорди Штормгольда перезиралися — один підозріливо, другий насторожено, третій — байдуже. Вони не розмовляли між собою: якби була можливість об'єднатися заради спільної мети, Терціус міг би об'єднатися з Праймусом проти Септімуса. Але такої можливості не було.

Карета поскрипувала і трусилася.

Один раз вона зупинилася — лорди вийшли до вітру — і загрюкотіла далі вибоїстою дорогою. Троє принців Штормгольда разом поховали останки батька у Залі Предків. Їхні мертві брати мовчки спостерігали за цим процесом із дверей зали.

Увечері кучер вигукнув: "Село Провалля!" і спинив карету біля старезної корчми, що стояла під руїнами якоїсь давньої будівлі.

Троє лордів Штормгольда вилізли з карети і розім'яли затерплі ноги. Крізь темно-зелене скло вікон за ними стежили кілька пар очей.

З дверей визирнув корчмар — непривітний дратівливий гном.

— Провітри кімнати і постав на вогонь горщик з бараниною! — крикнув він комусь у будинку.

— Скільки кімнат провітрювати? — запитала зі сходів покоївка Летиція.

— Три, — відгукнувся гном. — Закладаюся, що вони залишать кучера спати з кіньми.

— Еге ж, три, — пошепки сказала служниця Тіллі конюхові Лейсі. — Хіба не видно, що шановних панів на дорозі семеро?

Та коли лорди Штормгольда увійшли до корчми, їх і справді було лише троє. І вони відразу сказали, що кучер спатиме в стайні.

На вечерю була тушкована баранина і свіжий хліб — такий гарячий, що аж пара йшла, коли його різали. Кожен з лордів замовив по окремій, ще не відкоркованій пляшці найкращого барагундського вина (жодному з них не хотілося розділити вино з братами, або хоча б дозволити налити його з пляшки у кубок). Така поведінка глибоко вразила гнома, котрий вважав, що вино повинне дихати — але гостям він про це не сказав.

Кучер з'їв свій горщик баранини, випив два кухлі елю і пішов до стайні спати. А троє братів піднялися у кімнати, і кожен з них зачинив двері на засув.

Коли покоївка принесла Терціусові грілку для ліжка, він вклав у її долоню срібну монету, а тому зовсім не здивувався, коли десь опівночі у двері постукали.

Терціус відчинив двері. На Летиції була довга біла сорочка, а в руці — пляшка вина. Дівчина зробила реверанс і сором'язливо всміхнулася.

Зачинивши за нею двері, лорд повів її до ліжка. Спершу він велів покоївці зняти сорочку і при світлі свічки уважно обстежив її обличчя й тіло. Потім почав її цілувати: лоба, губи, соски, пупа, пальці ніг. Далі, згасивши свічку, він почав з нею кохатися — мовчки, у блідому світлі місяця.

Через деякий час він застогнав і завмер.

— Добре було, милий, правда? — запитала Летиція.

— Еге ж, — обережно відповів Терціус, немов шукаючи в її словах якусь пастку. — Було.

— Чи хотіли б ви повторити — поки я ще не пішла?

Замість відповіді Терціус мовчки показав собі межи ноги. Летиція засміялася.

— Та ми його миттю піднімемо, — пообіцяла вона, відкорковуючи і передаючи Терціусові принесену пляшку, що досі стояла біля ліжка.

Той усміхнувся, відпив трохи вина, після чого пригорнув Летицію до себе.

— Зараз буде добре, — сказала вона. — Цього разу, любий, я покажу, як мені подобається… Ой, що трапилося?

Терціус, лорд Штормгольда, почав якось дивно вигинатися, широко відкривши очі і важко дихаючи.

— Це вино, — задихаючись, промовив він. — Де ти його узяла?

— У вашого брата, — відповіла Летті. — Він перестрів мене на сходах і сказав, що воно допоможе розслабитися, зміцнить потенцію і забезпечить нам незабутню ніч.

— І таки забезпечило, — простогнав Терціус, ще двічі чи тричі здригнувся, а потім завмер. Назавжди завмер.

Терціус чув, як заверещала Летиція, але звук був приглушений, мовби долинав іздалеку. Він впізнав чотири знайомі фігури, що стояли поряд з ним у тіні під стіною.

— Вона була прекрасна, — прошепотів Секундус. Летиції здалося, що це зашелестіла фіранка.

— Септімус такий хитрий, — зітхнув Квінтус. — Це та ж сама настоянка воронця, яку він підлив мені у страву з вугра.

(Летиції здалося, що їй почулося, як за вікном зі скель повіяв вітер.)

Вона відчинила двері, бо на її крики встигла збігтися вся корчма. Кинулися шукати винуватця — але Септімус кудись зник, як і один з чорних жеребців. Тим часом кучер голосно хропів, і його не могли добудитися.

На ранок лорд Праймус прокинувся в препоганому настрої.

Старший лорд розпорядився не засуджувати Летицію до смерті, стверджуючи, що вона, як і Терціус, стала жертвою підступного Септімуса. Натомість він наказав їй супроводжувати тіло Терціуса назад до Штормгольдського замку.

Він видав дівчині коня, щоб відвезти мертвого, і торбинку срібних монет — більш ніж досить, щоб найняти у Проваллі охоронця — когось із селян, хто відганяв би вовків від коня й від братового тіла — а також розрахуватися з кучером, коли той нарешті прокинеться.

Залишившись на самоті у своїй кареті, запряженій четвіркою вугільно-чорних коней, лорд Праймус виїхав з села Провалля, яке за одну ніч встигло неабияк зіпсувати йому настрій.

Бревіс вийшов на роздоріжжя, тягнучи за собою на мотузку бородатого і рогатого цапа зі злючими очима. Хлопчик вів його на ринок, щоб продати.

Зранку мати поклала йому на тарілку одну-єдину редьку і сказала:

— Бревісе, ця редька — усе, що я сьогодні змогла накопати. Усі посіви побив град, їсти нам тепер нічого. І продати теж нічого, окрім хіба що цапа. Тому прив'яжи йому на шию мотузок, відведи на базар і продай комусь із фермерів, але не менш ніж за флорин. А на отримані гроші купи курку, зерна і ріпи. Сподіваюся, це врятує нас од голоду.

Бревіс прожував редьку — вона була жорстка і їдка. Весь ранок він бігав за цапом по загорожі, намагаючись його впіймати; в процесі цап буцнув його у ребро і вкусив за ногу. Врешті-решт, скориставшись допомогою ремісника, що проходив повз, йому вдалося загнати худобину в кут і накинути вуздечку. І поки мати перев'язувала рани, що їх отримав ремісник, хлопець повів цапа на базар.

Час від часу цап вирішував рвонути вперед, і тоді виходило, що це Бревіс тягнеться за ним на мотузку, прокреслюючи п'ятами смуги в підсохлій дорожній багнюці. Потім — знову ж раптово, без попередження і без жодних видимих причин — цап зупинявся.

Перепочивши хвилину, Бревіс знову змушений був тягнути тварину за собою.

Діставшись до перехрестя на краю лісу, хлопець вже добряче спітнів, голодний, вкритий синцями, втомлений від метушні з неслухняним цапом. На перехресті стояла висока жінка. На її чорному волоссі був малиновий обруч зі срібною оздобою, а плаття на ній було багряне, як її губи.

— Як тебе звуть, хлопче? — запитала вона солодким голосом. Здавалося, з уст її лився коричневий мускусний мед.

— Мене звати Бревіс, пані, — відповідав Бревіс, розглядаючи якусь дивну річ, що стояла за жінкою. А саме, невелику незапряжену колісницю. Йому було невтямки, як ця колісниця взагалі сюди доїхала.

— Бревіс, — промуркотіла жінка. — Гарне ім'я. Юний Бревісе, ти продаси мені свого цапа?

Хлопець вагався.

— Мати сказала відвести цапа на базар, на отримані гроші купити курку, зерна й ріпи, і принести додому решту.

— За скільки ж твоя мама радила продавати цапа? — запитала жінка у багряному платті.

— Не менш ніж за флорин, — відповів Бревіс.

Усміхнувшись, жінка підняла руку. У долоні блиснуло щось жовте.

— А я дам тобі ось цю золоту гінею. Її вистачить на цілий курник і на сотню бушелів ріпи.

Йому аж щелепа відвисла.

— То ми домовилися?

Хлопець кивнув і віддав жінці кінець мотузка.

— Ось, — тільки й зміг сказати він, занурений у мрії про безмежне багатство і величезні запаси ріпи.

Жінка взяла мотузок. Одним пальцем вона торкнулася цапові до лоба — прямо поміж його жовтих очей — і відпустила мотузок.

Бревіс чекав, що зараз цап помчить у ліс або гайне кудись дорогою, але той стояв на місці мов укопаний. Хлопчик наставив руку по золоту гінею.

Жінка уважно оглянула його — від брудних ніг до спітнілої голови з обстриженим волоссям — і знову всміхнулася.

— Знаєш, — сказала вона, — мені здається, що двоє однакових виглядатимуть солідніше, ніж один. Згоден?

Бревіс не зрозумів, про що вона говорить, і навіть відкрив рота, щоб про це сказати. Але тієї миті її довгий палець торкнувся до його перенісся, якраз поміж очей, і хлопець зрозумів, що не може й слова вимовити.

Вона клацнула пальцями, і Бревіс із цапом враз зайняли місце між голоблями її колісниці. Хлопець зі здивуванням усвідомив, що йде на чотирьох, і що на зріст він не вищий за тварину, яка йде збоку.

Відьма клацнула батогом, і колісниця, запряжена парою однакових білих рогатих цапів, рушила вперед.

Кошлатий чоловічок забрав у Трістрана подертий одяг — пальто, штани і жилет — і подався з ними до села, розташованого в долині поміж трьох вересових гір. Вечір був теплий; Трістран сидів і чекав, вкрившись ковдрою.

У гілках глоду, біля якого сидів Трістран, спалахували вогники. Спершу хлопець подумав, що це світляки, але придивившись, побачив крихітних людей, що мерехтіли й пурхали з гілки на гілку.

Він ввічливо покашляв, і вмить зібрав на собі кількадесят малесеньких поглядів. Частина крихітних створінь одразу кудись зникла; інші перестрибнули на вищі гілки. Але декілька сміливців підлетіли до нього.

Вони сміялися тоненькими дзвінкими голосами, вказуючи пальцями на хлопця в подертих черевиках, нижній білизні, капелюсі й ковдрі. Трістран почервонів і загорнувся у ковдру щільніше.

Один із крихітних насмішників заспівав:

Хто цей хлопчина,

Що ковдрою вкрився?

Зірку бажає знайти?

Чарівна Країна

Враз зніме покрови —

Покаже, хто ти такий.

Інший підхопив:

Трістран Торн!

Трістран Торн!

Не знавши свого роду,

Прийшов здійснити подвиг.

Казна-чого наобіцяв —

До діла, спритник, час настав!

Сорочку і штани порвав,

Сидиш тепер, нудьгуєш сам.

Від милої-коханої

Дістанеш прочухана!

Вістран,

Бістран,

Трістран

Торн!

— Ану геть, телепні! — розчервонівшись, крикнув Трістран і кинув у них капелюхом — нічого кращого під рукою не було.

Кошлатий чоловічок повернувся з села під назвою Гулянка (втім, залишалося таємницею, звідки взялася така назва: село було нудне, похмуре, і здавалося, там усі трохи несповна розуму). Він застав Трістрана під тим само кущем глоду, у тій само ковдрі, але тепер ще й у жалю за втраченим капелюхом.

— Вони плели нісенітниці про мою кохану, — пояснив Трістран, — про панну Вікторію Форестер. Та як вони посміли?!

— Ця малеча нічого не боїться, — пояснив друг. — У їхньому базіканні багато нісенітниць. Але також чимало істини. Кожен, хто їх слухає — як і кожен, хто нехтує їхніми словами — робить це на власний ризик.

— Вони сказали, що я дістану прочухана від коханої.

— Справді? — байдуже перепитав коротун, розкладаючи на траві його новий гардероб. Навіть у місячному світлі Трістран міг розгледіти, що цей одяг анітрохи не схожий на те, що він носив раніше.

У селищі Стіна чоловіки вдягалися у коричневе, чорне й сіре; від сонця й дощу навіть найчервоніша хустка на шиї найрум'янішого фермера поступово набирала стриманішого забарвлення. Трістран розглядав оберемок багряної, жовтогарячої і помаранчевої тканини, що була схожа на костюм мандрівного комедіанта або вміст карнавальної скрині його двоюрідної сестри Джоан.

— Це що, мій одяг? — запитав він.

— Так, тепер це ваш одяг, — гордо підтвердив кошлатий чоловічок. — Я його дуже вдало виторгував. Як бачите, він значно кращої якості — міцний, не подертий і не потертий. Крім того, ви тепер не виділятиметеся, не буде видно, що ви нетутешній. Так тут вдягаються, розумієте?

Трістран замислився, чи не подолати решту шляху в ковдрі, загорнувшись у неї, наче дикун з ілюстрації у шкільному підручнику. Потім, зітхнувши, зняв черевики, скинув ковдру на траву і почав вдягатися у свій новий шикарний одяг. Кошлатий чоловічок постійно підказував:

— Та ні, хлопче, це повинно бути зверху. Який жах, і чому тільки вчать нинішню молодь?

Нові черевики були значно зручніші за попередні.

Одяг і справді був новий і шикарний. Хоча й кажуть "не суди з одежі, а суди з розуму", і не лише пір'ям славний птах, та проте одяг — це як прянощі, без яких страва не так смакує. У цьому жовтогарячому й багряному Трістран Торн почувався іншою людиною, ніж колишній Трістран Торн, що вбирався у пальто і святковий костюм. Його хода стала помітно твердішою, рухи — впевненішими. Він вище підняв голову, а в очах зажеврів вогник, якого ніколи не бувало за часів капелюха-казанка.

Поки вони поласували продуктами, принесеними з Гулянки — а це була чудова копчена форель, миска нечищених бобів, трохи печива з родзинками і пляшка легкого пива — Трістран остаточно звик до нового одягу.

— Що ж, — сказав коротун. — Ви, хлопче, врятували мені життя — там, у сухолісі. А ваш тато зробив мені послугу ще до вашого народження. Хай потім не кажуть, що я невдячний тип, який забуває про добро…

Трістран пробурмотів щось про те, що новий друг вже й раніше багато для нього зробив, але кошлатий чоловічок, не слухаючи, продовжував:

— …от я й подумав: ви точно знаєте, де та ваша зірка?

Трістран не вагаючись показав кудись у темний горизонт.

— А тепер скажіть: ви ж знаєте, чи далеко та ваша зірка?

Досі Трістран про це не замислювався. Але на власне здивування відповів:

— Шлях туди лежить через небезпечні гори і розпечені пустелі. Якщо спинятися тільки на нічліг, за час мандрівки місяць виросте і змаліє усього півдюжини разів.

Трістран здивовано замовк: це було зовсім не схоже на його звичайну мову.

— Так я і думав, — сказав кошлатий чоловічок, йдучи до свого клунка. Він прикрив собою замок, щоб Трістран не побачив, як він відчиняється.

— До того ж, швидше за все, ви не єдиний, хто її шукатиме. Пам'ятаєте, що я раніше казав?

— Про те, що треба копати ямку, коли йдеш в туалет?

— Та не це.

— Що не можна нікому називати свого справжнього імені й розповідати, куди я йду?

— Навіть не це.

— А що ж тоді?

— "Скільки миль до Вавилона?"

— А, ви про це. Так.

— "Ще й повернешся, не бійсь… будеш там, не згасне свічка". Але весь секрет у воску: далеко не кожна свічка для цього згодиться. Я довго шукав таку, як треба.

Коротун витягнув недогарок свічки не більший за лісове яблуко, і подав його Трістранові.

Хлопець не бачив у недогарку нічого особливого. Звичайнісінька свічка — воскова, не сальна; видно було, що палили її вже не раз. Ґніт був чорний, обвуглений.

— І що я маю з цим робити? — запитав він.

— На все свій час, — відповів кошлатий чоловічок, витягаючи з клунка ще щось. — Це теж візьміть. Стане в пригоді.

Подарунок заблищав у місячному світлі. Трістран узяв його в руки. Це був тонкий сріблястий ланцюжок з петлями на обох кінцях, холодний і слизький на дотик.

— А це що?

— Усе традиційно: котяче дихання, риб'яча луска і місячне світло зі ставка, що біля млина. Вам слід узяти цей ланцюг з собою.

— Справді?

— О, так.

Трістран дав ланцюжкові зісковзнути з однієї долоні в іншу. На дотик він був як ртуть.

— Куди ж мені його покласти? У цьому одязі немає кишень!

— Обв'яжіть навколо зап'ястя; коли знадобиться — знімете. Ось так, правильно. До речі, одна кишеня там таки є — пошукайте під тунікою.

Трістран знайшов приховану кишеню. Над нею був маленький отвір для ґудзика, і хлопець почепив туди свій пролісок — скляну квітку-оберіг, отриману від батька на прощання. Хлопець замислився, чи батьків оберіг вже вплинув на його долю, і якщо так, то що саме він приніс — успіх чи біду.

Трістран встав і міцно стис ручку своєї сумки.

— А тепер розповім, що вам треба зробити, — сказав чоловічок. — Візьміть свічку в праву руку. Я зараз запалю ґніт. І тоді просто йдіть по свою зірку. Ланцюжок допоможе взяти її з собою. Залишився зовсім малесенький шматочок свічки, тож раджу вам не марнувати ані хвилини, щоб потім не жалкувати. "Не барися, ширше крок"!

— Мабуть... ваша правда, — сказав Трістран.

Він стояв, чекаючи, що буде далі. Кошлатий чоловічок провів над свічкою рукою, і ґніт раптом спалахнув. Полум'я було жовте згори і блакитне знизу. Дмухнув вітер, але вогонь анітрохи не сколихнувся.

Тримаючи свічку, Трістран виставив перед собою недогарок і ступив крок уперед. Свічка освітлювала все навкруги, кожне дерево і кожну травинку.

Наступний крок — і Трістран опинився на березі озера, а вогник свічки відбивався у воді. Ще крок — гори й самотні скелі; язик полум'я відбивався в очах мешканців засніжених висот. Наступний крок — і хлопець опинився на хмарах — вони

хоч і були напівпрозорі, але якимось дивом витримували його вагу. Потім, міцно стискаючи свічку, Трістран пройшов під землею, де при світлі вогню виблискували мокрі печерні стіни; потім він знову опинився у горах, потім — на лісовій дорозі. Там він встиг побачити жінку в червоній сукні, що мчала в колісниці, запряженій парою білих цапів. Вона здалася йому схожою на кельтську королеву Боудіку, як її зображували у підручниках з історії. Ще крок — і Трістран стояв на зеленій галявині, поряд з якою плюскотів дзвінкий струмочок.

Ступивши ще крок, він помітив, що галявина нікуди не поділася: навколо росла висока папороть, наперстянка та в'язи. Місяць висів біля краю неба. Хлопець підняв свічку, шукаючи чогось схожого на зірку, що впала, — але не бачив нічого, хоч трохи схожого на звичайний чи коштовний камінь.

Поруч жебонів струмок, але за його шумом Трістран розчув ще якийсь звук — наче хтось захлюпав носом і проковтнув слину. Здавалося, хтось намагається не розплакатися.

— Хто тут? — гукнув Трістран.

Хлипання змовкло. Але Трістран був упевнений, бачив під кущем ліщини якесь світло, і пішов туди.

— Перепрошую, — почав він, сподіваючись заспокоїти того, хто засів під деревом. Йому дуже не хотілося знову зустрітися з крихітним народом, що вкрав його капелюх.

— Я шукаю зірку.

Замість відповіді з-під куща вилетіла грудка мокрої землі і влучила Трістранові в обличчя. Було трохи боляче; за комір посипався бруд.

— Я не збираюся кривдити вас, — голосно гукнув Трістран.

Цього разу хлопець встиг ухилитися — чергова грудка влучила у в'яз, біля якого він щойно стояв. Трістран йшов уперед.

— Забирайся геть! — промовив заплаканий дівочий голос. — Просто йди звідси, дай мені спокій!

Дівчина скоцюрблено сиділа під ліщиною і вельми недружньо дивилася на Трістрана. Вона вже вхопила в руку чергову грудку, але не кинула її.

Очі у дівчини були червоні й заплакані, а волосся таке світле, що здавалося зовсім білим. Блакитний шовк плаття мерехтів у світлі свічки. І вся дівчина, здавалося, мерехтіла.

— Будь ласка, не кидайте в мене грязюкою, — попросив Трістран. — Зрозумійте, я зовсім не хотів вас турбувати. Десь тут упала зірка, і я повинен знайти її, перш ніж догорить ця свічка.

— Я зламала ногу, — сказала юна леді.

— Співчуваю, звісно, — відповів Трістран. — Але ж зірка…

— Я зламала ногу, — сумно повторила вона, — коли падала.

З цими словами дівчина знову підняла грудку. З її руки посипався блискучий пил.

Грудка землі влучила Трістранові в груди.

— Забирайся, — схлипнула дівчина, затуляючи обличчя руками. — Забирайся і дай мені спокій!

— Ви і є зірка, — нарешті дійшло до Трістрана.

— А ти — бовдур, — в'їдливо сказала дівчина, — а ще невіглас, йолоп і телепень!

— Еге ж, — погодився Трістран. — Мабуть, так і є.

Тут він розмотав з руки вільний кінець срібного ланцюжка і накинув його на тонке зап'ястя дівчини. Ланцюжок враз затягнувся.

Дівчина люто зиркала на нього.

— Що це ти таке робиш? — запитала вона, чомусь вже без гніву і ненависті.

— Забираю вас із собою, — відповів Трістран. — Я дав обітницю.

Тієї ж миті вогник свічки затріщав, останній шматочок ґнота сплив у калюжці воску. На мить полум'я спалахнуло яскравіше, освітило галявину, дівчину і нерозривний ланцюг, що з'єднував її зап'ястя з Трістрановим.

Свічка згасла.

Трістран дивився на дівчину — на зірку — не промовивши ані слова.

"Чи встигну я туди при свічці?" — подумав він. — "Ще й повернешся, не бійсь". Але свічка догоріла, а до селища Стіна було шість місяців важкого шляху.

— Але знай, — сказала дівчина крижаним тоном, — хто б ти не був і які б не були твої наміри щодо мене, я не надам тобі анінайменшої допомоги. Я зроблю все можливе, щоб зіпсувати твої плани. — І дуже емоційно додала: — Придурку.

— Гм, — сказав Трістран. — Ходити можете?

— Ні, — відповіла вона. — В мене нога зламана. Ти, виявляється, не лише тупий, а ще й глухий?

— А спати ваш народ лягає? — запитав хлопець.

— Звичайно. Тільки не вночі. Вночі ми сяємо.

— Гаразд, — сказав Трістран, — я саме зараз збираюся трохи поспати. Нічого іншого наразі на думку не спадає. Непростий був у мене день, стільки всього навалилося. Вам, певно, теж варто було б поспати. На нас чекає довга подорож.

Небо потрохи світлішало. Трістран ліг на траву, підклав під голову сумку, намагаючись пропускати повз вуха лайливі й образливі слова, якими обсипала його дівчина в блакитному платті.

Він думав, що робитиме кошлатий чоловічок, коли помітить, що Трістран не повернувся.

Думав про те, що зараз робить Вікторія Форестер, і вирішив, що вона, певно, в будинку батьків, у своїй спальні — лежить на ліжку й бачить солодкі сни.

Думав про те, наскільки довга перед ними подорож — півроку — і що вони весь цей час їстимуть.

Думав про те, що їдять зорі…

А тоді заснув.

— Бовдур. Дурноверхий йолоп, — сказала зірка.

Зітхнувши, вона спробувала вмоститися якомога зручніше, наскільки дозволяли обставини. Нога дошкуляла безперервним тупим болем. Кілька разів вона посмикала за ланцюг на зап'ястку і зрозуміла, що він був міцний і прилягав досить щільно — його не можна було ані розірвати, ані скинути.

— Кретин, безпросвітний телепень, — пробурмотіла вона.

І незабаром також заснула.

Розділ п'ятий

в котрому відбувається запекла боротьба за корону

У яскравому вранішньому світлі юна леді здавалася більш земною і менш небесною. Відколи Трістран прокинувся, вона і слова не промовила.

Поки дівчина сиділа під платаном і метала у хлопця неприязні погляди, він підібрав зламану гілку і обрізав її так, щоб вийшла милиця. Перекладину милиці він обмотав свіжою корою, здертою з зеленої гілки.

Вони ще не снідали, тож Трістран був як пес голодний. Поки він працював, у животі бурчало. Зірка про голод нічого не казала. І взагалі вона нічого не робила, тільки дивилася на Трістрана — спершу з докором, а потім з неприкритою ненавистю.

Хлопець міцно намотав кору, зробив петлю і затягнув її на вузол.

— Нічого особистого, чесне слово, — сказав він, звертаючись до дівчини і до всієї галявини. У сонячному світлі мерехтіння зірки було ледь помітне, причому лише там, де на неї падала тінь.

Зірка провела блідим пальчиком по ланцюжку, що їх з'єднував, і не відповіла.

— Я роблю це заради кохання, — продовжував Трістран. — І на тебе тепер вся моя надія. Її ім'я — моєї коханої, я маю на увазі — Вікторія. Вікторія Форестер. Вона найпривабливіша, найрозумніша і наймиліша дівчина у всенькому світі.

Зірка презирливо фиркнула.

— Значить, це чудове, миле створіння прислало тебе сюди, щоб мене мучити?

— Ну, не зовсім так. Розумієш, вона обіцяла мені все, що я забажаю — шлюб, поцілунок у губи — якщо я принесу їй зірку, що впала з неба, поки ми розмовляли. Адже я вважав, — признався Трістран, — що зірка — це щось схоже на діамант або камінь. Навіть уявити не міг, що це дівчина.

— Отже, це таки дівчина. Чому тобі не спало на думку допомогти або дати їй спокій, а не вплутувати у своє безглуздя?

— Це кохання, — пояснив хлопець.

Дівчина дивилася на нього небесно-блакитними очима.

— Та вдався своїм коханням, — тихо сказала вона.

— Е, ні! — відгукнувся Трістран з напускною впевненістю і доброзичливістю. — Спробуй-но ось це.

Він подав дівчині милицю і схилившись, хотів допомогти їй звестися на ноги. Від дотику до її шкіри пальцями пройшов приємний холодок. Але зірка навіть не думала вставати — вона сиділа нерухомо, мов пень.

— Я ж сказала, — нагадала вона, — що робитиму все можливе, аби тобі завадити.

Зірка оглянула галявину.

— При світлі дня ваш світ такий безбарвний… І нудний.

— Просто перенеси свою вагу на мене, а потім зіприся на милицю, — наполягав Трістран. — Все одно тобі доведеться йти.

Він потягнув за ланцюжок, і зірка неохоче звелася на ноги. Спершу вона спиралася на Трістрана, а потім тільки на милицю — наче їй навіть наближатися до нього було неприємно.

Але, хапнувши ротом повітря, дівчина знову впала на траву. На її обличчі застигла гримаса болю, а з грудей виривалися короткі зойки. Трістран схвильовано став на коліна поряд.

— Що сталося? — запитав він.

Дівчина широко відкрила заплакані очі.

— Нога. Я не можу на неї ступати. Певно, вона справді зламана.

Зірка сполотніла і затремтіла.

— Мені дуже шкода, — безпорадно сказав Трістран. — Я можу накласти тобі шину — свого часу робив таке вівцям. Все буде добре.

Хлопець потис їй руку, змочив у струмку хустинку і дав зірці, щоб вона витерла лоба.

Він нарізав ще гілок, зняв жилет, потім — сорочку. Порвавши сорочку на смуги, якомога міцніше примотав ними гілки до ушкодженої ноги. Зірка не зронила ані звуку, та коли Трістран затягнув останній вузол, почувся слабенький стогін.

— Треба було б показати тебе справжньому лікареві. Я не хірург, не дуже на цьому знаюся.

— Невже? — сухо сказала дівчина. — Ти мене вражаєш.

Трістран дав їй трохи відпочити, полежати на сонці.

— Думаю, варто спробувати знову, — нарешті сказав він і поставив зірку на ноги.

Вони пошкандибали геть з галявини: дівчина важко спиралася на милицю з одного боку і на Трістранову руку — з іншого. При кожному кроці вона кривилася від болю, від чого Трістран почувався винним — але заспокоював себе, згадуючи про прекрасні сірі очі Вікторії Форестер. Йдучи оленячою стежкою крізь ліс, хлопець намагався розважити зірку бесідою. Розпитував, чи давно вона стала зіркою, чи подобалося їй таке життя, чи всі зірки жіночої статі. Він також розповів їй, що завжди вважав зорі розжареними кулями з вогню і газу, сотні миль в діаметрі, такими ж світилами, як Сонце, тільки значно віддаленішими — принаймні так колись розповідала пані Черрі.

На всі його питання і розповіді дівчина і словом не озвалася.

— А чому ж ти впала? — запитав Трістран. — Перечепилася через щось?

Несподівано вона зупинилася і подивилася на нього так, наче намагалася роздивитися щось дуже неприємне далеко попереду.

— Ні, не перечепилася, — нарешті відповіла зірка. — Мене збили. Ось цим.

Вона дістала великий жовтуватий камінь, що досі був захований під її платтям. З каменя звисали два шматки ланцюжка.

— Ось він і збив мене з неба — в мене збоку аж синець залишився. Крім того, тепер я мушу усюди носити його з собою.

— Чому?

Здавалося, вона збиралася відповісти, але змовчала — тільки похитала головою, стиснувши губи.

Праворуч плюскотів струмок, мовби намагаючись їх наздогнати. Полуденне сонце стояло над головою. Трістран ще більше зголоднів. Він дістав із сумки сухий окраєць хліба, змочив у струмку й розділив навпіл.

Зірка презирливо подивилася на мокрий хліб і не стала його їсти.

— Дивися, бо зовсім від голоду виснажишся, — застеріг її Трістран.

Дівчина нічого не відповіла, тільки ще вище задерла носа.

Вони далі йшли лісом, надзвичайно повільно. Піднімаючись оленячою стежкою на схил гори, подорожні раз у раз перелазили через стовбури повалених дерев. З часом підйом став настільки крутим, що Трістран і його кульгава полонянка запросто могли полетіти донизу.

— Невже немає простішого шляху? — нарешті не витримала зірка. — Дороги, скажімо, чи галявини?

Щойно прозвучало питання, Трістран зрозумів, що знає відповідь.

— За півмилі звідси є дорога, — вказав він рукою. — А ось тут, за чагарником, — галявина.

— І ти це знав?

— Знав. І не знав. Скажімо так: я це знаю, відколи ти запитала.

— То ходімо через галявину, — сказала зірка.

Попри їхнє завзяття, через чагарник довелося продиратися майже годину. Але далі, на галявині, земля була справді чиста й рівна, мов на футбольному полі. Складалося враження, що це місце спеціально розчистили і до чогось підготували — хоча до чого саме, Трістран навіть уявити не міг.

Посередині галявини, трохи оддалік од них, у траві виблискувала золота корона, прикрашена червоними і блакитними каменями. "Рубіни і сапфіри", — подумав Трістран. Йому хотілося підійти ближче, щоб роздивитися корону, але зірка схопила його за руку.

— Стривай. Чуєш барабани?

Трістран тільки тепер звернув на них увагу: з усіх боків, далеко й близько водночас, чулися ритмічні глухі удари. Їхнє відлуння відбивалося від гір.

Раптом з лісу на іншому краю галявини почувся страшний хрускіт, а за ним — тихий безсловесний крик. З-за дерев вистрибнув величезний білий кінь з пораненими, скривавленими боками. Він вибіг на середину галявини і, опустивши голову, розвернувся назустріч противникові. Не забарився і сам противник, з гуркотом і ревінням, від якого

Трістранові аж мурашки пішли поза спиною. Це був лев — але зовсім не схожий на того беззубого, напівсліпого і облізлого лева, якого Трістран колись бачив на ярмарку в сусідньому селі. Цей лев був величезний, кольором схожий на пісок у передвечірньому сонці. Вибігши на галявину, він спинився й загарчав на коня.

Кінь, схоже, перелякався. Його грива була у плямах поту й крові, а в очах читався жах. Тільки тепер Трістран помітив у нього на лобі довгий ріг кольору слонової кістки. Єдиноріг здійнявся на задні, і з лютим іржанням ударив лева в груди непідкованим переднім копитом. Той завив, наче велетенський обпечений кіт, і відстрибнув назад. Тримаючись від єдинорога на відстані, лев накручував кола, не зводячи очей з вістря рога, весь час націленого на нього.

— Зупини їх! — прошепотіла зірка. — Вони ж повбивають одне одного!

Лев загарчав — спочатку неголосно, наче віддалений гуркіт грому, і поступово перейшов на гучне ревіння, він якого затремтіли і дерева, і сама галявина, і скелі, і навіть небеса. Потім лев і єдиноріг кинулися назустріч одне одному, і вся галявина замерехтіла золотим, сріблястим і червоним: лев видерся на спину супротивнику, глибоко встромивши кігті йому в боки і вгризаючись зубами в шию; єдиноріг стогнав і брикався з останніх сил, перекочувався на спину, намагаючись скинути з себе велетенського кота. Він щосили розмахував рогом і копитами, але не міг дотягнутися до мучителя.

— Будь ласка, зроби щось! Лев уб'є його! — благала дівчина.

Трістран міг би пояснити їй, який сценарій на нього чекатиме, якщо він втрутиться у сутичку могутніх звірів — його проштрикнуть рогом, затопчуть, розірвуть на шматки, а потім з'їдять. Навіть якби якимось дивом йому вдалося цього уникнути, однаково він би нічого не зміг удіяти, адже зараз не мав навіть відра з водою — традиційного народного засобу, яким у Стіні вгамовували бійки тварин. Але поки всі ці думки прокрутилися у Трістрановій голові, він уже опинився посеред галявини, на відстані руки від тварин. Від лева сильно пахло чимось страшним, звірячим. Трістран стояв зовсім близько — він бачив в очах єдинорога благання…

"У лютій битві за корону з єдинорогом лев зійшовсь", — раптом згадався Трістранові старий дитячий віршик.

В усього міста на очах

Єдинорога він потовк.

Лев переміг не раз,

Лев переміг не два —

Лев переміг аж тричі,

Із силою і славою

Свою зберігши владу!

Повторивши вірш, хлопець підняв з трави золоту корону. Вона була важка і разом з тим м'яка наче свинець. Повернувшись до тварин, він звернувся до лева приблизно так, як говорив із задерикуватими баранами й вівцями на батьківських полях:

— Тихше, агов! Годі вже! Ось твоя корона…

Лев потрусив єдинорога за загривок — неначе кіт, що тріпає шерстяний шарф — і здивовано глянув на Трістрана.

— Ти переміг. Тепер можеш відпустити єдинорога.

Він наблизився ще на крок, і з тремтінням у руках вдягнув корону левові на голову — поверх колючок і листя, що встигло набитися у гриву.

Лев таки зліз зі спини супротивника і з високо піднятою головою гордовито пішов по галявині. Дійшовши до краю лісу, він спинився, зализав рани червоним-пречервоним язиком, і з голосним муркотом, що нагадував землетрус, зник серед дерев.

Зірка, накульгуючи, дошкандибала до пораненого єдинорога і незграбно опустилася поряд з ним на траву, витягнувши хвору ногу.

— Біднесеньке, бідолашне створіння, — повторювала вона й гладила його по голові.

Єдиноріг розплющив свої чорні очі, уважно подивився на неї, поклав їй голову на коліна і знову опустив повіки.

Того вечора Трістран повечеряв залишками сухого хліба. Зірка не їла нічого. Вона наполягла на тому, що треба посидіти з пораненим єдинорогом, і Трістранові забракло духу їй заперечити.

На галявині стемніло, а в небі замерехтіли тисячі зірок. Дівчина-зірка теж мерехтіла, немов обсипана Чумацьким

Шляхом. Єдиноріг трохи світився в темряві, наче місяць крізь хмари. Трістран лежав, притулившись до тіла єдинорога, гріючись його теплом. Зірка лежала по інший бік тварини. Схоже, вона наспівувала єдинорогові пісеньку; Трістран шкодував, що не може її добре розчути. Дівчина співала так тихо, що до нього долітали лише уривки якоїсь чарівної мелодії.

Хлопець торкнувся ланцюжка, що сполучав їх із зіркою — холодного, як сніг, і тендітного, наче сяйво у ставку біля млина, або як блиск лусочок форелі, що плаває у сутінках біля самісінької поверхні.

Незабаром він заснув.

Королева відьом їхала колісницею по лісовій дорозі, лупцюючи білих цапів батогом щоразу, коли вони хоч трохи сповільнювали ходу. По один бік дороги вона побачила невеличке багаття. До нього залишалася десь половина милі. Незвичайний колір полум'я підказував, що багаття палить хтось з її колег по відьомській справі. Під'їхавши ближче, вона зупинила цапів біля яскраво розфарбованого циганського фургона. Поряд сиділа сивоволоса стара і крутила над багаттям рожен, на якому смажився заєць. З розпоротого заячого живота капав жир — він шипів і шкварчав, долітаючи до розпечених вуглин; у повітрі висіла суміш запахів паленого дерева і смаженого м'яса.

Біля місця візничого на дерев'яній жердині сиділа строката пташка. Побачивши королеву відьом, вона наїжачила пір'я і подала сигнал тривоги — але сама нікуди відлетіти не змогла, бо була прикута до жердини ланцюжком.

— Перш ніж ви що-небудь скажете, — розпочала сива жінка, — хочу попередити вас, що я всього лише бідна стара квіткарка, тиха бабця, яка ніколи нікому не завдавала шкоди. Зустріч з вами, такою величною і суворою пані, сповнює мене страхом і трепетом.

— Я не завдам тобі шкоди, — сказала королева відьом.

Зіщуливши очі, стара роздивлялася прекрасну пані в багряному платті.

— Добре, що ви так кажете, — промовила вона. — Але звідки я знаю, що ви мене не обманете? Я ж просто стара добра бабця, що уся тремтить перед вами. А раптом ви собі надумали пограбувати мене серед ночі, чи навіть вчинити щось гірше?

Вона поворушила палицею у багатті, і полум'я спалахнуло яскравіше. Запах смаженого м'яса посилився.

— Згідно правил і обов'язків сестринства, до якого ми обоє належимо, — сказала пані у багряному платті, — присягаюся могутністю великих Лілім, своїми губами, грудьми і своєю невинністю, що я не завдам тобі шкоди і поводитимуся з тобою, як із власною гостею.

— Ось тепер я спокійна, дорогесенька, — зраділа стара, вишкіривши обличчя в посмішці. — Проходьте, сідайте. Вечеря ось-ось буде готова — не встигне ягня двічі хвостом махнути.

— Із задоволенням, — відповіла пані в багряному платті.

Цапи свистіли носиками і жували траву поряд з колісницею, з неприязню поглядаючи на мулів, що возили фургон.

— Гарненькі цапки, — сказала стара.

Королева відьом кивнула, скромно посміхаючись. Полум'я багаття освітлювало браслет на її руці — багряну змійку. А тим часом карга продовжувала:

— Звичайно, мої підстаркуваті очі вже не такі, як раніше. Та щось мені здається, що один із цих красунчиків раніше ходив на двох, а не на чотирьох…

— Таке трапляється, що тут казати, — погодилась королева відьом. — Чудовий приклад — ось ця ваша розкішна пташка.

— Ця пташка років двадцять тому віддала за безцінь прекрасний екземпляр моєї колекції. А потім поставила мене в таке незручне становище, що й подумати бридко. Тому тепер вона переважно у пташиній подобі — крім випадків, коли потрібна фізична робота, або за прилавком з квітами постояти. Якби я знайшла їй на заміну іншу служницю, сильну й тямущу, таку, що не боїться роботи, — то була б вона пташкою весь час.

Пташка на жердині сумно зацвіріньокала.

— Мене називають пані Семелою, — представилася карга.

"А коли ти була дівчиськом, тебе звали Відстійною Сел", — подумала королева, але змовчала. Натомість сказала інше:

— Можеш звати мене Морваннеґ.

Їй подумалося, що непоганий вийшов каламбур: "Морваннеґ" означало "морська хвиля", а її справжнє ім'я давно затопив океан.

Пані Семела звелася на ноги, дошкандибала до фургона і повернулася до вогню з парою дерев'яних мисок, двома ножами з дерев'яними ручками і маленьким горщиком трав, висушених і розтертих у зелений порошок.

— Я збиралася їсти руками, а замість тарілки нарвати зелених листків, — усміхнулася вона, простягаючи одну з мисок пані в багряному платті. На чаші з-під шару бруду виднівся малюнок — квітка соняшника.

— Але потім подумала — хіба часто випадає нагода повечеряти в такому вишуканому товаристві? Тому й принесла найкраще. Вам голову чи хвіст?

— На твій вибір, — відповідала гостя.

— Тоді віддам вам голову. Сама смакота — очі, мізки, хрусткі вушка. А мені — стегна. Нічого цікавого, саме м'ясо.

Відьма зняла рожен з вогню, і швидко-швидко працюючи ножами — тільки леза мелькали — розділила тушку, зрізала м'ясо з кісток і досить справедливо розклала у дві миски. Потім вона передала гості горщик з приправами.

— Солі в мене немає, дорогенька. Тому просто посипте страву ось цим. Трохи базиліку і гірського чебрецю — мій власний рецепт.

Королева відьом узяла печеню і один з ножів, посипала страву приправою. Зачепивши шматок м'яса кінчиком ножа,

гостя почала ласувати зайцем. Господиня їсти не поспішала — трохи покопирсалася у своєму м'ясі, потім почала дуже старанно на нього дмухати. М'ясо парувало.

— Ну як вам? — запитала стара.

— Смакує пречудово, — чесно відповіла гостя.

— Тут головне — приправа, — пояснила карга.

— Базилік і чебрець справді відчуваються, — сказала жінка, — але є тут ще якийсь присмак — ніяк не зрозумію, що він мені нагадує.

— Он як, — відгукнулася пані Семела і взяла до рота невеликий шматок м'яса.

— Дуже незвичайний присмак.

— Справді, є там одна травичка, що росте лише в Гарамонді, на острові посеред великого озера. Чудова приправа до будь-якої страви з м'яса чи риби. На смак схожа на фенхель, з легким присмаком мускатного горіха. Квіти в неї дуже приємного помаранчевого кольору. Рослина допомагає при метеоризмі й лихоманці, а також має легкі психотропні властивості — той, хто її покуштує, кілька годин не здатен говорити нічого, крім правди.

Пані в багряному платті випустила миску на землю.

— Трава лімбус? — вигукнула вона. — Невже ти посміла нагодувати мене лімбусом?

— Можна й так сказати, — задоволено зареготала стара. — А зараз розкажіть мені, пані Морваннеґ — якщо вас і справді так звуть — куди ж ви прямуєте у своїй прекрасній колісниці? І чому ви мені так нагадуєте одну давню знайому?.. Адже пані Семела ні про кого й ні про що не забуває.

— Я йду на пошуки зірки, — відповіла відьомська королева, — зірки, що впала десь у лісах по той бік гори Живіт. А знайшовши її, я візьму великий ніж і виріжу їй серце — поки вона ще жива і поки її серце належить тільки їй. Адже серце живої зірки — єдині дієві ліки від часу й від старості. Сестри з нетерпінням чекають на моє повернення.

Пані Семела свиснула, охопивши себе за боки кістлявими пальцями і розгойдуючись туди-сюди.

— Серце зірки, кажете? Хе-хе! Воно мені стане в пригоді! Я з'їм шматочок, щоб повернути собі молодість — моє волосся з сивого знову перетвориться на золоте, груди підтягнуться і наллються — знову стануть пружними й високими. А решту серця я відвезу на Великий Ярмарок біля Стіни! Хе-хе!

— Ти цього не зробиш, — тихо прошепотіла гостя.

— Чому ж? Адже ви моя гостя, дорогенька. Ви присягнулися. І їжі моєї покуштували. Згідно законів нашого сестринства, ви не можете мені нашкодити.

— В мене є безліч способів нашкодити тобі, Відстійна Сел. Передусім хочу нагадати, що той, хто покуштував трави лімбус, протягом кількох годин говорить тільки правду. Ідемо далі… — у її словах почувся далекий гуркіт грому, і навіть ліс принишк, ніби кожне дерево, кожен листочок уважно дослухалися до відьминих слів. — Ось що я скажу: ти викрала

знання, на яке не заслужила, але користі тобі від цього не буде аніяковісінької. Ти не бачитимеш цієї зірки, не чутимеш її, не зможеш до неї доторкнутися, покуштувати, знайти або вбити її. Навіть якщо хтось інший виріже її серце і піднесе тобі, ти не зрозумієш і ніколи не здогадаєшся, що тримала в руках. Ось мої слова. Відтепер вони — істина. Також знай: я присягнулася клятвою сестринства, що не завдам тобі шкоди. Якби не це, за твою витівку я вже давно перетворила б тебе на чорного таргана, повідривала б тобі усі лапки, одна за одною, і покинула б на видному місці птахам на поталу.

Від жаху очі пані Семели мало не вилізли з орбіт. Вона витріщилася на гостю крізь вогонь багаття і запитала:

— Хто ти?

— Востаннє ти бачила мене тоді, — відповіла пані в багряному, — коли ми з сестрами правили у Карнадині — перш ніж Карнадин загинув.

— Присягнешся? Ви всі мали вже давно померти!

— Ходили чутки, що Лілім давно мертві — але, як сама бачиш, це брехня. Білка ще не знайшла той жолудь, з котрого виросте дуб, з котрого зроблять колиску тому, хто має нас вбити.

Поки вона говорила, у вогнищі спалахували і згасали срібні язички.

— Значить, це таки ти. І твоя юність повернулася до тебе, — зітхнула пані Семела. — Але ж і я невдовзі помолодшаю!

Пані в багряному платті встала, підняла свою миску і вкинула у багаття.

— Ніколи ти не помолодшаєш, — сказала вона. — Ти мене чула? Щойно я піду, ти забудеш, що мене бачила. Ти забудеш усе, що тут відбулося, навіть моє прокляття, хоча воно дражнитиме й мучитиме тебе, наче біль у давно відрізаній кінцівці. В майбутньому стався до гостей з більшою повагою.

Дерев'яна миска спалахнула. З неї вилетів височенний язик полум'я, що торкнувся листя дуба високо над багаттям. Пані Семела виштовхнула палицею обвуглену миску з вогню і загасила її, затоптавши у високій траві.

— Якого біса я вкинула миску у багаття? — вигукнула вона. — Та ще й ножа! Ой лишенько, один з найкращих ножів обгорів і вже ні на що не годиться! Що я собі думала?

Відповіді не було. Десь далеко на дорозі чувся тихий стукіт копит — здається, цапиних. Пані Семела потрусила головою, мовби бажаючи струсити пил і павутиння.

— Старію — і нічого з цим не вдієш, — пробурмотіла вона, звертаючись до барвистої пташки, що сиділа на жердині біля місця кучера. Пташка, до речі, за всім спостерігала і нічого не забула. Вона збентежено завовтузилася на жердині.

Трохи повагавшись, на світло багаття з темряви вибігла білка. Вона підібрала з землі жолудь, трохи потримала його у передніх лапках, мов людина, що склала руки у молитві. А потім пострибала геть, щоб заховати жолудь у землю і забути про нього.

Скейз-Ебб — маленьке портове містечко, збудоване на гранітній скелі. Це місто дрібних крамарів, теслів і парусних майстрів. Старі моряки — хтось без пальця, хтось без руки, хтось без ноги — повідкривали тут пивниці, де цілими днями сидять такі ж моряки. Усі вони, як і в молодості, заплітають волосся — точніше, його залишки — у довгі коси, хоча щетина на підборіддях давно посивіла. Повій у Скейз-Ебб немає — принаймні ніхто з тамтешніх жінок себе такою не вважає. Але якщо добряче порозпитувати, чимало з них призналися б у тому, що мають далеко не одного чоловіка. Один, мовляв, з такого-то корабля, навідується раз на півроку, інший приїжджає у відпустку що дев'ять місяців…

Загалом уся ця математика працює добре, і всі залишаються задоволені. Трапляються часом непорозуміння — хтось повертається до дружини, коли інший чоловік ще не встиг відплисти. В таких випадках заведено влаштовувати бійки, а того, хто зазнає поразки, радо обслужать у пивниці. Моряки не заперечують — їм приємно думати, що хоч хтось помітить і заплаче, якщо одного дня вони не повернуться з плавання. Дружини ж виправдовують себе думкою, що й чоловіки їм не до кінця вірні: справжнім їхнім коханням, їхньою дружиною й матір'ю завжди буде море. А коли прийде час, море подбає і про їхні тіла — вибілить кістки і впокоїть серед коралів, перлин і слонової кістки.

Саме до Скейз-Ебб одного разу й прибув Праймус, лорд Штормгольда, весь зодягнений в чорне, з кошлатою бородою, густою й міцною, як лелече гніздо під ринвою. Він приїхав у кареті, запряженій четвіркою вороних коней, і зняв кімнату в корчмі "Сон моряка", що по вулиці Кривій.

Забаганки гостя здивували господаря: приїхавши з власною їжею і питвом, він тримав їх у дерев'яній скрині своєї кімнати. Скриню відмикав лише тоді, коли хотів щось узяти —

яблуко, шматок сиру, або трохи перцевої настоянки — і знову замикав. Він займав верхню кімнату у високій башті на скелі, що свого часу неабияк допомагала контрабандистам.

Він підкупив з десяток вуличних хлопчаків, щоб ті відразу доповідали йому про будь-якого незнайомця, що прибував до міста по воді чи по суші — особливо якщо це буде високий худорлявий брюнет з тонким голодним обличчям і байдужими очима.

— Праймус таки вчиться обережності, — сказав Секундус до решти мертвих братів.

— Ти ж знаєш, як кажуть, — підтримав його Квінтус тужливим мертвим голосом, подібним до плескоту далеких хвиль, що набігали на пісок, — хто втомився озиратися, чи немає за плечем Септімуса, тому набридло жити.

Щоранку Праймус балакав з капітанами кораблів, що стояли у гавані. Він щедро пригощав їх грогом, але сам з ними не пив і не їв. Пополудні лорд ішов оглядати кораблі в доках.

Незабаром по Скейз-Ебб розповзлися чутки, з яких усі дізналися, в чому річ: бородатий джентльмен збирається сісти на корабель, що пливе на схід. З наступних чуток стали відомі додаткові подробиці: він попливе на борту "Серця мрії", судні пана Яна. Цей корабель, чорний з червоною палубою, був відомий дещо сумнівною репутацією (мається на увазі піратство у дальніх водах), і був готовий відплисти будь-якої миті.

— Милостивий пане! — звернувся до лорда Праймуса вуличний хлопчисько. — У місті чужоземець! Він зупинився у пані Петьєр. Худий, схожий на ворона; я бачив, як він у "Ревінні

океану" пригощав усіх грогом. Каже, що він — моряк, і шукає собі роботи на кораблі.

Праймус погладив хлопчака по брудному волоссю і дав йому монету. А опісля повернувся до своїх приготувань, і пополудні було оголошено, що "Серце мрії" знімається з якоря через три дні.

Останнього дня перед відплиттям "Серця мрії" люди бачили, як конюх з вулиці Вардл купував у Праймуса чорну карету і коней. Після цього джентльмен пішов у гавань, дорогою роздаючи хлопчакам дрібні монети, увійшов до каюти на борту "Серця мрії" і суворо наказав у жодному разі не турбувати його, поки корабель не відпливе від порту щонайменше на тиждень шляху.

Того ж вечора зі здороваенем-матросом, що відповідав на судні за такелаж, стався нещасний випадок. Напившись, він посковзнувся на бруківці вулиці Прибуткової і зламав стегно. Добре, що знайшлося, ким його замінити — тим самим моряком, з яким вони разом пили, і який попросив його просто на бруківці показати складну фігуру танцю хорнпайп. Новий моряк — високий, темний і схожий на ворона — тієї ж ночі відмітився у корабельних документах, а наступного дня, в густому ранковому тумані, піднявся на борт.

"Серце мрії" взяло курс на схід.

Старанно поголивши підборіддя, Праймус, лорд Штормгольда, сидів на вершині скелі і стежив, як відпливає корабель. Коли вітрила зникли за горизонтом, він повернувся на вулицю Вардл, з доплатою повернув конюхові гроші й негайно подався на захід у чорній кареті, запряженій четвіркою вороних коней.

Це рішення напрошувалося саме собою. Увесь ранок єдиноріг однохіддю йшов за ними, часом торкаючись плеча зірки своїм широким лобом. Рани на його роздертих боках, які ще вчора спливали червоною кров'ю у левових кігтях, тепер підсохли, потемніли і зарубцювалися.

Зірка кульгала і спотикалася, а Трістран йшов поряд; їхні зап'ястя були з'єднані холодним ланцюжком.

З одного боку, Трістранові здавалося, що сама думка осідлати єдинорога — це майже блюзнірство: врешті-решт, ця тварина не зобов'язана була дотримуватися стародавніх угод між Людиною і Конем. Погляд єдинорога був дикий, він був необ'їжджений, з небезпечною ходою. З іншого боку, Трістранові починало здаватися — хоча навряд чи він зміг би виразити це словами — що єдиноріг піклується про зірку і хоче їй допомогти. Хлопець звернувся до неї:

— Слухай, я пам'ятаю, що ти збиралася весь час псувати мої плани. Але якщо єдиноріг не проти, то може, він би тебе трохи підвіз?

Зірка промовчала.

— То як?

Вона знизала плечима.

Трістран обернувся до єдинорога і зазирнув у його глибокі темні очі.

— Ти мене розумієш? — запитав він. Той не відповів.

Хлопець сподівався, що єдиноріг кивне головою або ударить об землю копитом, як дресирований кінь, якого він бачив колись у дитинстві. Але тварина просто стояла і дивилися.

— Ти погодишся трохи понести юну леді? Будь ласка!

Єдиноріг знову нічого не сказав, не кивнув і не стукнув копитом, але підійшов до зірки і став на коліна біля її ніг.

Трістран допоміг дівчині піднятися єдинорогові на спину. Вона обома руками вхопилася за густу гриву й сіла боком, виставивши зламану ногу. Так вони проїхали кілька годин.

Трістран ішов поряд з єдинорогом, зачепивши свою сумку за милицю супутниці і перекинувши через плече. Хоч зірка їхала верхи, це не робило мандрівку легшою. Раніше хлопцеві доводилося йти поволі, підлаштовуючись під її шкутильгання; тепер, навпаки, треба було поспішати, щоб не відстати від єдинорога — відстань між ними не повинна була перевищити довжину ланцюга, бо інакше зірка могла впасти на землю. З Трістранового живота долинало бурчання. Хлопець тільки тепер розумів, наскільки сильно зголоднів; він ніби перетворився на суцільний голод, оточений тонкою оболонкою плоті, що мчить вперед із шаленою швидкістю…

Спіткнувшись, він зрозумів, що ось-ось впаде.

— Будь ласка, зупинись, — задихаючись, гукнув він.

Єдиноріг сповільнив крок і зупинився. Зірка подивилася на Трістрана, закотила очі й похитала головою.

— Тобі, мабуть, також варто вилізти на спину, — сказала вона. — Якщо єдиноріг тебе пустить, звісно. Бо ще знепритомнієш, впадеш і мене на землю потягнеш. І треба знайти тобі якоїсь їжі.

Трістран вдячно кивнув.

Єдиноріг, здавалося, нітрохи не заперечував і байдуже чекав, поки другий вершник видереться йому на спину. Але Трістранові ніяк не вдавалося це зробити, мовби він ліз на вертикальну стіну. Нарешті йому спало на думку підвести єдинорога до дерева, перекинутого чи то грозою, чи то лютим вітром, чи то роздратованим велетнем. Тримаючи в руках свою сумку і милицю зірки, хлопець заліз по корінню на товстий стовбур, а звідти — на спину єдинорогові.

— По той бік гори є село, — сказав Трістран. — Певно, там знайдеться щось поїсти.

Вільною рукою він погладив єдинорога. Величезний звір пішов вперед, і Трістран узяв зірку за талію, щоб не впасти. Його рука відчула ніжний шовк її плаття, а під ним — товстий ланцюг топаза, що висів в неї на поясі.

Їхати верхи на єдинорогові було незвично і навіть дивно — зовсім не так, як на свійському коні. Почекавши, поки Трістран з зіркою всядуться зручніше, він почав впевнено набирати швидкість.

Дерева проносилися повз них на шаленій швидкості. Зірка схилилася вперед, вчепившись єдинорогові у гриву; Трістран, від страху забувши навіть про голод, міцно тримався за тварину колінами і молився тільки про одне — щоб його не збило на землю якоюсь випадковою гілкою. Незабаром йому

навіть почало подобатися. Їхати верхи на єдинорогові — якщо вже з'являється така можливість — надзвичайно весело й приємно.

Коли вони під'їхали до краю села, сонце вже сідало. На лугу, під дубом, єдиноріг раптом спинився і не ступав ні кроку далі. Трістран стрімко зісковзнув униз і опинився на траві. Він трохи вдарився сідницями, але зверху дивилася зірка, тож розтирати забите місце він не став.

— Ти теж зголодніла? — запитав хлопець. Зірка не відповіла.

— Слухай, — сказав він, — я такий голодний, що мало не помираю. Не знаю, чи ви, зірки, їсте. А якщо їсте — то не знаю, що саме. Але не хотілося б, щоб ти страждала від голоду.

Він запитливо глянув на неї. Зірка подивилася на нього зверху, зі спини єдинорога — спершу байдуже, але наступної миті її очі наповнилися слізьми. Вона підняла руку і змахнула сльози долонею, залишивши на щоці брудні смуги.

— Ми їмо темряву, — промовила вона, — а п'ємо світло. Тож я зовсім… зовсім не голодна. Мені самотньо, холодно і страшно… я в полоні… але я не голодна, ні.

— Не плач, — сказав Трістран. — Дивись, я зараз сходжу в село по їжу, а ти почекай на мене тут. Якщо тим часом хтось прийде, єдиноріг тебе захистить.

Він простягнув руки і обережно допоміг їй спішитися. Єдиноріг струснув гривою і пішов пастися.

Зірка насупилася.

— Почекати тут, кажеш? — запитала вона, показуючи ланцюжок на зап'ясті.

— Ой, — сказав Трістран. — Дай-но сюди руку.

Вона дала руку. Трістран трохи пововтузився коло ланцюжка, але зняти його не зміг. Посмикавши за ланцюжок біля свого зап'ястя, хлопець зрозумів, що і звідти він так просто не злізе.

— Схоже, — зітхнув він, — я тепер прив'язаний до тебе так само міцно, як ти до мене.

Зірка відкинула з лоба волосся, примружилася і важко зітхнула. Розплющивши очі, вона знову опанувала себе і сказала:

— Може, є якесь чарівне слово чи якийсь інший ключ?

— Я не знаю ніяких чарівних слів, — признався Трістран. Він знову посмикав за ланцюжок, що виблискував червоним і пурпуровим в останніх променях вечірнього сонця.

— Будь ласка! — сказав він.

Срібні ланки на мить розійшлися, і петля зісковзнула з його зап'ястя.

— Ну от, — сказав Трістран, подаючи зірці вільний кінець ланцюга, що тримав її у полоні. — Намагатимусь довго не затримуватися. А якщо до тебе вчепляться крихітні люди, що співають дурних пісеньок — заради Бога, не кидайся в них милицею. Вони її вкрадуть.

— Не буду, — пообіцяла зірка.

— Мені доведеться повірити тобі на слово, що ти поводитимешся гідно і не втечеш.

Дівчина торкнулася своєї ноги, закріпленої у шині.

— Бігати найближчим часом я точно не зможу, — в'їдливо сказала вона.

Трістран визнав це за переконливий аргумент.

До села залишалося півмилі. Цю відстань хлопець пройшов пішки. Корчми в селі не було, оскільки не було великої дороги і подорожніх. Але опасиста бабця, яка йому про це розповіла, запросила його до себе, пригостила мискою ячмінної каші й кухлем легкого пива. Трістран обміняв свою батистову хустинку на пляшку бузинової настоянки, кружальце сиру і жменю невідомих фруктів. М'які і ворсисті, як абрикоси, вони були фіолетові, як виноград, і пахли стиглими грушами. Крім того, старенька дала йому невеликий оберемок сіна для єдинорога.

Трістран поспішив на луг, де залишив своїх супутників, а поки йшов, скуштував один з дивних фруктів; той виявився соковитим, міцним і досить солодким. Трістранові подумалося, що варто буде пригостити ними зірку. Він сподівався, що вона погодиться і їй сподобається.

Спершу Трістран подумав, що помилився і заблукав. Але ні: у місячному світлі виднівся той самий дуб, під яким нещодавно сиділа зірка.

— Агов! — покликав Трістран. У кущах і на гілках дерев сяяли зелені й жовті вогники світляків. Ніхто не відповідав. Десь внизу Трістранового живота вхопило дивне неприємне відчуття.

— Агов! — гукнув він ще раз і замовк, бо відповідати було нікому.

Він кинув сіно на землю, вдарив по ньому ногою.

Трістран відчував, що зірка зараз перебуває на південний схід од нього, і рухається швидше, ніж він здатен іти. У небі яскраво світив місяць. Хлопець пішов у тому ж напрямку, почуваючись обманутим. Його переповнювали почуття провини, сорому і жалю. Не варто було віддавати їй ланцюг! Треба було прив'язати її до дерева. Або повести зірку з собою у село. Усі ці думки крутилися в Трістрановій голові, а у відповідь внутрішній голос переконував, що рано чи пізно він однак відв'язав би зірку, і вона однаково б утекла.

Міркуючи, чи пощастить ще хоч раз побачити зірку, і спотикаючись об коріння, він йшов все далі у ліс. Місячне світло поволі зникало за щільною завісою листя. Якийсь час Трістран ішов наосліп, у цілковитій темряві, аж нарешті приліг під дерево, підклавши під голову сумку. Він ще трохи пожалів себе, а тоді заснув.

На гірській дорозі, що йшла південним схилом гори Живіт, королева відьом натягнула поводи колісниці і зупинила цапів, принюхуючись до холодного повітря.

У холодному небі виблискували міріади зірок.

Червоні-пречервоні вуста відьми засяяли посмішкою — настільки щирою і щасливою, що в непідготованого глядача могла б кров у жилах застигнути.

— Оце так! — промовила вона. — Зірка сама йде до мене в руки.

Навколо урочисто загудів гірський вітер, мовби відповідаючи на її слова.

Уранці Праймус сидів біля згаслого багаття, увесь здригаючись від холоду під широкою чорною рясою. Один з вороних жеребців заіржав крізь сон і знову заспокоївся. Праймусові було холодно в обличчя — він шкодував за своєю густою бородою. Узявши палицю, він витяг з багаття глиняну грудку, і поплювавши на долоні, розбив глину навпіл. Зсередини приємно запахло м'ясом їжака, котрий повільно пікся у вугіллі, поки Праймус спав.

Лорд акуратно з'їв свій сніданок, обсмоктуючи тонкі кісточки їжака і випльовуючи залишки у багаття. Потім заїв м'ясо шматком твердого сиру і запив кислуватим білим вином.

Попоївши, він витер руки об рясу і поворожив на рунах — невеличких гранітних квадратиках — щоб дізнатися, де шукати топаз влади над гірськими містами і величезними маєтками Штормгольда. Руни випали, Праймус здивовано роздивився їх, підняв, потрусив у своїх довгих долонях і висипав ще раз. Він плюнув у багаття, і почулося тихе шкварчання. Лорд зібрав руни і зсипав у мішечок на поясі.

— Він віддаляється від мене, все далі і швидше, — промовив Праймус сам до себе.

Лорд помочився на вуглини. Тут, у глушині, могли водитися розбійники, хобгобліни і навіть страшніші істоти, тож лордові дуже не хотілося дати їм знати про свою присутність. Він запріг коней і сів на місце кучера. Карета повезла його через ліс до гірського хребта, що височів на заході.

Дівчина міцно трималася за шию єдинорога, що скакав через темний ліс.

Дерева не пропускали місячних променів, але єдиноріг випромінював бліде світло, немов місяць, а сама вершниця світилася ще яскравіше, мовби залишаючи за собою шлейф вогників. Здавалося, її світло то яскравішало, то згасало — вона мерехтіла, як маленька зірочка.

Розділ шостий

Що сказало дерево

Трістранові Торну снився сон.

Снилося, що він заліз на яблуню і зазирає крізь вікно до спальні Вікторії Форестер, а та роздягається. Але щойно вона зняла плаття, під яким виявилася довга широка сорочка, Трістран відчув, що гілка під його ногами прогинається, тріщить, і ось він уже летить, перевертаючись у місячному світлі.

Але летів він чомусь не вниз, а до Місяця.

І Місяць говорив із ним.

— Будь ласка, — шепотів Місяць голосом, трохи схожим на голос його матері, — прошу тебе, захисти її. Захисти моє дитя. Їй загрожує лихо. З мого боку докладено всіх зусиль.

Місяць, напевно, сказав би більше — але раптом перетворився на своє відображення у воді й затремтів. Трістран відчув, що по щоці його повзе павук, а м'язи шиї затерпли. Він підняв руку, щоб струсити павука, і в очі вдарило вранішнє сонце, а весь світ навколо засяяв золотом і зеленню.

— Ти бачив сон, — сказав молодий жіночий голос звідкись зверху. Голос був приємний, хоч і з дивним акцентом. Трістран чув, як у кроні мідно-червоного бука шелестить листя.

— Так, — відповів він невідомій істоті на дереві. — Я бачив сон.

— Мені теж сьогодні снився сон, — продовжив голос. — Уві сні я дивилася вгору, бачила весь ліс, і через ліс їхало щось величезне. Воно дедалі наближалося, і я зрозуміла, що це таке. — Тут голос несподівано замовк.

— І що ж то було? — запитав Трістран.

— Усе, — відповіла дівчина. — Це був Пан. Коли я була зовсім молодою, хтось — може, якась балакуча білка, може, сорока або навіть рибка — хтось розповів мені, що наш ліс належить Панові. Ну, не в звичному сенсі належить. Він би не став його комусь продавати, огороджувати парканом…

— Або рубати дерева, — запопадливо підказав Трістран.

Знову запанувала тиша. Хлопець подумав, що дівчина кудись пішла.

— Агов! — гукнув він. — Ви тут?

Зверху знову почувся шерех листя.

— Не говори такого, — сказав жіночий голос.

— Перепрошую, — відгукнувся Трістран, не зовсім розуміючи, за що перепрошує. — Ви казали, цей ліс належить Панові…

— Звісно ж, належить, — промовив голос. — Не так вже й важко чимось володіти — або навіть усім відразу. Треба просто усвідомити, що це твоє, і відпустити. Ось у такий спосіб наш ліс належить Панові. Уві сні він явився мені. Ти теж там був, вів на ланцюжку сумну дівчину. Неймовірно, надзвичайно сумну. Пан наказав, щоб я тобі допомогла.

— Мені?

— І від цього мені стало так тепло, так приємно залоскотало зсередини, що я затрепетала від кінчиків листя до самого коріння. Я прокинулася і побачила, що ти спиш, прихилившись до мого стовбура, і хропеш, наче порося.

Трістран почухав носа. Він перестав шукати поглядом дівчину, і тепер вже звертався до самого бука.

— Отже, ви — дерево? — запитав він, міркуючи вголос.

— Я не завжди була деревом, — відгукнувся голос з-поміж шарудіння листя. — Мене перетворив на бук чарівник.

— А чим ви були раніше?

— Як думаєш, я йому подобаюся?

— Кому?

— Панові. Якби ти був Повелителем Лісу, хіба ти давав би комусь доручення, хіба просив би допомоги й підтримки в того, хто тобі не подобається?

— Ну… — почав було Трістран, але не встиг він вигадати дипломатичної відповіді, як дерево повідомило:

— Мавкою. Я була лісовою мавкою. І от за мною почав упадати принц — ні, не милий і добрий, навпаки. Але хай який був би той принц, повинен же він хоч трохи розуміти, що дозволено, а що ні?

— Певно, повинен?

— От і я думала, що він це розуміє, але помилялася. І от, тікаю я від того принца, шепочу при цьому заклинання, аж раптом — бац! — стаю деревом. Що скажеш?

— Ну, — відповів Трістран, — я не бачив вас мавкою, але дерево з вас просто дивовижне.

Дерево нічого не відповіло, тільки грайливо зашелестіло листям.

— Мавкою я теж була нівроку, — сором'язливо сказало дерево.

— А що ви казали про допомогу й підтримку? — запитав Трістран. — Не подумайте, я не збиткуюся. Підтримка мені

зараз справді дуже потрібна, просто не відразу спадає на думку, чим зможе допомогти дерево. Ви ж не можете піти зі мною, або нагодувати мене, або повернути зірку, або перенести нас назад до Стіни, де живе моя кохана. Я впевнений, що ви змогли б чудово захистити мене від дощу, якби йшов дощ, але зараз дощу немає…

Дерево зашелестіло.

— Розкажи-но, що саме з тобою відбувається, — запропонувало воно, — а я вже сама вирішу, чим тобі допомогти.

Трістран намагався заперечити. Він відчував, що зірка віддаляється зі швидкістю галопу єдинорога, тож не час було розводити теревені про свої пригоди.

Але раптом хлопець зрозумів, що досі йому вдавалося просунутися у пошуках лише завдяки допомозі інших. Всівшись на траву, він розповів букові про все, що спадало на думку: про чисту й щиру любов до Вікторії Форестер, про свою обіцянку принести їй зірку — але не будь-яку, а саме ту, яку вони бачили з пагорба — і про подорож до Чарівної Країни. Розповів і про те, що встигло відбутися дорогою: про кошлатого чоловічка, про крихітних людей, що поцупили капелюха, про чарівну свічку, про те, як вони з зіркою пліч-о-пліч йшли через ліс, про лева і єдинорога, а також про те, як він загубив зірку.

Трістран скінчив розповідь. Повисла тиша. Листя дерева м'яко шелестіло, наче від вітерцю, а потім шерех став голосніший, наче наближалася буря. З-поміж листя почувся суворий низький голос. Він сказав:

— Якби ти тримав її на ланцюзі, і вона втекла сама, то ніякі сили неба і землі не змусили б мене допомагати тобі, навіть прохання Великого Пана або самої пані Сильвії. Але ти зняв з неї пута, і за це я допоможу тобі.

— Дякую, — сказав Трістран.

— Я повідомлю тобі три речі — дві зараз, а третю — тоді, коли це буде найпотрібніше. Ти сам вирішиш, коли цей час настане. Отже, по-перше, зірка у великій небезпеці. Те, що відбувається в глибині лісу, невдовзі стає відомо навіть на його околицях, адже дерева розповідають новини вітрам, а вітри швидко передають їх далі. Певні сили бажають зірці зла, — і навіть більше ніж просто зла. Ти повинен її відшукати й захистити. По-друге: через ліс веде дорога, на неї можна вийти біля он тієї ялини (про яку я, до речі, таке знаю, що й камінь почервонів би). Через декілька хвилин цією дорогою у потрібну тобі сторону проїде екіпаж. Поспішай, і встигнеш на нього. По-третє, підніми руки.

Трістран підняв руки. Поволі розгойдуючись, з верхівки дерева злетів мідно-червоний листок, і опустився хлопцеві на долоню.

— Ось, візьми, — сказало дерево. — Дивися, не загуби. І прислухайся до нього, коли потрібна буде третя підказка. До речі, екіпаж вже зовсім близько. Біжи! Біжи!

Трістран вхопив сумку й побіг, ховаючи листок у кишеню. З лісу вже чувся тупіт копит — цей звук дедалі наближався. Хлопець розумів, що добігти вчасно немає жодних шансів, і навіть на це не сподівався, проте біг ще швидше. Він важко сопів, а серце калатало у грудях і у вухах. З тріском

продершись крізь чагарники папороті, він вистрибнув на дорогу саме тоді, коли екіпаж вже під'їжджав.

Це була чорна карета, запряжена четвіркою вороних коней. Правив нею якийсь блідолиций тип у довгому чорному вбранні. Екіпаж був на відстані двадцяти кроків од Трістрана. Спинившись, хлопець трохи перевів подих і спробував гукнути кучера — в горлі пересохло, повітря в легенях бракувало, тож замість крику вийшов якийсь хрипкий шепіт.

Карета проїхала повз, навіть не збавивши швидкості.

Трістран сів на землю і спробував відсапатися. Тривога за зірку змусила його знову звестися на ноги і чимдуж рушити вперед. Не пройшло й десяти хвилин, як він знову побачив чорну карету. Величезна гілляка — завбільшки як ціле дерево — відламалася від дуба на узбіччі і перегородила лісову дорогу прямо перед носом у коней. Кучер — він же єдиний пасажир екіпажу — намагався усунути перешкоду.

— Що за чортівня, — лаявся власник карети, зодягнений у довгу рясу. На вигляд йому було років під п'ятдесят. — Не було ані вітру, ані бурі… Аж тут падає це страхіття. Коней мені настрашило…

Його низький голос гудів, мов із бочки.

Трістран з кучером розпрягли коней і прив'язали їх до гілляки. Коні тягнули, люди штовхали — і спільними зусиллями їм вдалося перемістити перешкоду на узбіччя. Трістран подумки подякував дубові, а заодно букові й лісовому Панові, а вголос попросив кучера підвезти його через ліс.

— Я не беру пасажирів, — сказав кучер, потираючи зарослe щетиною підборіддя.

— Маєте на це повне право, — погодився Трістран. — Але без мене ви б застрягли тут надовго. Певно, вищі сили привели мене сюди, щоб допомогти вам, а вас — щоб допомогти мені. Я не проситиму вас звернути зі шляху, але дві пари рук — завжди краще, ніж одна.

Власник карети пильно оглянув Трістрана з голови до ніг. Зануривши руку в оксамитовий мішечок на поясі, він витягнув звідти жменю квадратних гранітних пластинок.

— Вибери одну, — звелів він Трістранові. Хлопець вибрав одну з пластинок і показав чоловікові вирізьблений на ній символ.

— Гм, — сказав кучер. — А тепер ще одну.

Трістран послухався.

— Ще.

Чоловік ще раз потер підборіддя й кивнув.

— Так, ти можеш їхати зі мною, — сказав він. — Про це руни свідчать однозначно. Вони також вказують, що на шляху буде небезпека. Але хтозна, може й справді знову доведеться розчищати дорогу. Якщо хочеш, можеш скласти мені компанію — сідай попереду, біля мене.

Трістран помітив цікаву річ. Поки він піднімався на сидіння кучера, йому здалося, що у кареті сиділи п'ятеро блідих

джентльменів, усі в сірому, і сумними очима дивилися на нього. Хлопець глянув туди ще раз — у кареті нікого не було.

Екіпаж гуркотів і трусився. Дорога була вкрита травою, зеленим і золотим листям. Трістран дедалі більше хвилювався за долю зірки. Він пам'ятав, що характер в неї кепський, але ж причини так поводитися в неї теж були. Хлопець сподівався, що наздожене її, поки зірка не втрапила у якусь біду.

Подейкували, що сіро-чорний гірський хребет, який перетинав цю частину Чарівної Країни з півночі на південь, колись був велетнем. Втомившись од своїх величезних розмірів і ваги, одного дня він просто ліг на полонині й заснув, витягнувшись на повен зріст. Спав він так глибоко, що між ударами його серця минали століття. Сталося це, мабуть, дуже давно — якщо взагалі було — в Першу Епоху, коли світ складався з каміння, вогню, води й вітру. Оскільки це було дуже давно, то підтвердити чи спростувати історію про велетня було нікому. Хай там як, а чотири найбільші вершини хребта називалися Голова, Плече, Живіт і Коліно, а південні передгір'я — Стопи. Через гори пролягали ущелини — одна між Головою і Плечем — там, де повинна бути шия, а інша — на південь від Живота.

Це були дикі гори, населені відлюдькуватими створіннями: сірими тролями, волохатими дикунами, лісовиками-волоцюгами, гірськими козлами, гномами-рудознавцями, самітниками, вигнанцями і навіть відьмами. У Чарівній Країні цей хребет високим не вважався — наприклад, гора Гуон, на якій стояв Штормгольд, була набагато вища. Але самотнім мандрівникам навіть за ці гори перейти було непросто.

Проїхавши кілька днів, королева відьом дісталася до ущелини на південь од Живота і тепер чекала біля початку гірського проходу. Цапів вона прив'язала до колючого куща, і

вони без особливого завзяття заходилися об'їдати з нього листя. Сама відьма сиділа на краю розпряженої колісниці й гострила ножі об камінь.

Ножі були старезні — з кістяними ручками й лезами, виготовленими з уламків вулканічного скла, чорного з білими цятками, що навіки застигли в обсидіані. Перший ніж, трохи менший, з важким лезом-сокиркою, призначався для того, щоб розрубувати грудну клітку, розчленовувати і ділити на шматки; другий — довгий і тонкий, мов кинджал — щоб вирізати серце. Нарешті вона нагострила ножі настільки, що коли б якийсь із них прикласти вам до горла, ви відчули б лише дотик тоненької волосинки — і життєдайне тепло вашої крові полилося б назовні. Відьма відклала ножі й розпочала приготування.

Підійшовши до цапів, вона шепнула їм на вухо магічні слова.

І враз з'явилися люди: чоловік з короткою білою борідкою і дівчинка з порожнім поглядом, трохи схожа на хлопчика. Обоє мовчали.

Відьма схилилася над колісницею і прошепотіла їй декілька слів. Нічого не змінилося. Жінка вдарила ногою по каменю.

— Старію, — сказала вона, звертаючись до своїх слуг. Ті не відповіли, і взагалі ніяк не показали, що її розуміють.

— Неживу матерію завжди важче перетворювати, ніж живу. Душі предметів старіші й дурніші, їх важче вмовити. Ех, повернути б мою справжню молодість! От колись, як світ ще був молодий, я вміла перетворювати гори на моря, а хмари —

на палаци. Я могла заселяти цілі міста людьми, створеними з гальки! Якби ж я знову помолодшала…

Відьма зітхнула і підняла руку. На мить на її пальцях спалахнуло блакитне полум'я; вона торкнулася колісниці, і полум'я згасло.

Жінка випросталася. У її чорному волоссі з'явилися сиві волосини, а під очима — темні мішки. Але колісниця зникла, і відьма стояла перед фасадом маленької корчми при гірській дорозі.

Вдалині почувся тихий гуркіт грому, сяйнула блискавка.

Вивіска корчми хилиталася і скрипіла від вітру. На ній була намальована колісниця.

— Ви, двоє, — звернулася відьма до слуг, — мерщій досередини! Вона прямує сюди й буде просто змушена їхати цим шляхом. Тепер моє єдине завдання — подбати, щоб вона сюди завітала. Ти, — сказала жінка до чоловіка з борідкою, — мій чоловік Біллі, власник корчми. Я — твоя дружина. А це, — тут вона вказала пальцем на дівчинку з порожнім поглядом, що колись була Бревісом, — наша донька, покоївка.

Серед гір знову пролунав грім, цього разу гучніший.

— Скоро піде дощ, — сказала чаклунка. — Треба розпалювати вогонь.

Трістран знав, що зірка десь попереду і рухається далі, не змінюючи напряму. Він відчував, що вони її наздоганяють.

На щастя для нього, карета їхала правильним шляхом. На одному роздоріжжі Трістран захвилювався, що вони звернуть не в той бік. Він вже готовий був залишити карету і продовжити подорож самостійно, коли його супутник натягнув поводи, зліз із сидіння візника і витяг з мішечка свої руни. Про щось із ними порадившись, він піднявся на своє місце і повернув колісницю наліво.

— Якщо це не здасться вам надмірною допитливістю, — почав Трістран, — чи можу я запитати, чого саме ви шукаєте?

— Я шукаю свою долю, — відповів чоловік, витримавши паузу. — Своє право на владу. А ти?

— Одну юну леді, яку я образив своєю поведінкою, — сказав Трістран. — Хочу загладити провину.

Промовивши ці слова, хлопець зрозумів, що сказав правду.

Кучер щось буркнув собі під ніс.

Купол лісу над головою поступово танув, дерева рідшали, і незабаром Трістран з подивом розглядав гірський хребет, що лежав попереду.

— Оце так гори! — вигукнув він.

— Як будеш трохи старший, — відповів супутник, — приїжджай погостювати у мою цитадель на горі Гуон. Там ти зрозумієш, що таке справді висока гора! Якщо звідти подивитися вниз, можна побачити велетенські гори, в порівнянні з якими ось це — всього лиш передгір'я.

— По правді, — зізнався Трістран, — решту життя я сподіваюся розводити овець у селищі Стіна. Після всіх цих свічок, дерев, юних леді та єдинорогів мені здається, що годі вже з мене пригод. Та однак я з вдячністю приймаю ваше запрошення. Якщо колись завітаєте до мого селища Стіна, обов'язково заходьте в гості. Я подарую вам шерстяний одяг, щедро пригощу вас овечим сиром і тушкованою бараниною.

— Це було б занадто гостинно, — відповів кучер. Дорога тут була краща, всипана щебенем і гравієм, тож він підганяв коней батогом.

— Ти казав, що бачив єдинорога?

Трістранові хотілося в подробицях розповісти про свою зустріч з єдинорогом, але він стримався і просто сказав:

— Бачив. Дуже шляхетна тварина.

— Єдинороги — місячні створіння, — повідомив кучер. — Я ще жодного з них не бачив. Але чув, що вони виконують доручення Місяця. Ми будемо біля гір завтра ввечері. Сьогодні, як зайде сонце, я збираюся влаштувати перепочинок. Якщо хочеш, можеш спати в кареті; сам я ляжу біля багаття.

Голос його не змінився, але Трістран несподівано чітко усвідомив, що супутник чогось боїться. Боїться аж до глибини душі.

Тієї ночі серед гірських вершин попереду спалахували блискавки. Трістран спав на шкіряному сидінні карети, поклавши під голову мішок вівса; сон був про привидів, місяць і зорі.

Дощ почався удосвіта, раптовий і сильний, неначе небеса ураз перетворилися на воду. Гори сховалися у густих сірих хмарах. Трістран і господар карети під дощем запрягли коней і вирушили вперед. Дорога йшла вгору, тож коні крокували повільно.

— Йди всередину, — порадив Трістранові кучер. — Навіщо нам обом мокнути?

На них були дощовики з промасленої шкіри, знайдені під сидінням.

— Щоб промокнути сильніше, ніж зараз, — відповів Трістран, — мені залишилося хіба що стрибнути в річку. Краще вже я посиджу з вами. Хтозна, може, якраз зайва пара очей і рук нас врятує.

Його супутник усміхнувся, стираючи воду з очей і рота холодною мокрою рукою.

— Ти дурень, хлопче. Але дуже тобі дякую.

Намотавши поводи на ліву руку, він подав праву Трістранові.

— Мене звуть Праймус. Лорд Праймус.

— А я Трістран. Трістран Торн, — відповів хлопець, відчуваючи, що ця людина вже заслужила право знати його справжнє ім'я.

Вони потисли один одному руки. Дощ пускався дедалі сильніше, коні ледве пленталися вперед, бо дорога

перетворилася на струмок. Пелена зливи оповила все навколо, наче густий туман.

— Є один чоловік, — кричав крізь зливу і вітер лорд Праймус. — Він високий, трохи схожий на мене, але худорлявий. На ворона схожий. Очі в нього байдужі і порожні, але крізь них дивиться смерть. Його звуть Септімус, бо він сьомий син нашого батька. Якщо ти колись його побачиш, біжи і ховайся. Його цікавлю тільки я, але він не вагаючись уб'є й тебе, якщо ти станеш на заваді. Або спробує використати тебе, щоб мене вбити.

Шалений порив вітру налив Трістранові за шию цебро води.

— Схоже, він — небезпечна людина, — відповів Трістран.

— Він — найнебезпечніша людина, яку ти можеш зустріти.

Трістран мовчки вдивлявся в дощову темряву. Густішали сутінки, дорогу було видно дедалі гірше. Праймус знову заговорив:

— Якщо хочеш знати мою думку, у цій грозі є щось неприродне.

— Неприродне?

— Або більш-ніж-природне. Надприродне, навіть так скажу. Сподіваюся, десь по дорозі ми надибаємо корчму. Коням потрібен відпочинок, та і я не відмовився б од сухого ліжка і гарячого вина. І від хорошої вечері.

Трістран прокричав, що згоден. Вони сиділи поряд і промокали дедалі сильніше. Хлопець думав про зірку і про

єдинорога. Напевно, вона зараз теж змерзла і промокла. Він переживав за її зламану ногу, хвилювався, чи не боляче їй від тривалої їзди верхи. Він картав себе і почувався страшенно винним.

— Я — найнещасніша людина на світі, — зізнався він лордові Праймусу, коли вони спинилися, щоб нагодувати коней підмоченим вівсом.

— Ти молодий і закоханий, — відказав Праймус. — За таких умов кожен хлопець стає найнещаснішим на світі.

Трістран здивувався, звідки лорд Праймус здогадався про його почуття до Вікторії Форестер. Враз він уявив, як сидітиме біля каміна й розповідатиме їй про свої пригоди, коли повернеться додому; але чомусь усі його пригоди видавалися посередніми.

Схоже, сутінки того дня почали спускатися ще на світанку — небо було вже майже чорне. Дорога піднімалася ще вище. Дощ ненадовго вщух, а потім уперіщив з подвоєною силою.

— Це там щось світиться, чи мені здається? — запитав Трістран.

— Нічого не бачу. Може, це були якісь болотні вогні, або блискавка сяйнула, — пробурмотів Праймус. Дорога різко повернула, і він признався: — Ні, на щастя, я помилявся. Щось-таки світиться. Ти мав рацію, хлопче. Але у цих горах чигає небезпека. Сподіватимемося, що це не вороги.

Відчувши, що до мети недалеко, коні рвонули вперед з новими силами. Спалах блискавки яскраво осяяв ущелину і круті схили гір обабіч дороги.

— Пощастило! — вигукнув Праймус гучним басом. — Це корчма!

Розділ сьомий

Під знаком колісниці

Доїхавши до ущелини, зірка змокла до кісток і вся тремтіла. Їй було сумно, а ще вона хвилювалася за єдинорога: за останній день шляху їм не вдалося знайти їжі, тому що лісові папороті й трави змінилися на сірі скелі та криві колючі кущики. Непідковані копита єдинорога не призначалися для кам'янистих доріг, як, зрештою, і його спина — для перевезення вершників, тож кроки благородної тварини дедалі повільнішали.

В дорозі зірка не раз прокляла день свого падіння з неба в цей мокрий і непривітний світ. Зверху він здавався таким спокійним і затишним. Але це було колись. Тепер вона всією душею ненавиділа землю і всі її створіння, крім єдинорога. Хоча й від єдинорога хотілося трохи відпочити, адже сидіти було незручно, а після довгої подорожі боліли м'язи.

Після цілого дня дощу вогники корчми здалися дівчині найпрекраснішим видовищем за час перебування на землі.

— Стережися, стережися, — вистукували краплі на каменях. Єдиноріг зупинився за півсотні ярдів од корчми і нізащо не погоджувався підійти ближче. З гостинно відчинених дверей корчми у сірий сутінок лилася смуга теплого золотого світла.

— Вітаю, мила, — почувся з дверей привітний голос.

Зірка погладила єдинорога по мокрій шиї і тихо сказала йому щось на вухо, але звір не зрушив з місця. Наче вкопаний, він білою примарою стояв у смузі світла.

— То ти заходиш, красуне? Чи мокнутимеш під дощем? — повторив ласкавий жіночий голос, у якому звучали співчуття й турбота; він заспокоював зірку, мовби зігріваючи її зсередини. — Якщо ти зголодніла, ми тебе нагодуємо; у печі горить вогонь, ми радо нагріємо цілі ночви води, щоб твої кісточки як слід зігрілися.

— Мені… Мені треба буде допомога, щоб спішитися, — сказала зірка. — Бо моя нога…

— Ах, бідолашка, — сказала жінка. — Зараз покличу Біллі, свого чоловіка, і він віднесе тебе на руках. А для твого скакуна у стайні знайдеться свіжа вода і сіно.

Єдиноріг дико витріщився на жінку, що наближалася.

— Не хвилюйся, дорогенький, я не підходитиму близько. Справді, я вже давно не діва, щоб торкатися єдинорога, та й взагалі давно їх не бачила у цьому краї…

Єдиноріг обережно пішов за жінкою до стайні, намагаючись триматися від неї на відстані. Опинившись усередині, він зайшов у останнє стійло і влігся на суху солому, а зірка, мокра й змучена, нарешті змогла з нього злізти.

З'явився Біллі — білобородий грубуватий дядько. Він нічого не сказав, але слухняно відніс зірку до корчми і посадовив на триногий табурет перед вогнем.

— Бідолашка, — заметушилася його дружина. — Уся змокла, мов русалка, он вже ціла калюжа натекла. А плаття, в якому воно стані… ти, мабуть, до кістки змокла…

Попросивши чоловіка вийти, вона допомогла зірці роздягнутися і повішала її мокре плаття на гачок біля каміна. Вода капала з нього на розпечену цеглу і шкварчала.

Біля вогню стояли великі бляшані ночви. Дружина корчмаря поставила навколо них паперову ширму.

— У якій воді любиш купатися? — дбайливо запитала вона. — У теплій, гарячій, чи в справжньому окропі?

— Не знаю, — відповіла зірка, — я ще ніколи не купалася.

Вона була зовсім гола — залишився тільки ланцюг з топазом, що висів у неї на поясі. В зірки аж голова йшла обертом від такого несподіваного повороту подій.

— Ніколи не купалася? — дружина корчмаря, здавалося, була вражена. — Біднесеньке каченятко! Добре, тоді воду робимо не дуже гарячою. Покличеш мене, якщо треба буде долити окропу — а я поки поратимусь біля печі; коли закінчиш, подам тобі трохи глінтвейну і солодкої смаженої ріпи.

Перш ніж зірка встигла пояснити, що не хоче ні їсти, ні пити, жінка вже зникла, залишивши гостю у бляшаних ночвах. Зламана нога дівчини залишалася в шині — вона стирчала з води, спираючись на табурет. Спочатку вода здалася зірці надто гарячою, та невдовзі вона призвичаїлася і розслабилася. Це вперше вона почувалася щасливою, відколи впала з неба.

— Ну ось, мила, — промовила дружина корчмаря, повернувшись з кухні. — Як почуваєшся?

— Дякую, набагато краще, — відказала дівчина.

— А твоє серденько? Як воно почувається?

— Серденько?

Питання було дивне, але жінка, здавалося, дуже щиро про неї турбувалася.

— Тепер воно щасливіше. Можна сказати, на серці полегшало.

— Добре. Дуже добре. Тепер зробімо так, щоб воно аж засяяло, аж спалахнуло у тобі!

— Упевнена, що завдяки вашій турботі моє серце палатиме й світитиметься щастям, — відповіла зірка.

Дружина корчмаря схилилася і ніжно полоскотала її біля підборіддя.

— Гарно, дуже гарно сказано, качечко!

Жінка улесливо всміхнулася, провела рукою по своїй зачісці з легкою сивиною, і повішала на раму ширми м'який купальний халат.

— Це вдягнеш, коли закінчиш купання — але я тебе не кваплю, ти не подумай! Цей халатик теплий і приємний, а твоє

платтячко ще не зовсім висохло. Коли захочеш встати з ночов, гукни мене, і я подам тобі руку.

Вона схилилася і одним холодним пальцем торкнулася середини грудної клітки дівчини, рівно між її грудьми.

— Хороше, сильне серденько, — усміхнулася жінка.

Зірці було тепло й приємно. Їй подумалося, що навіть у цьому похмурому світі таки трапляються добрі люди. Зовні періщив дощ, в ущелині завивав вітер, але тут, в корчмі "Під знаком колісниці" панували тепло і затишок.

Через деякий час дружина корчмаря і її тупенька дочка допомогли зірці піднятися з ночов. Вогонь каміна відбивався у гранях топаза на срібному ланцюжку, що блищав на талії зірки. Потім топаз, як і тіло дівчини, покрили м'які поли халата.

— А зараз, моя солоденька, — сказала дружина корчмаря, — ходи сюди і влаштовуйся зручніше.

Вона підвела зірку до довгого дерев'яного столу, з іншого боку якого лежали два ножі, широкий і вузький, з кістяними ручками і лезами з чорного скла. Накульгуючи, зірка підійшла до столу і сіла на лаву.

У вікна вдарив сильний порив вітру. Полум'я в каміні спалахнуло зеленим, блакитним і білим. Зовні почувся потужний басовитий голос, що намагався перекричати стихії:

— Обслуго! Їсти! Вина! Вогню! Де конюх?

Ні шинкар, ні його дочка не поворухнулися — вони дивилися на жінку в червоному платті, мовби чекаючи на вказівки. Та стисла губи, і трохи подумавши, промовила:

— Це може почекати. Зовсім трохи. Ти ж нікуди не збираєшся від'їжджати, дорогенька? З такою ногою, та ще й у такий дощ?

— Навіть описати не можу, як я рада вашій гостинності, — щиро і просто відповіла зірка.

— Ще б пак, — ласкаво погодилася жінка в червоному, погладжуючи нервовими пальцями чорні ножі, мовби з нетерпінням на щось чекаючи. — В нас ще буде досить часу, коли ці настири поїдуть, правильно?

За весь час подорожі Чарівною Країною Трістран не бачив нічого приємнішого за світло у вікнах цієї корчми. Поки Праймус кликав слуг, Трістран розпріг виснажених коней і по черзі відвів їх до стайні за корчмою. У крайньому стійлі спав великий білий кінь, але хлопець не мав часу як слід його роздивитися.

Він знав, що зірка зовсім близько — відчував це тим самим загадковим чуттям, яке безпомилково підказувало напрямки і відстані до небачених місць і об'єктів. Це знання заспокоювало і водночас змушувало хвилюватися. Хлопець розумів, що коні втомилися і зголодніли сильніше за нього. А значить, його вечеря і ймовірна зустріч із зіркою могли почекати.

— Я спершу кіньми займуся, — сказав він Праймусові. — Бо ще застудяться.

Високий джентльмен поклав руку Трістранові на плече.

— Чудовий хлопець. Скажу слузі, щоб приніс тобі теплого елю.

Трістран чистив коней, а сам думав про зірку. Що він їй скаже? І що скаже вона? Коли черга дійшла до останнього коня, у стайні з'явилася дівчинка з порожнім поглядом — вона принесла кухоль гарячого вина.

— Постав сюди, — попросив хлопець. — Із задоволенням вип'ю, щойно звільняться руки.

Дівчинка поставила кухоль на скриню і пішла, так і не сказавши ані слова. Саме тоді білий кінь у дальньому стійлі підвівся на ноги і почав бити копитом у дверцята.

— Спокійно! Тихше там, — гукнув Трістран. — Зараз, друже, я подивлюся, може в нас і для тебе знайдеться трохи вівса й висівок.

Хлопець побачив, що у переднє копито чорного жеребця забився великий камінь. Обережно витягаючи його, він уявляв, як поговорить з зіркою. "Шановна панно, покірно прошу вас прийняти мої щирі вибачення", — скаже він. А вона відповість: "Від щирого серця прощаю вас, пане! А тепер ходімо до вашого селища, де ви подаруєте мене своїй коханій на знак відданості..."

Його роздуми перервав страшний гуркіт. Великий білий кінь — втім, тепер Трістран побачив, що це був не кінь — вибив двері свого стійла і одчайдушно помчав до хлопця, націлившись на нього рогом.

Трістран упав на солому, прикриваючи голову руками.

Через хвилину він підняв голову. Єдиноріг завмер біля кухля, опустивши ріг у гаряче вино.

Трістран ніяково звівся на ноги. Вино в кухлі кипіло і вирувало. Звідкись із глибин свідомості спливла деталь з якоїсь давно забутої казки чи дитячої оповідки — ріг єдинорога допомагає дізнатися, де…

— Отрута? — прошепотів він, і білий звір підвів голову. Трістран подивився йому в очі і зрозумів, що це правда. Серце щосили закалатало. Вітер за стіною завивав, мов божевільна відьма.

Трістран кинувся до дверей стайні, але раптом зупинився і замислився. Він поліз у кишеню, витягнув звідти сухий листок дерева, що прилип до залишку свічки. Обережно відірвавши листок від воску, хлопець притис його до вуха і уважно вислухав все, що той повідомив.

— Вина, мілорде? — запитала жінка середніх років, вбрана у багряне плаття, щойно Праймус ввійшов до корчми.

— На жаль, відмовлюся, — похитав головою той. — Є в мене один забобон. Я дав обітницю пити тільки своє вино і їсти лише власноруч приготовану їжу, поки не побачу холодний труп свого брата. Так вчиню і тут, якщо ви не заперечуєте. Звичайно, я заплачу повну ціну — так, наче купив вино у вас. Якщо не важко, поставте мою пляшку біля каміна, бо вона трохи прохолола. І ще: зі мною приїхав супутник — хлопець, що доглядає за кіньми. На відміну від мене, він таких обітниць не давав, тож було б добре, якби ви відправили до нього слугу з кухлем гарячого елю — хай трохи зігріється.

Зробивши реверанс, покоївка побігла на кухню.

— Шановний господарю, — звернувся Праймус до білобородого шинкаря, — чи є у цьому закутку вільні місця? Чи стелите ви у спальнях солом'яні матраци? Чи опалюються спальні? До речі, дуже радий бачити біля каміна бляшані ночви: якщо у вас знайдеться трохи окропу, я прийняв би ванну — за умови, що це обійдеться мені не дорожче за одну срібну монетку.

Шинкар подивився на дружину, а вона відповіла:

— Ліжка у нас прекрасні. Зараз скажу покоївці, щоб розпалила у кімнатах вогонь — для вас і для вашого супутника.

Праймус зняв промоклу чорну рясу і повішав її біля вогню поряд з блакитним платтям зірки. Обернувшись, він побачив за столом юну леді.

— Ще одна гостя? — запитав він. — Радий знайомству, міледі! Оце-то негода надворі...

Тут зі стайні почувся голосний шум.

— Мабуть, щось сполохало коней, — стривожився Праймус.

— Видно, грому злякалися, — сказала дружина корчмаря.

— Може й так, — погодився Праймус. Його увагою заволоділо щось інше. Він підійшов до зірки і на кілька секунд завмер, дивлячись їй в очі.

— У вас... — затинаючись, почав він, і впевнено продовжив: — У вас — топаз мого батька, камінь Влади Штормгольда.

Дівчина дивилася на нього блакитними очима.

— Що ж, тоді попросіть його в мене, і я більше не муситиму скрізь із ним носитися.

До краю столу підбігла дружина корчмаря.

— Дорогенький, — суворо сказала вона, — я не дозволю вам чіплятися до інших гостей.

Погляд Праймуса впав на чорні ножі, що лежали на столі, і упізнав їх: ці ножі, як і їх назви, він бачив у давніх сувоях зі сховища Штормгольда. Ножі були стародавні — з Першої Епохи світу.

Двері корчми з гуркотом відчинилися, і забіг Трістран.

— Праймусе! — гукнув він. — Мене хотіли отруїти!

Лорд Праймус схопився за ручку короткого меча — але не встиг витягнути його з піхов: королева відьом вхопила свій довгий ніж і одним вправним рухом перерізала йому горло.

Це сталося так швидко, що Трістран нічого не зрозумів. Щойно він увійшов, побачив зірку, лорда Праймуса, корчмаря і його дивну родину — а наступної миті при світлі каміна струменів багряний фонтан крові.

— Ловіть його! — крикнула жінка в багряному платті. — Хапайте цього покидька!

Біллі і дівчинка-служниця кинулися на Трістрана — і тут до корчми увірвався єдиноріг.

Трістран ледве встиг відбігти. Скакун здійнявся на задні і ударом гострого копита запустив дівча в повітря.

Опустивши голову, Біллі побіг на єдинорога, неначе збирався буцатися лобом. Єдиноріг теж схилив голову йому назустріч, і корчмар безславно загинув на вістрі рогу.

— От дурний! — заверещала його дружина, і сама напала на єдинорога з ножами в обох руках. Її правиця вже була по лікоть у крові — такого ж кольору, як плаття.

Трістран навкарачки поповз до каміна. У лівій руці він стискав шматок воску — усе, що залишилося від чарівної свічки, завдяки якій він зміг сюди потрапити. Він розім'яв віск у руці, зробивши його м'яким і податливим.

"Тільки б спрацювало", — думав він, сподіваючись, що дерево знало, що каже.

Десь позаду скрикнув од болю єдиноріг. Трістран відірвав від свого рукава тонку смужку тканини і огорнув її воском.

— Що відбувається? — запитала зірка, навкарачки підповзаючи до Трістрана.

— Сам не знаю, — признався той.

Почувся крик відьми: єдиноріг пронизав рогом її плече. Мотнувши головою, він переможно підняв її, щоб шпурнути на підлогу і добити гострими копитами. Та незважаючи на проколоте плече, відьма вивернулася і всадила чорний ніж в око єдинорогові — по саму ручку, до глибини черепа.

Звір опустився на підлогу корчми, і з нього полилася кров — з ока, з рота, з рани на боці. Спершу він стояв на колінах, потім упав на бік, і життя залишило його тіло. Рябий язик безпорадно звисав з нерухомого рота.

Королева відьом звільнилася від рогу і насилу звелася на ноги, однією рукою затискаючи поранене плече, а в іншій тримаючи ножа.

Змірявши очима кімнату, вона побачила Трістрана й зірку на підлозі біля каміна. Важким, до болю повільним кроком вона рушила до них, з ножем у руках і посмішкою на губах.

— Палаюче золоте серце спокійної зірки набагато краще за тремтливе серденько переляканої зірочки, — промовила вона дивовижно спокійним голосом, як на людину з закривавленим обличчям. — Але серце навіть дуже переляканої зірки — все ж краще, ніж нічого.

Трістран вхопив зірку за руку.

— Вставай, — сказав він.

— Не можу, — щиро відповіла вона.

— Вставай, бо ми зараз обоє помремо, — суворо сказав Трістран, схоплюючись на ноги. Зірка кивнула і насилу, чіпляючись за нього, почала підніматися з підлоги.

— "Вставай, бо ми зараз обоє помремо?" — передражнила королева відьом. — Ви, діточки, і справді зараз помрете. Хоч стійте, хоч сідайте — мені байдуже.

З цими словами вона наблизилася ще на крок.

— А тепер, — сказав Трістран, правою рукою стискаючи долоньку зірки, а лівою тримаючи саморобну свічку, — а тепер — іди!

І він занурив лівицю просто у вогонь.

Біль від опіку був нестерпний, хотілося кричати. Королева відьом витріщилася на нього як на втілення безумства.

Нарешті імпровізований ґніт свічки спалахнув, зажеврів рівним блакитним вогником, і світ навколо Трістрана почав тремтіти.

— Будь ласка, йди, — благав він зірку. — Не відпускай моєї руки.

І вона насилу ступила крок вперед.

Корчма зникла, хоча відлуння криків королеви відьом ще якийсь час дзвеніло у вухах.

Вони опинилися під землею, і вогник свічки відбивався від мокрих печерних стін; ще крок — і вони були в пустелі з білого піску, залитій місячним світлом; на третьому кроці вони зависли десь високо над землею — далеко внизу виднілися пагорби, річки і дерева.

Тієї миті останні залишки воску розтали у Трістрановій руці, і жар вогню зробився нестерпним. Полум'я востаннє спалахнуло і згасло назавжди.

Розділ восьмий

у котрому йдеться про замки в повітрі, і не лише про них

У горах світало. Грози, що дошкуляли протягом кількох останніх днів, нарешті скінчилися; повітря стало чистим і холодним.

Септімус, лорд Штормгольда, високий і схожий на ворона, увійшов до гірської ущелини, озираючись, неначе шукав щось втрачене. Він вів на мотузку бурого гірського поні, маленького і кошлатого. Коли прохід зробився ширшим, Септімус зупинився, немов знайшов шукане на узбіччі стежки. Це була маленька розбита колісниця, трохи більша за ті, в які зазвичай запрягають цапів. Вона була перекинута на бік. Біля колісниці лежало два трупи. Першим був білий цап зі скривавленою головою. Септімус підійшов до цапа, оглянув його, поворушив ногою голову. Скидалося на те, що цап загинув од поранення в лоба, рівно поміж рогами. Біля цапа лежав труп хлопця з дурнуватим виразом обличчя — мабуть, таким він був і за життя. На тілі хлопчика не було видно поранень, що могли б спричинити смерть — якщо не рахувати синця біля скроні.

За декілька ярдів од цих двох трупів з-за каменя виднівся ще один — блідий чоловік середніх років, в темному одязі; він лежав долілиць у калюжі крові. Септімус присів біля небіжчика навпочіпки і обережно підняв його голову за волосся. Поперек горла йшла глибока рана, від вуха до вуха. Септімус спантеличено розглядав труп. Обличчя було знайоме, але…

Раптом Септімус уривчасто розреготався — його сміх нагадував сухий кашель.

— Борода, — сказав він, уголос звертаючись до небіжчика. — Ти поголив бороду! Думав, я не впізнаю тебе без бороди, Праймусе!

Сірий Праймус-примара, що стояв серед інших братів, відповів:

— Так, Септімусе, врешті-решт ти впізнав би мене. Але це дозволило б мені виграти кілька секунд, коли я тебе вже помітив, а ти мене — ще ні.

Його мертвий голос прозвучав уранішнім вітром, що шарудів у гілках колючого куща.

Септімус підвівся. На сході з-поза гори Живіт починало сходити сонце, обрамляючи принца променями світла.

— Виходить, тепер я — вісімдесят другий лорд Штормгольда, — звернувся він до небіжчика і до самого себе. — А крім того, Повелитель Високих Скель, Сенешаль Башт і Шпилів, Хранитель Цитаделі, Верховний Вартовий гори Гуон і таке інше.

— Ти мав би рацію, братику, якби в тебе на шиї був Топаз Влади Штормгольда, — в'їдливо зазначив Квінтус.

— І про обов'язок помсти не забудь, — додав Секундус голосом вітру, що свистів в ущелині. — Тепер ти перш за все повинен помститися вбивці брата. Це закон крові.

Мовби почувши слова мертвих, Септімус похитав головою.

— Невже не можна було хоч кілька днів зачекати, брате Праймусе? — звернувся він до трупа. — Тоді тебе вбив би я. В мене вже все було сплановано. Зрозумівши, що тебе немає на "Серці мрії", я змушений був витрачати час на те, щоб вкрасти шлюпку, а потім знову вистежити тебе. А тепер мені ще й

доведеться мститися за твій труп, і все заради закону крові й честі Штормгольда.

— Отже, вісімдесят другим лордом Штормгольда все ж таки стане Септімус, — зітхнув Терціус.

— Народна мудрість вчить нас не робити передчасних висновків, — зазначив Квінтус.

Септімус відійшов од трупів і помочився на сірий валун. Потім повернувся до тіла Праймуса.

— Якби тебе вбив я, можна було б покинути твоє тіло тут, — повідомив він. — Але це задоволення дісталося комусь іншому, тож тепер мені доведеться відвезти твої останки на високу скелю, щоб їх розклювали орли.

З важким стогоном Септімус підняв заклякле братове тіло і звалив його на спину поні. Побачивши на поясі небіжчика мішечок з кам'яними рунами, він зняв його і забрав собі.

— Дякую, братику, — поплескав він труп по спині.

— А бодай ти ними вдавився, якщо не помстишся тій суці, що перерізала мені горло, — відповів Праймус голосом гірських птахів, котрі щойно прокинулися і вітали новий день.

Вони пліч-о-пліч сиділи на щільній білій купчастій хмарі завбільшки як невелике місто. Хмара була м'якою і прохолодною. Її глибші шари були прохолодніші, тож Трістран якомога далі занурив у неї обпечену руку. Хмара чинила легкий опір, але руку таки прийняла. Зсередини вона здавалася розсипчастою і крижаною, щільною і водночас

порожньою. Біль від опіку послабився, і у Трістрановій голові трохи прояснилося.

— Що ж, — нарешті сказав він, — здається, через мене все пішло не так.

Зірка сиділа поряд з ним, одягнена у той самий халат з корчми. Зламану ногу вона витягнула вперед і поклала на хмару.

— Ти врятував мені життя, — відгукнулася вона, трохи помовчавши. — Правильно?

— Напевно, можна сказати, що так.

— Ненавиджу тебе, — сказала зірка. — Я й раніше тебе ненавиділа, а тепер просто страх як ненавиджу.

Трістран поворушив обпеченою рукою у прохолоді хмари. Він був стомлений, в нього паморочилося в голові.

— Просто так, чи є причина?

— За законами мого народу, — відповіла зірка, — тепер, після того, як ти врятував мені життя, ти відповідаєш за мене, а я — за тебе. Я повинна скрізь ходити за тобою.

— А-а, — відповів Трістран. — То це ж добре, хіба ні?

— Я вважала б за краще провести решту життя, плентаючись на ланцюзі за огидним вовком, смердючою свинею чи болотяним гобліном, — спокійно пояснила вона.

— Та не такий я вже й поганий, можеш мені повірити, — сказав Трістран. — Особливо якщо зі мною краще познайомитися. Вибач за всю цю історію з ланцюгом. Нам, мабуть, варто почати усе спочатку — вдати, що цього не було. Отже, мене звуть Трістран Торн, дуже радий познайомитися.

Він простягнув дівчині здорову руку.

— Місяцю, захисти мене! — вигукнула зірка. — Та я швидше візьму за руку…

— Звісно, звісно, — перебив Трістран, не бажаючи дослухувати, з якою мерзотою його порівняють цього разу. — Але ж я за все вибачився. Почнімо спочатку. Мене звуть Трістран Торн, радий познайомитися.

Дівчина зітхнула.

Високо над землею повітря було розрідженим і холодним, але сонце зігрівало, а навколишні хмари здавалися Трістранові краєвидом небесного міста. Далеко внизу виднівся реальний світ: сонце ясно висвічувало кожне маленьке деревце, а звивисті ріки, що перетинали Чарівну Країну, видавалися блискучими слідами равликів.

— То що? — сказав Трістран.

— Еге, — сказала зірка. — Непоганий жарт, правда? Куди б ти не пішов, я мушу йти за тобою. Навіть якщо це мене вб'є. — Вона провела долонею по поверхні хмари, залишивши на ній слід. Потім на мить торкнулася рукою долоні Трістрана.

— Іванна. Так називали мене сестри. Я була вечірньою зорею.

— Непогана з нас пара, — усміхнувся хлопець. — В тебе нога зламана, а в мене рука постраждала.

— Покажи-но мені руку.

Трістран витягнув її з хмарної прохолоди. З обох боків на долоні з'явилися пухирі — у тих місцях, де шкіри торкнулося полум'я.

— Болить? — запитала дівчина.

— Так. Ще й як болить.

— Так тобі й треба, — зраділа Іванна.

— Якби я не обпік руку, ти, певно, вже була б мертва, — нагадав Трістран. Супутниця присоромлено відвела погляд.

— Знаєш, а я залишив сумку в корчмі тієї божевільної, — змінив тему хлопець. — Те, що на нас — це й увесь наш одяг, більше ні в чому ходити.

— Ходити? Ми поки що сидимо, — уточнила зірка.

— У нас немає ані їжі, ані води. Ми летимо на висоті півмилі, не можемо звідси злізти або хоч якось вплинути на те, куди понесе хмару. В нас обох ушкоджені кінцівки. Я щось пропустив?

— Варто додати, що хмари поступово тануть, — сказала Іванна. — Справді, я сама бачила. А ще одного падіння я не витримаю.

— Схоже, ми приречені, — знизав плечима Трістран. — Але поки є можливість, треба сходити роздивитися, що тут і до чого.

Він допоміг Іванні підвестися, і вони разом, доклавши неабияких зусиль, пройшли по хмарі кілька кроків. Іванна знову сіла.

— Марна справа, — сказала вона. — Йди краще сам подивися. А я посиджу тут і почекаю на тебе.

— Обіцяєш? — запитав Трістран. — Більше не почнеш тікати?

— Присягаюся Місяцем, — сумно відгукнулася Іванна. — Ти ж мені життя урятував.

Довелося Трістранові повірити їй на слово.

Її волосся вже майже зовсім посивіло, шкіра обличчя вкрилася зморшками й обвисла — особливо на шиї, біля очей і рота. Вона була бліда, хоча й вбрана у криваво-багряне плаття. На плечі тканина порвалася, а з дірки виглядав глибокий шрам, брудний і бридкий. Вона мчала чорною каретою через Пустища. Чотири скакуни часто спотикалися, з них стікали струмені поту, а на губах була кривава піна. Тим не менш, їхні копита стукотіли брудною дорогою через Пустища, де нічого не росте.

Королева відьом, найстарша з Лілім, натягнула поводи і зупинила коней біля скельного піку малахітового кольору, що голкою стримів на тлі болотистого ґрунту Пустищ. Потім вона поволі, як і належить пані вже не першої (і навіть не другої) молодості, сповзла з сидіння кучера на мокру землю.

Вона підійшла до карети збоку і відчинила дверцята. Зсередини випала голова мертвого єдинорога. З його холодної очної ямки досі стримів кинджал. Відьма залізла в карету і розкрила єдинорогові рота. Труп вже почав ціпеніти, розтиснути щелепи було непросто. Чаклунка боляче вкусила себе за язик — настільки сильно, щоб пішла кров. Трохи потримавши кров у роті, щоб змішати її зі слиною (і при цьому відчувши, як відразу кілька передніх зубів розхиталися), вона сплюнула суміш на рябий язик єдинорога. Частина плювка повисла в неї на губах і підборідді. Жінка пробурмотіла коротке слово, якого тут писати не слід, і закрила трупові рота.

— Вилазь із карети, — наказала вона мертвому єдинорогові.

Той повільно і незграбно підвів голову. Потім поворушив ногами — невпевнено, наче новонароджене осля чи оленя, що вчиться ходити. Нарешті мертвий звір піднявся на чотири ноги і виліз — чи, може, просто випав — з карети у грязюку, де знову поволі і незграбно встав. Лівий бік, на якому труп лежав у кареті, розпухнув і потемнів од крові та інших рідин тіла. Напівсліпий мертвий єдиноріг підійшов до зеленої голки скелі і біля її підніжжя впав на коліна у якійсь моторошній пародії на молитву.

Королева відьом схилилася, витягла з очної ямки мертвого звіра свій кинджал і перерізала йому горло. З рани дуже поволі — аж занадто поволі — потекла кров. Сходивши до карети, відьма повернулася з широким ножем, котрим до кінця перерізала йому шию. Голова впала у кам'яну ямку, що поступово заповнювалась темно-червоною солонуватою кров'ю.

Узявши голову за ріг, жінка поклала її на камінь біля трупа, а сама повернулася до калюжі крові і зазирнула в неї, мов у

дзеркало. З темної поверхні на відьму дивилися два обличчя — дві жінки, на вигляд значно старші за неї.

— Де вона? — пробурмотіло одне з облич. — Що ти з нею зробила?

— Ти глянь на неї! — сказала інша Лілім. — Вичистила останні рештки нашої молодості, на здобуття якої я колись поклала стільки сил, власноручно вирвала її з грудей зірки, хоча та щосили відбивалася і верещала. А вона, схоже, більшу частину нашого скарбу вже розтринькала!

— Я була зовсім-зовсім близько, — сказала відьма своїм сестрам у калюжі крові. — Але її захищав єдиноріг. Я щойно відрізала йому голову — привезу, коли повернуся. Згодиться для роботи — давненько вже нам не діставалося свіжозмеленого рога єдинорога!

— Та грець із тим рогом, — перервала її молодша сестра. — Що з зіркою?

— Не можу її знайти. Таке враження, ніби вона покинула Чарівну Країну.

Запала тиша.

— Ні, — відповіла одна з сестер. — Зірка досі тут. Вона прямує на ярмарок біля Стіни, а це вже зовсім близько від світу, що по той бік муру. Якщо вона перейде межу, то ми її втратимо назавжди.

Відьми чудово знали: щойно зірка опиниться по той бік муру — у світі грубої реальності — вона миттю перетвориться

на щербатий шматок метеоритного заліза — холодний, мертвий і ні на що не придатний.

— Тоді я чекатиму на неї у тіснині Діґорі — там проходить єдиний шлях до Стіни.

Віддзеркалення двох старих несхвально поглядали з темної глибини. Королева відьом провела язиком по зубах. "Ось цей, верхній, так хитається, що випаде сьогодні вночі", — подумала вона і плюнула в криваву калюжу. По дзеркалу побігли брижі, стираючи обличчя Лілім, і тепер у крові відбивалися тільки небеса над Пустками та напівпрозорі білі хмари, що висіли високо в небі.

Відьма перекинула обезголовлений труп єдинорога на бік. Узявши з собою відрізану голову, вона повернулася до карети, вилізла на місце кучера, і знову погнала стомлених норовистих коней риссю.

Трістран сидів на вершечку хмари і питав себе, чому ніхто з героїв "вражаючих романів" ніколи не бував настільки голодним. Шлунок незадоволено бурчав, та ще й рука боліла.

"Я, звісно, не проти пригод, — думав собі хлопець. — Але регулярне харчування і знеболювальне також не завадили б".

Та все ж таки Трістран був живий, вітер тріпав його волосся, а хмара пливла по небу, наче галеон по тихому морю. Дивлячись зверху на світ, що пропливав унизу, він почувався живим як ніколи. Небо здавалося зовсім лагідним, а земля — новою і незвичайною.

Хлопець усвідомив, що він піднявся не лише над світом, але — певною мірою — і над своїми проблемами. Біль у руці

мовби був десь далеко. Трістран думав про пригоди, які з ним трапилися, думав про шлях, який ще попереду — і все це раптом здалося йому простим і дріб'язковим. Він підвівся на вершечку хмари у повен зріст, і кілька разів на весь голос закричав: "Еге-ге!". Він навіть зняв із себе жилет і почав розмахувати ним над головою, почуваючись трохи по-дитячому. Покричавши, Трістран почав сходити з вершини хмари, але під кінець, втративши рівновагу, просто впав на її м'яку пружну поверхню.

— Навіщо ти кричав? — запитала Іванна.

— Щоб люди знали, що ми тут, — пояснив Трістран.

— Які люди?

— Ніколи не знаєш, що може трапитися. Краще покричати, коли людей немає, ніж мовчки проґавити нагоду порятунку.

Зірка не відповіла.

— Я тут посидів, подумав, — почав Трістран, — і думалося мені ось про що. Коли ми закінчимо з моїми справами — себто, коли дістанемося до Стіни і я подарую тебе Вікторії Форестер — то спробуємо і про твої потреби подбати.

— Мої потреби?

— Невже ти не хочеш повернутися назад, на небо? Щоб знову світити ночами? Подивимося, як це можна влаштувати.

Дівчина поглянула з-під лоба і сумно похитала головою.

— Так не буває, — пояснила вона. — Зірки падають, але назад вже не піднімаються.

— То чому б тобі не стати першою з тих, хто повернувся? — заперечив Трістран. — Треба в це повірити, інакше нічого не вийде.

— Це неможливо, — відповіла зірка. — Так само неможливо, як докричатися до тих, кого тут немає. Яка різниця, вірю я, чи ні — це просто факти. Як твоя рука?

Хлопець знизав плечима.

— Болить. А твоя нога?

— Теж болить. Але не так сильно, як раніше.

— Агов! Ви, унизу — раптом почувся голос згори. — Вітаю вас! Допомога потрібна?

Виблискуючи золотом у променях сонця, над ними завис невеликий корабель з надутими вітрилами. Перехилившись через борт, на них дивилося рум'яне вусате обличчя.

— Це не ти часом, хлопче, стрибав там угорі?

— Я, — відгукнувся Трістран. — Думаю, допомога нам справді потрібна.

— Зрозумів, — відгукнувся чоловік. — зараз спустимо драбину, хапайтеся.

— У моєї подруги зламана нога, — крикнув Трістран, — а в мене рука обпечена. Боюся, ми самі не виліземо.

— Не переймайтеся. Ми вас витягнемо.

Вусань перекинув через борт довгу мотузяну драбину.

Трістран упіймав її здоровою рукою і потримав, поки Іванна змогла піднятися на кілька щаблів, а вже потім вхопився за драбину сам. Вусате обличчя зникло, а Трістран з Іванною безпорадно теліпалися на кінці драбини.

Вітер тягнув корабель уперед, тож драбина від'їхала від хмари, а з нею і Трістран із зіркою. Тепер вони висіли у відкритому небі і крутилися туди-сюди.

— Тягни! — пролунало кілька голосів, і драбина піднялася на кілька футів. — Тягни! Тягни! Тягни!

З кожним вигуком вони піднімалися дедалі вище. Хмару, на якій Трістран із зіркою щойно сиділи, віднесло вітром на милю чи навіть більше. Хлопець міцно тримався за мотузку, зачепившись за щабель ліктем обпеченої руки.

Ще один ривок — Іванна опинилася біля самого борту корабля. Чиїсь руки дбайливо підхопили її і поставили на палубу. Трістран переліз через огорожу борту сам, і приземлився на дубовій палубі.

Рум'яний чоловік подав йому руку.

— Вітаємо на нашому борту, — сказав він. — Ви перебуваєте на нейтральному судні "Пропажа", що полює за блискавками. Капітан Йоганнес Альберік до ваших послуг.

З грудей капітана вирвався глибокий кашель.

Трістран не встиг відповісти — капітан побачив його лівицю і когось гукнув.

— Меґґот! Меґґот, побий тебе грім, де ти є? Мерщій сюди! Пасажирам потрібна допомога! Зараз, хлопче, Меґґот догляне за твоєю рукою. Вечеряють в нас тоді, коли дзвін проб'є шосту. Сядемо за одним столом.

Незабаром з'явилася Меґґот — схвильована жінка з оберемком жовтогарячого волосся на голові. Вона відвела Трістрана у трюм і намастила йому руку густою зеленою маззю, яка враз остудила шкіру і полегшила біль. Потім його провели до кают-компанії — так називали маленьку їдальню поряд із кухнею (на радість Трістранові, кухня тут звалася камбузом — точнісінько як у морських оповіданнях, які він колись читав).

Вечеряв Трістран і справді за столом капітана — втім, інших столів у кают-компанії не було. Крім капітана й Меґґот за столом сиділо ще п'ятеро моряків — команда мовчазних відчайдухів. Вони, схоже, нітрохи не заперечували, що капітан Альберік узяв всю розмову на себе. Той говорив безперестану, тримаючи в одній руці кухоль елю, а в іншій — то люльку, то ложку з їжею.

На вечерю був густий овочевий суп, боби і ячмінна каша — Трістран нарешті наївся досхочу. Запивали неймовірно чистою холодною водою — хлопець такої ще не пив.

Капітан не розпитував, яким дивом їх занесло на хмару, і самі пасажири не вважали за необхідне про це розповідати. Спальне місце Трістранові виділили у каюті Дивака, першого помічника капітана. Це був тихий чолов'яга з широкими

крилами, який страшенно заїкався. Іванну поселили в каюті Меґґот — та поступилася їй своїм ліжком, а сама спала у гамаку.

Пізніше, мандруючи Чарівною Країною, Трістран частенько згадував дні, проведені на "Пропажі", як одні з найкращих у житті. Матроси дозволили йому допомагати з вітрилами, а часом навіть пускали за штурвал. Іноді корабель пропливав над чорними грозовими хмарами — величезними, мов гори — і тоді команда бралася ловити блискавки. Ловили їх невеликою мідною скринею. Часом, коли палубу заливало дощем, Трістран сміявся від радості, тримаючись за мотузяні поручні, щоб його не змило за борт.

Меґґот була зовсім трохи вища й худіша за Іванну. Вона позичила дівчині кілька своїх платтів. Та була дуже вдячна — їй подобалося змінювати вбрання раз на кілька днів. Незважаючи на зламану ногу, вона часто вилазила на носову фігуру корабля і довго дивилася звідти на землю, що пропливала внизу.

— Як твоя рука? — запитав капітан.

— Дякую, набагато краще, — відповів Трістран. Шкіра на руці досі блищала, рубці не сходили, чутливість ще не зовсім відновилася. Проте мазь пані Меґґот майже зовсім усунула біль і значно прискорила загоєння. Зараз Трістран сидів на палубі, спустивши ноги через борт, і дивився униз.

— Через тиждень ми збираємося стати на якір — треба купити провіанту і узяти трохи вантажу, повідомив капітан. — Для вас це хороша нагода зійти на землю.

— Ой… Дуже дякую, — відгукнувся Трістран.

— Ви будете вже ближче до Стіни — хоч однак тижнів десять дороги залишиться. Але Меґґот каже, що майже поставила твою подругу на ноги. Невдовзі вона зможе ходити без милиць.

Вони сиділи поряд. Капітан курив люльку. Його одяг був вкритий тонким шаром попелу. Коли він не курив, то просто жував мундштук, або чистив люльку довгим металевим інструментом, або знову заправляв її тютюном.

— Знаєш, — сказав капітан, вдивляючись у горизонт, — те, що ми вас підібрали — не просто щасливий збіг. Я не маю на увазі, що вам не пощастило. Я хочу сказати, що ми за вами наглядали — я і ще дехто у цих місцях.

— Але чому? — подивувався хлопець. — І як ви взагалі про нас дізналися?

У відповідь капітан прокреслив пальцем на мокрій дошці якусь загадкову фігуру.

— Схоже на замок, — сказав Трістран. Альберік підморгнув.

— Не варто говорити про це уголос, навіть тут, — попередив він. — Можеш вважати це братством.

Трістран уважно на нього подивився.

— То ви знайомі з маленьким кошлатим чоловічком, що ходить у великому капелюсі і носить за собою величезний клунок із крамом?

Капітан постукав люлькою по борту. Малюнок він вже встиг стерти.

— Еге ж. І він — не єдиний член братства, себто тих, хто зацікавлений у твоєму безпечному поверненні до Стіни. До речі, невеличке зауваження. Перекажи своїй юній леді: щоб ніхто не здогадався, хто вона насправді, їй слід час від часу вдавати, ніби вона їсть — ну хоч трохи.

— Я ніколи не згадував про Стіну у вашій присутності, — здивувався Трістран. — Коли ви запитали, звідки ми, я вказав назад, а на питання, куди ми йдемо, вказав уперед!

— Молодець, — відповів капітан. — Так і треба.

Пішов наступний тиждень, і на п'ятий день Меґґот заявила, що Іванні вже можна знімати з ноги шину. Вона зрізала саморобні бинти, а Іванна спробувала ходити по палубі, тримаючись за поручні. Незабаром вона вже легко пересувалася по кораблю, хоч трохи й накульгувала.

На шостий день був потужний шторм, і моряки впіймали у мідну скриню цілих шість блискавок. На сьомий день корабель увійшов до гавані. Трістран та Іванна розпрощалися з капітаном і з командою нейтрального судна "Пропажа". Меґґот подарувала Трістрану маленький горщик зеленої мазі — для його руки і для ноги Іванни. Капітан дав йому з собою шкіряну сумку з сушеним м'ясом, фруктами і тютюном, а також кресало ("Бери, хлопче, не переймайся. Ми ж однаково будемо провіант закуповувати!"), а Меґґот подарувала дівчині синю шовкову сукню, розшиту срібними зірочками і півмісяцями ("Тобі воно однаково більше пасує, ніж мені!")

Вони пришвартувалися поряд із дюжиною таких само небесних кораблів біля верхівки величезного дерева, у стовбурі якого було влаштовано сотні кімнат. Тут жили люди, гноми, карлики, сільвани та інші створіння, ще більш дивні. Навколо

стовбура звивалися гвинтові сходи, якими Трістран із зіркою обережно спустилися. Трістранові було приємно знову стояти на твердій землі, але він трохи жалкував — так, наче торкнувшись землі, втратив щось дуже цінне.

Дерево-гавань сховалося за горизонтом лише через три дні шляху.

Вони йшли курною дорогою на захід — туди, де заходить сонце. Спати зупинялися у кущах. Трістран їв горіхи й фрукти, що росли на деревах, а пив із чистих струмків. Інші подорожні їм майже не траплялися. Коли була можливість, мандрівники зупинялися на фермах. Протягом дня Трістран допомагав по господарству, за що отримував вечерю й нічліг у хліву. Зрідка, у містах і селах, вони могли зупинитися у корчмі — помитися, поспати і поїсти (Іванна також вдавала, що їсть).

У містечку Сімкок-Підгірний Трістран з Іванною натрапили на зграю гоблінів-найманців. Ця зустріч могла скінчитися вельми сумно — Трістран провів би решту життя в підземеллях, беручи участь у нескінченних гоблінських війнах. Його врятували меткий розум і гострий язик Іванни. У Берінгедзькому лісі хлопцеві вдалося настрахати величезного рудого орла, котрий збирався віднести їх до себе у гніздо на поживу малечі. Орел не боявся нічого, крім вогню.

У корчмі в Фулькстоні Трістранові вдалося зірвати овації — він процитував напам'ять усього "Кубла-хана", двадцять другий псалом та монолог з "Венеціанського купця" і вірш про хлопчика, що один залишився на палубі під час пожежі на кораблі. Усе це він вивчив у шкільні роки. Трістран подумки благословив пані Черрі за те, що доводилося стільки усього вчити напам'ять. Аж раптом стало зрозуміло, що жителі Фулькстона вирішили залишити його у себе назавжди і зробити новим міським бардом. Довелося Трістранові й Іванні

тікати з міста серед ночі, і вдалося це лише завдяки тому, що зірка у якийсь невідомий спосіб вмовила усіх міських собак не гавкати на втікачів.

Трістранове обличчя від сонця засмагло до темно-горіхового кольору, а його одяг вицвів до кольору іржі й пилу. Іванна залишалася все такою ж місячно-блідою, і скільки б вони не пройшли доріг, не переставала шкутильгати.

Якось увечері, спинившись на краю густого лісу, Трістран почув щось дивовижне: прекрасну мелодію, дивну й затяжну. В уяві хлопця відразу спалахнули яскраві видіння, а серце переповнилося подивом і захопленням. Слухаючи цю музику, він думав про безмежжя, про величезні прозорі сфери, що поволі оберталися у нескінченному небесному просторі. Ця мелодія мовби підняла його і понесла кудись удалину.

Трістран не знав, скільки пройшло часу — кілька годин чи лічені хвилини — але врешті-решт усе скінчилося. Хлопець зітхнув.

— Як чудово, — прошепотів він.

Зірка мимоволі всміхнулася, а очі її засяяли.

— Дякую, — сказала вона. — Раніше просто якось настрою не було співати.

— Ніколи такого не чув.

— Бувало, ми з сестрами співали уночі, — розповіла Іванна. — Пісні на зразок цієї — про Місяць, про природу часу, про радість сяйва у небі і про самоту.

— Вибач, — сказав Трістран.

— Та не вибачайся, — відповіла зірка. — Принаймні я досі жива. Мені ще пощастило, що я впала на землю Чарівної Країни. І мабуть, пощастило, що я зустріла тебе.

— Дякую, — сказав Трістран.

— Будь ласка, — відповіла зірка. Тепер була її черга зітхнути і довго дивитися у небо крізь гілки дерев.

Трістран шукав, чим поснідати. Він знайшов декілька молодих грибів-дощовиків і дику сливу, всю покриту пурпуровими плодами, вже перестиглими і висохлими майже до стану чорносливу. Аж раптом хлопець помітив на землі пташку.

Він навіть не намагався її впіймати, бо ще не забув вражаючий випадок, що трапився кілька тижнів тому. Тоді йому майже вдалося впіймати великого сіро-коричневого зайця. Вислизнувши в останню мить, заєць відбіг до краю лісу й презирливо мовив: "Можеш собою пишатися, от що я тобі скажу", і зник у густій траві. Але ця пташка була надзвичайно гарна: завбільшки як фазан, з яскравим різнобарвним пір'ям — червоним, жовтим, блакитним. Здавалося, вона втекла сюди звідкись із тропіків — у цьому звичайнісінькому зеленому лісі, серед заростів папороті пташка виглядала недоречно. Побачивши, що Трістран підходить ближче, вона кілька разів незграбно підстрибнула і злякано закричала.

Трістран опустився біля пташки на коліно і зашепотів щось заспокійливе. Він простягнув до неї руку і зрозумів, в чому була проблема: срібний ланцюжок, прикріплений до пташиної лапи,

зачепився за покручений уламок якогось коріння. Пташка опинилася у пастці — не могла зрушити з місця.

Трістран обережно розплутав срібний ланцюг і відчепив його від кореня, вільною рукою погладжуючи пташку по наїжаченому пір'ячку.

— Готово, — нарешті сказав він. — Лети додому.

Але пташка не зрушила з місця. Схиливши головку набік, вона пильно дивилася хлопцеві в обличчя.

— Послухай, — наполягав Трістран, чомусь зніяковівши. — Певно, через тебе хтось хвилюватиметься.

Він нахилився, щоб узяти пташку на руки. Щось ударило його. Це було дивне відчуття: Трістран залишався на місці, але здавалося, ніби він з розгону натрапив на невидиму стіну. Похитнувшись, він мало не впав.

— Злодій! — почувся надтріснутий старечий голос. — Я перетворю твої кістки на лід і засмажу тебе на повільному вогні! Я вирву тобі очі, одне око прив'яжу до оселедця, а інше — до чайки, щоб ти одночасно бачив небо й море і з'їхав з глузду! Я перетворю твій язик на черв'яка, а пальці — на гострі леза, і напущу на тебе мурашок, щоб захотілося почухатися...

— Далі можете не продовжувати, — перебив стару Трістран. — Я не збирався красти вашу пташку. Її ланцюг заплутався в корінні, і я просто допоміг їй виплутатися.

Та підозріло виблискувала очицями з-під купи розтріпаного сивого волосся. Потім підбігла до Трістрана і вихопила в нього пташку. Притиснувши її до грудей, вона щось прошепотіла — і

пташка відповіла мелодійним переспівом. Стара примружилася.

— Що ж, схоже, твої слова — не суцільна брехня, — неохоче визнала вона.

— Та я взагалі не брехав, — заперечив Трістран, але стара вже зашкандибала кудись по галявині. Хлопцеві залишилося тільки зібрати свої розсипані сливи й гриби і піти назад — туди, де він залишив Іванну.

Зірка сиділа на узбіччі і розтирала ноги. В неї боліло стегно на зламаній нозі, та й стопи з часом ставали дедалі чутливішими. Іноді ночами Трістран чув її тихі схлипи. Він сподівався, що Місяць пошле їм ще одного єдинорога — хоча й знав, що це малоймовірно.

— Знаєш, — сказав Трістран Іванні, — зі мною трапилася дивна річ.

Він розповів їй про ранкову пригоду, вважаючи, що історія з птахом на цьому скінчилася.

Звичайно ж, Трістран помилявся. Через кілька годин, коли Трістран із зіркою йшли лісовою дорогою, їх обігнав яскраво розфарбований фургон, запряжений парою сірих мулів. Правила ним та ж сама стара, яка погрожувала перетворити його кістки на лід. Спинивши мулів, вона вказала на Трістрана кривим пальцем.

— Ходи-но сюди, хлопче, — веліла вона. Той насторожено підійшов.

— Так, пані?

— Схоже, я мушу перед тобою вибачитися, — повідомила вона. — Ти таки казав правду. Я поквапилася з висновками.

— Так, — погодився Трістран.

— Дай-но я на тебе подивлюся.

Стара зістрибнула на дорогу. Її холодний палець торкнувся Трістранового підборіддя, піднімаючи його голову догори. Молодими карими очима він дивився у її очі, старі й зелені.

— На вигляд ти цілком чесний, — погодилася вона. — Можеш називати мене пані Семелою. Я їду до Стіни, на ярмарок. І саме думала про те, що мені став би в пригоді хлопець для роботи за прилавком. Я продаю скляні квіти, найпрекрасніший товар, який тільки можна уявити. З тебе вийшов би непоганий продавець, а на твою поранену руку ми вдягнули б рукавичку, щоб не відлякувати покупців. Що скажеш?

— Даруйте, я зараз, — відповів Трістран, трохи подумавши, і повернувся вже з Іванною.

— Добридень, — привіталася зірка. — Ми обговорили вашу пропозицію і вирішили, що…

— То як? — гаркнула пані Семела, дивлячись тільки на Трістрана. — Чого стоїш, як бовдур? Говори вже! Говори!

— Я не хочу працювати на ярмарку, — повідомив Трістран, — бо в мене там будуть свої справи. Але якби ви погодилися нас підвезти, ми з подругою заплатили б вам за проїзд.

Пані Семела похитала головою.

— Мені це ні до чого. Збирати хмиз на багаття я й сама вмію, а зайвий вантаж тільки додасть роботи Безпорадному і Безнадійному. Пасажирів не беру.

З цими словами стара повернулася на сидіння.

— Але ж я заплачу вам, — сказав Трістран.

Карга презирливо насупила брови.

— В тебе не знайдеться нічого, що мене влаштувало б. Повторюю: якщо не хочеш попрацювати на ярмарку біля Стіни — пішов геть.

Трістран заліз у внутрішню кишеню й намацав свій талісман — такий само холодний і прекрасний, як на початку подорожі. Хлопець витягнув його і показав старій, тримаючи поміж пальців.

— Ви казали, що продаєте скляні квіти; можливо, ось ця квітка вас зацікавить?

Це був вишуканий пролісок з білого і зеленого скла, дуже майстерно зроблений; здавалося, його зірвали на луці цього ранку, навіть вранішня роса на пелюстках ще не висохла. Стара примружилася, вдивляючись у зелені листочки і білі пелюстки, а потім заверещала, наче розлючений хижий птах.

— Де ти його узяв? Віддай! Віддай негайно!

Трістран сховав пролісок у кулаку і відступив на кілька кроків назад.

— Гм, — промовив він уголос. — Знаєте, мені дуже дорога ця квітка. Її подарував мені батько, коли я вирушав у подорож. Мені здається, що вона має величезну особисту і родинну цінність. Завдяки цій квітці мені не раз пощастило, у той чи інший спосіб. Мабуть, краще залишу її собі, а до Стіни ми з супутницею і пішки дійдемо.

Пані Семела, схоже, розривалася між двома бажаннями — погрожувати і підлещуватися. Емоції так ясно відбивалися на її обличчі, що стара аж трусилася, намагаючись їх стримати. Нарешті узявши себе в руки, вона промовила надтріснутим голосом:

— Стривай-но. Не варто так поспішати. Я впевнена, що ми зможемо про все домовитися.

— Ой, щось я сумніваюся, — заперечив Трістран. — Щоб мене зацікавити, ви маєте запропонувати вигідні умови. До того ж мені потрібні гарантії, що ми з моєю супутницею будемо в безпеці, і що ви не вчините проти нас ніякого зла.

— Дай-но ще раз поглянути на пролісок, — попросила стара.

Яскрава пташка, прив'язана за ногу на срібному ланцюжку, вилетіла з фургона і уважно спостерігала за тим, що відбувається.

— Бідолашка, — сказала Іванна. — Весь час на ланцюзі! Чому ви її не відпустите?

Але стара промовчала, не звертаючи на присутність зірки анінайменшої уваги — принаймні так здавалося Трістранові. Вона сказала:

— Я відвезу тебе до Стіни, і присягаюся своєю честю й своїм справжнім іменем, що під час подорожі жодним вчинком не завдам тобі шкоди.

— А також не допустите завдання шкоди мені й моїй супутниці через бездіяльність чи у непрямий спосіб, — додав Трістран.

— Як скажеш.

Трістран на хвилю замислився. Цій старій він не довіряв.

— А ще присягніться, що ми прибудемо до Стіни в тому ж вигляді і стані, в якому перебуваємо зараз, і що ви забезпечите нам розміщення і харчування упродовж дороги.

Стара посміялася, але погодилася. Вона знову злізла з сидіння фургона, відкашлялася і плюнула на землю. Потім вказала на плювок, змішаний з пилом:

— Тепер ти.

Трістран слухняно плюнув поряд. Носаком черевика відьма змішала дві мокрі плями в одну.

— Готово, — сказала вона. — Угода є угода. Тепер давай квітку.

На обличчі її так очевидно читалися жадібність і голод, що Трістран мимоволі пошкодував, що не висловив додаткових умов. Проте він чесно віддав карзі батьківський подарунок. Вихопивши пролісок у нього з рук, відьма аж розпливлася в беззубій усмішці.

— Ця квіточка, здається, навіть краща за ту, яку проклятуще дівча віддало за безцінь майже двадцять років тому! А зараз, хлопче, — запитала вона, свердлячи Трістрана своїми пронизливими старими очицями, — скажи мені, ти хоч уявляєш, що носив у петлі для ґудзика?

— Це квітка. Скляна квітка.

Стара розреготалася так сильно і несподівано, що, здавалося, от-от задихнеться.

— Це заморожені чари, — пояснила вона. — Річ сили. Те, що у правильних руках може творити дива. Ось дивися.

Відьма підняла пролісок над головою і опустила вниз, провівши ним хлопцеві по лобі.

На мить той відчув себе дуже дивно — неначе в жилах замість крові потекла густа чорна патока; потім контури світу змінилися. Все навколо враз виросло; стара жінка раптом набула велетенських розмірів, а зображення в очах попливло.

Дві величезні руки опустилися і обережно підняли його.

— Фургон у мене далеко не найбільший, — густим, повільним голосом повідомила пані Семела. — Обітниці своєї я дотримаюсь: не завдам тобі шкоди, а також забезпечу розміщення і харчування протягом усього шляху до Стіни!

З цими словами вона посадила у кишеню фартуха садову соню і знову вилізла на місце візника.

— А як щодо мене? — запитала Іванна, і зовсім не здивувалася, не отримавши відповіді. Услід за старою вона

влізла у темне нутро фургона. Всередині не було перегородок; вздовж однієї стіни стояла вітрина з безліччю кишеньок; у одну з них, підшиту пушком від насіння чортополоху, відьма поклала пролісок. Біля протилежної стіни з маленьким віконцем стояло ліжко і велика шафа.

Пані Семела зігнулася і дістала з-під ліжка дерев'яну клітку. Туди вона посадила маленьку соню, витягнувши її з кишені. Відьма зачерпнула з дерев'яного горщика жменю насіння, перемішаного з ягодами і горіхами, насипала їх у клітку і повішала на ланцюжку посеред фургона.

— Ну ось, — усміхнулася вона. — Розміщення і харчування.

Іванна з цікавістю спостерігала за тим, що відбувається, всівшись на старому ліжку.

— Чи можу я зробити висновок, — ввічливо запитала вона, — враховуючи усі наявні докази (ви жодного разу на мене не глянули, не заговорили до мене, перетворили мого супутника на маленьке звірятко, а мене ні) — що ви мене зовсім не бачите і не чуєте?

Відьма не відповіла. Вона сіла на місце візника і взяла до рук поводи. Екзотична пташка підлетіла до неї, сіла поряд і з цікавістю цвірінькнула.

— Ну звичайно, я в точністю дотримаю свого слова, — сказала стара, ніби відповідаючи пташці. Щойно ми прибудемо на ярмаркову луку, я знову перетворю його на людину — а отже, він прибуде до Стіни у своїй звичній подобі. А опісля я й тобі поверну людську подобу, бо, як бачиш, дурна курво, тобі на заміну ще нікого не знайшла. Та я би й не витримала, якби він днями крутився під ногами, пхав носа не в свої справи,

ставив купу запитань і просив би поїсти щось істотніше, ніж кілька горішків і зерняток.

Карга охопила себе руками, розгойдуючись туди-сюди.

— Пам'ятай, тобі доведеться вставати рано-ранесенько. І я справді вважаю, що квітка цього телепня навіть краща за ту, яку я втратила через тебе багато років тому.

Клацнувши язиком, вона взялася за поводи, і незабаром мули слухняно рушили по лісовій дорозі.

Поки пані Семела правила возом, Іванна відпочила на її брудному ліжку. Долаючи шлях через гущавину, фургон гойдався і гуркотів колесами. Коли віз зупинявся, дівчина прокидалася і вставала з ліжка. Ночами відьма спала, а Іванна сідала на даху фургона і дивилася на зорі. Часом поряд із нею сідала різнобарвна пташка, котру дівчина з задоволенням пестила — приємно було, що хоч хтось визнає її існування. Але в присутності відьми пташка її ігнорувала.

Іванна також піклувалася про лісову соню, яка переважно спала, згорнувшись клубочком і сховавши голову межи лапки. Коли стара йшла по хмиз або по воду, Іванна відчиняла клітку, гладила тваринку, розмовляла з нею, кілька разів навіть співала. Втім, важко було сказати, чи залишилося у цьому гризуні з ніжною м'якою шерстю хоч щось від Трістрана. Соня дивилася на Іванну сонними байдужими оченятами, схожими на дві краплини чорнила.

Тепер, коли більше не треба було щодня ходити пішки, стегно майже не боліло, і стопи теж. Іванна розуміла, що залишиться кульгавою на все життя, адже Трістран не був

професійним хірургом — хоч і зробив усе, що міг. Меґґот сказала те ж саме.

Коли їм хтось зустрічався на шляху — а це бувало рідко — Іванна намагалася не показуватися людям на очі. Втім, як вона невдовзі зрозуміла, навіть якщо у присутності відьми хтось звертався до зірки чи навіть вказував на неї пальцем — як зробив один лісоруб, розпитуючи про неї пані Семелу, — стара однак не усвідомлювала присутності дівчини і не чула жодного слова про її існування.

Ось так, під гуркіт розхитаного фургона, вони й провели кілька тижнів: відьма, її пташка, лісова соня і зірка з неба.

Розділ дев'ятий

переважно про події у тіснині Діґорі

Тісниною Діґорі звали глибокий і вузький прохід між двома крейдяними пагорбами — високими і зеленими, де ґрунту для дерев було зовсім мало. Збоку тіснина нагадувала білий крейдяний проріз у яскраво-зеленому оксамиті. Якщо вірити місцевій легенді, цей прохід між пагорбами викопав якийсь Діґорі — лопатою, викуваною ковалем Вейландом з леза меча, під час мандрівки з Стіни вглиб Чарівної Країни. Хтось каже, що меч, з якого зробили лопату, називався Фламберг, інші називають його Балмунгом. Але ніхто не береться стверджувати, ким був той Діґорі, і чи це взагалі не вигадка. В будь-якому разі, єдина дорога до Стіни веде через тіснину Діґорі. Кожен, хто йде пішки чи їде на колесах, неодмінно минає вузький прохід між двох товстих крейдяних стін, над якими здіймаються пагорби, схожі на зелені подушки велетенського ліжка.

Посеред тіснини, на узбіччі дороги, з'явилося щось схоже на купу гілля і суччя. Якщо придивитися краще, у ній можна було розгледіти споруду — щось середнє між великим вігвамом і маленькою халупою з діркою у даху, звідки часом сочився сірий дим.

Чоловік у чорному вже два дні якнайретельніше придивлявся до цієї купи. Він спостерігав за будиночком з вершини горба, а коли траплялася нагода, підходив і ближче. Спостерігач виявив, що в халупі мешкає жінка похилого віку. Вона жила сама і схоже, займалася тільки однією справою: зупиняла і обстежувала кожен віз і кожного подорожнього, що проходив через тіснину.

Жінка не здавалася небезпечною, але недарма Септімус пережив усіх чоловіків свого роду: він ніколи не довіряв зовнішності. До того ж він був певний, що саме ця стара перерізала горло його братові Праймусу.

Закон помсти вимагав розплати життям за життя; на щастя, на способи вбивства ніяких обмежень не було. За характером Септімус був природженим отруювачем. Клинки, побиття і бомби також годилися, але своє справжнє покликання він вбачав у пляшечці з прозорою рідиною, запах і смак якої зникав при додаванні в їжу.

На його нещастя, стара їла лише те, що вполює або назбирає сама. В нього спочатку був задум підкласти їй під двері гарячий пиріг з начинкою зі стиглих яблук і смертельних ягід воронця, але, добре подумавши, месник дійшов висновку, що цей план непрактичний. Думав він і про те, щоб скотити на хистке помешкання відьми крейдяний валун з вершини пагорба; але важко було передбачити, чи влучить у неї камінь. Септімус шкодував, що не приділяв належної уваги чарівництву. Деякі його родичі володіли спадковим даром

визначення місцеперебування предметів і людей; крім того, молодший син за довгі роки таки освоїв деякі магічні прийоми — деяким з них спеціально навчався, інші просто в когось піддивився. Але жодне з його вмінь зараз не могло стати в пригоді — тут не потрібні були повені, урагани й блискавки. Тож Септімус поки що просто чатував біля своєї майбутньої жертви, як кіт біля мишачої нори — година за годиною, вночі, і вдень.

Це сталося після опівночі, в темну безмісячну ніч. Септімус нарешті підкрався до дверей халупи. В одній руці він тримав тигель, а в іншій — збірку романтичної поезії і гніздо дрозда з купою ялинових шишок. На поясі в лорда висів дубовий кийок з мідними цвяхами на кінці. Він довго стояв біля дверей і прислухався, але зсередини чулося тільки рівне дихання, що часом переривалося сонним покашлюванням. Очі Септімуса звикли до темряви — до того ж хатина добре виділялася на тлі білих крейдяних схилів тіснини. Месник стояв, притиснувшись до стіни будинку і тримаючи в полі зору двері.

Спершу він повиривав з книжки усі аркуші, перетворивши кожен вірш на невелику паперову грудку. Ці грудки він запхав у стіну халупи на невеликій відстані від землі, а поверх них поклав шишки. Потім Септімус відкрив тигель, і, підчепивши кінчиком ножа клубок провощених льняних смужок, занурив їх у вугілля, що жевріло на дні. Коли ганчірочки гарненько розгорілися, порозкладав їх на шишках і папірцях та старанно роздмухував, поки уся купка не спалахнула. Септімус підгодовував полум'я сухими гілочками з пташиного гнізда; вогонь потріскував у нічний тиші, розгоряючись і стаючи все яскравішим. Невдовзі з сухого дерева стіни пішов дим — лорд мало не закашлявся. Нарешті, коли стіна спалахнула, він усміхнувся.

Септімус стояв напоготові, високо піднявши кийок. Месник думав так: "карга або згорить разом з халупою — і тоді моє завдання виконане, або, почувши дим, прокинеться, перелякається і метнеться до дверей, де відразу отримає по голові, ще й слова не промовивши. В будь-якому разі, вона помре — а значить, помста відбудеться".

— Чудовий план, — прошепотів Терціус у потріскуванні дерева. — А коли він її уб'є, можна буде спокійно продовжити пошуки Каменя Влади Штормгольда.

— Подивимося, — відгукнувся Праймус голосом далекого нічного птаха.

Полум'я швидко охопило дерев'яну халупу, зусібіч розцвітаючи жовтогарячими язиками. З дверей ніхто не виходив. Незабаром будиночок перетворився на полум'яне пекло, і Септімусові довелося відійти на кілька кроків. Він посміхнувся широкою переможною посмішкою і опустив кийок.

Раптом його пронизав гострий біль у п'яті. Обернувшись, лорд побачив маленьку змійку з яскравими оченятами, що червоніла у світлі вогню; вона глибоко занурила гострі ікла у його шкіряний черевик. Септімус замахнувся кийком, але крихітне створіння відірвалося від його ноги і з величезною швидкістю зникло за білим крейдяним валуном.

Біль у п'яті поступово вщухав. Септімус думав так: "Навіть якщо змія отруйна, то більша частина отрути розійшлася по шкірі черевика. Зараз я перетисну ногу на литці, зроблю на вкушеному місці хрестоподібний надріз і висмокчу отруту". Він всівся на білий камінь і при світлі вогню почав знімати черевик. Але черевик не злазив. Стопа заніміла, і Септімус здогадався, що вона стрімко набрякає. "Значить, треба розрізати черевик",

— подумав він і підняв стопу до стегна. На мить йому здалося, що в очах потемніло, але тут лорд побачив, що вогнище пожежі, яке щойно освітлювало всю тіснину, вже згасло. Він аж тремтів від холоду.

— Схоже, — почувся в Септімуса за спиною якийсь голос, — м'який, як шовковий зашморг, і солодкий, як отруєне печиво, — ти підпалив мій маленький будиночок, щоб погрітися. А з кийком біля дверей стояв, щоб загасити ним полум'я, якщо я заперечуватиму?

Септімус хотів відповісти, але його щелепи не розтискалися — рота звело судомою. Серце билося в грудях, наче маленький барабан — значно швидше, ніж звичайно, та ще й неритмічно. Лорд відчував, як по кожній вені, кожній артерії його тіла розбігається смертельне полум'я — чи може, смертельний лід, щодо цього він не був певен.

Перед його очі вийшла якась стара — схожа на мешканку дерев'яної хатини, але значно старша.

Септімус спробував кліпнути очима, щоб роздивитися краще, але повіки завмерли — він вже не міг ані кліпнути, ані заплющити очей.

— Тобі має бути соромно, — продовжувала стара. — Ти спробував напасти на бідолашну стару пані, самотню і беззахисну, життю якої могли б загрожувати витівки будь-якого мандрівного пройдисвіта, якби не доброта її маленьких друзів.

Вона підняла з крейдяної землі щось довге і застебнула його на зап'ясті. Опісля пошкандибала до халупи, що

дивовижним чином чи то вціліла, чи то постала з попелу — цього Септімус не знав напевно, і йому було байдуже.

Його серце билося в грудях нерівно — то прискорюючись, то пропускаючи такти. Хотілося кричати, але не виходило. На світанку біль нарешті вщух, і шестеро братів привітали Септімуса в своїх рядах.

Септімус востаннє поглянув униз, на ще тепле тіло, в якому нещодавно жив сам, зазирнув трупові в очі, запам'ятав цей погляд і відвернувся.

— Тепер, коли всі брати мертві, більше немає кому помститися їй, — промовив він вранішнім криком кроншнепів. — Жоден з нас не стане новим Володарем Штормгольда. Забираймося звідси.

На цьому сім примар зникли з тіснини.

Сонце стояло високо в небі. Фургон пані Семели з гуркотом проїжджав через тіснину Діґорі.

Пані Семела побачила край дороги обвуглену дерев'яну халупу, а під'їхавши ближче — зігнуту стару у вицвілому червоному платті, що махала їй рукою з узбіччя. Волосся жінки було біліше за сніг, зморшкувата шкіра звисала складками, одне око не бачило.

— Добридень, сестро. Що трапилося з твоїм будинком? — запитала пані Семела.

— Витівки нинішньої молоді. Один хлопчина заради розваги підпалив будиночок бідолашної старенької, яка за все життя нікого й пальцем не зачепила. Але він вже отримав по заслузі.

— Ясно, — кивнула відьма. — Усі вони вчаться на своїх помилках, але ніколи не дякують за науку.

— Чистісінька правда, — погодилася стара у вицвілому червоному платті. — А зараз скажи мені, мила, кого ти везеш у фургоні?

— Тобі не варто цим перейматися, — гордовито відповіла пані Семела. — Буду вдячна, якщо ти не втручатимешся у чужі справи.

— Хто з тобою їде? Відповідай чесно, бо інакше я покличу гарпій, які розірвуть тебе на шматки і розвішають твої кінцівки на гачках у підземному царстві.

— Та хто ти така, щоб мені погрожувати?

Стара витріщилася на Семелу обома очима, зрячим і сліпим.

— Я знаю, хто ти, Відстійна Сел. Усе інше — не твоє діло. То хто з тобою їде?

Пані Семела відчула, що слова вириваються в неї з рота проти волі.

— Два мули, які тягнуть мій віз, я сама, моя служниця у подобі пташки, і хлопець у подобі лісової соні.

— Ще хтось? Чи ще щось?

— Більше нікого й нічого. Присягаюся нашим сестринством.

Стара на узбіччі стиснула губи.

— Тоді забирайся звідси — їдь собі, куди їхала, — сказала вона.

Пані Семела щось прокудкудакала, взялася за поводи, і мули потрусили далі.

У темній глибині фургона на чужому ліжку спала зірка. Вона навіть не підозрювала, як близько щойно була її смерть, від якої дивом вдалося втекти.

Коли дерев'яна халупа і мертвотно-бліда тіснина Діґорі зникли з горизонту, барвиста пташка спурхнула на жердину, захилила голову і почала радісно співати, щебетати й цвірінькати, аж поки пані Семела не пообіцяла скрутити їй шию, якщо вона не замовкне. І навіть тоді, сховавшись у тихій напівтемряві фургона, прекрасна пташка й далі вуркотіла, виводила тихі переспіви, і навіть раз пугукнула, як сич.

Коли вони дісталися до селища Стіна, сонце вже хилилося до заходу. Воно світило просто в очі, сліпило подорожніх і перетворювало світ на розплавлене золото. Небо, дерева, кущі і навіть сама дорога у його вечірніх променях стали золотими.

Пані Семела спинила мулів на луці, де збиралася поставити свою ятку. Вона розпрягла їх, відвела до струмка і прив'язала до дерева. Тварини довго й жадібно пили воду.

На ярмарок вже прибули інші гості й продавці — вони ставили по всій луці намети, розвішували на деревах полотна. Усі присутні, навіть повітря і сонячне світло, були сповнені очікування.

Пані Семела залізла у фургон і зняла з ланцюга клітку. Вона винесла її назовні, поставила на зелений горбочок, відчинила дверцята і кощавою рукою дістала заспану соню.

— Вилазь, приїхали, — сказала вона. Соня протерла вологі оченята передніми лапками і примружилася від сонця.

Відьма дістала з кишені фартуха скляний пролісок і доторкнулася до Трістранового лоба.

Трістран сонно закліпав очима і позіхнув. Він провів п'ятірнею по скуйовдженому русявому волоссю і розлючено поглянув на відьму.

— Підступна стара карга, — почав було він.

— Заткни пельку, дурний хлопчиську, — обірвала його пані Семела. — Я доставила тебе сюди в цілковитій безпеці, в такому ж стані, в якому підібрала. Протягом подорожі тобі було забезпечено харчування й дах над головою, а якщо вони не відповідали твоїм сподіванням — то це вже не мої проблеми. А тепер забирайся, бо зараз перетворю тебе на черв'яка і відгризу тобі голову, якщо з хвостом не переплутаю. Пішов звідси! Геть!

Трістран подумки полічив до десяти, непривітно поглянув і таки пішов. Пройшовши дюжину ярдів, він зупинився біля гаю і почекав на зірку. Вистрибнувши з фургона, вона наздогнала його.

— З тобою все гаразд? — турботливо запитав Трістран.

— Так, дякую, — відповіла зірка. — Вона не завдала мені шкоди. Гадаю, за всю дорогу вона навіть не здогадалася, що я з вами їхала. Дивно, чи не так?

Тим часом пані Семела поставила перед собою яскраву пташку й торкнулася квіткою яскравого пір'я на її голові. Пташка змінила подобу і перетворився на молоду жінку — на вигляд не набагато старшу за Трістрана, з темним кучерявим волоссям і пухнастими котячими вушками. Жінка глянула на Трістрана. Її фіалковий погляд здався йому добре знайомим — хоча хлопець не міг пригадати, де бачив ці очі раніше.

— То он яка справжня подоба цієї пташки, — зраділа Іванна. — Вона була мені за чудову супутницю.

Зірка раптом помітила, що срібний ланцюжок, який тримав пташку в неволі, не зник: тепер, у жіночій подобі, ланцюжок охопив її зап'ястя і кісточку на нозі. Іванна вказала на це Трістранові.

— Так, бачу, — відповів той. — Просто жах. Але я думаю, ми тут нічим не можемо зарадити.

Вони разом пішли через луку, до отвору у кам'яному мурі.

— Спочатку відвідаймо моїх батьків, — сказав Трістран. — Я впевнений, вони скучили за мною не менше, ніж я за ними.

Хоча, правду кажучи, за весь час подорожі Трістран про батьків майже не згадував.

— А потім навідаємося до Вікторії Форестер, і…

На слові "і" Трістран раптом затнувся й замовк.

Його все менше влаштовував задум передати зірку Вікторії Форестер — адже зірка виявилася повноправною живою особою, а не якимось предметом. Але ж він таки був закоханий у Вікторію Форестер!

Трістран вирішив не перейматися передчасно і спалити цей міст тоді, коли до нього дійде справа.

А наразі він збирався відвести Іванну у селище, і подивитися, що буде далі. Його настрій поступово покращувався, а спогади про життя у подобі лісової соні здавалися усього лише сном — немов він ненадовго задрімав біля печі, а тепер знову прокинувся. Трістранові ясно згадався смак елю з корчми пана Броміоса — та на свій сором він раптом усвідомив, що забув колір очей Вікторії Форестер.

Сонце було вже зовсім близько від горизонту — величезне й червоне, воно вже починало заходити за дахи будинків Стіни. Трістран та Іванна перейшли луку і зупинилися біля пролому. Зірка завагалася.

— Ти справді цього хочеш? — запитала вона. — Бо в мене лихе передчуття.

— Спокійно, — сказав Трістран. — Нічого дивного, що ти хвилюєшся — я й сам увесь мов на голках. Тобі стане набагато краще, коли ми сядемо у вітальні моєї матері та вип'ємо чаю — ти, звісно, не питимеш, але принаймні відсьорбнути зможеш. Я впевнений, що заради такої гості — і з нагоди повернення сина — мати дістане наш найкращий сервіз!

Він узяв її за руку, щоб підбадьорити.

Іванна поглянула на нього з ніжною усмішкою і сумом в очах.

— Куди б ти не пішов… — шепнула вона.

Тримаючись за руки, хлопець і зірка наближалися до отвору в мурі.

Розділ десятий

Зоряний пил

Хтось мудрий сказав, що випустити з уваги щось вагоме і очевидне часом так само легко, як щось дрібне і незначуще — при цьому вагомі речі, випущені з уваги, можуть призвести до великих неприємностей.

Трістран Торн наблизився до проходу крізь мур з Чарівної Країни — удруге з моменту свого зачаття вісімнадцять років тому. Поряд із ним шкутильгала зірка. Хлопцеві аж голова йшла обертом від запахів і звуків рідного села, а серце часто билося в грудях. Він ввічливо кивнув вартовим обабіч проходу, впізнавши їх обох. Один з них був Вайстен Піппін — хлопець, що ліниво переминався з ноги на ногу і сьорбав з кухля якийсь напій — мабуть, найкращий ель пана Броміоса. Колись вони з Трістраном вчилися в одному класі, хоча ніколи не товаришували. Старшим вартовим, що роздратовано гриз мундштук люльки, виявився колишній начальник Трістрана з крамниці "Мандей і Браун" — Джером Емброуз Браун, есквайр. Вартові стояли спиною до Трістрана й Іванни, і дивилися виключно в бік селища, наче вважали за гріх навіть саму думку підглянути за приготуваннями, що відбувалися на ярмарковій луці.

— Доброго вечора, Вайстене і пане Браун, — ввічливо привітався Трістран.

Обоє вартових витріщилися на нього. Вайстен аж пиво на куртку розлив. Пан Браун схвильовано виставив уперед кийок, націливши його Трістранові в груди. Вайстен Піппін поставив на землю кухоль з елем, підхопив палицю і перегородив нею пролом.

— Стій де стоїш! — звелів пан Браун, погрозливо розмахуючи дрючком, ніби Трістран, мов дикий звір, міг кинутися на нього будь-якої миті.

Трістран розсміявся.

— Ви що, не впізнали мене? Та це ж я, Трістран Торн.

Але пан Браун, старший з двох вартових, навіть не подумав опустити кийка. Він оглянув Трістрана з голови до ніг, від зношених черевиків до кошлатої зачіски. Нарешті його несхвальний погляд зупинився на засмаглому обличчі хлопця, і пан Браун фиркнув.

— Навіть якщо ти й насправді той нікчема Торн, — повідомив він, — я не бачу причини пропускати вас на той бік. Ми тут, врешті-решт, мур охороняємо.

Трістран кліпнув очима.

— Я теж не раз охороняв мур, — сказав він, — і добре знаю, що обмежень на прохід через мур з цього боку немає. Правила стосуються лише тих, хто йде з боку селища.

Пан Браун повільно кивнув, і промовив дуже повільно, наче звертаючись до ідіота:

— Якщо ти й справді Трістран Торн — а я допускаю таку можливість лише теоретично, адже Трістран Торн виглядав зовсім інакше, та й говорив трохи по-іншому — то чи багато ти пам'ятаєш випадків за усе твоє життя, щоб люди приходили з боку луки?

— Я про такі не чув, — визнав Трістран.

Пан Браун усміхнувся — точнісінько так само, як тоді, коли за п'ятихвилинне запізнення віднімав від його зарплатні півдня роботи.

— Правильно, — підтвердив він. — Таких правил не було, тому що такого ніколи не відбувалося. Ніхто ніколи не приходив звідти, і не прийде — принаймні поки я стою на варті. А тепер йди звідси, поки я тобі дрючком голову не вирівняв.

Трістран був приголомшений.

— Якщо ви вважаєте, що я пройшов через… усе те, через що довелося пройти, і тепер мене зупинить якийсь зарозумілий скнара-бакалійник з хлопцем, що списував у мене на історії… — почав він, але Іванна поклала йому руку на плече і сказала:

— Трістране, не треба. Ти не повинен битися з власним народом.

Хлопець нічого не відповів. Він мовчки розвернувся, і вони разом із зіркою пішли через луку. Навколо вирувала метушня: люди і загадкові створіння ставили ятки, розвішували прапори, возили возиками якісь вантажі. Раптом на Трістрана

накотилася хвиля якогось сильного почуття — чогось схожого на ностальгію за батьківщиною. Але це була змішана ностальгія: з одного боку, йому хотілося додому, з іншого — він з відчаєм починав усвідомлювати, що, можливо, його справжня батьківщина тут. Серед тутешнього народу він почувався значно природніше, ніж спілкуючись із мешканцями Стіни, що ходили у шерстяних куртках і черевиках, підбитих цвяхами.

Вони з Іванною зупинилися, спостерігаючи, як маленька жіночка, завтовшки майже така ж, як заввишки, важко трудиться, ставлячи ятку. Хоч Трістрана ніхто не просив, він підійшов і почав їй допомагати — носив з воза до ятки важенні ящики, ліз по драбині на дерево, щоб розвішати на гілках різнобарвні прапорці, розпаковував і розставляв на прилавку важкі скляні карафки і глечики з різнобарвним димом, закриті срібними корками і запечатані сріблястим воском. Поки вони з продавчинею працювали, Іванна сіла на пеньок і заспівала своїм високим, чистим голосом кілька зоряних пісень — а потім і звичайних, почутих від людей під час подорожі.

Трістран з маленькою жіночкою закінчили приготування до завтрашнього ярмарку вже при світлі ліхтарів. Продавчиня наполягала на тому, щоб вони з нею повечеряли. Іванні насилу вдалося переконати господиню, що вона не голодна, а Трістран з апетитом з'їв усе запропоноване. Ба більше: хоч зазвичай хлопець був до такого не схильний, він випив мало не всю карафу десертного вина, переконуючи, що воно смакує як виноградний сік і нітрохи не п'янить. Та коли опасиста жіночка запропонували їм переночувати в неї за возом, Трістран вже поволі засинав п'яним сном.

Ніч була ясна і холодна. Зірка сиділа поряд з тим, хто колись узяв її в полон, а потім став їй супутником — і розуміла, що за цей час кудись поділася вся ненависть до нього. Спати дівчині не хотілося.

Позаду в траві щось зашаруділо. Це підійшла темноволоса жінка — тепер вони вдвох дивилися, як Трістран спить.

— Він таки чимось схожий на садову соню, — всміхнулася темноволоса. Вуха у неї були загострені, схожі на котячі. Вона здавалася не набагато старшою за самого Трістрана.

— Часом я думаю: відьма перетворює людей на тварин випадково, чи просто знаходить і вивільняє нашу тваринну суть? Можливо, в моїй натурі є щось від яскравої співочої пташки. Я чимало про це міркувала, але так і не прийшла до єдиного висновку.

Трістран щось пробурмотів крізь сон, перевернувся на інший бік і стиха захропів.

Жінка обійшла навколо Трістрана і сіла поряд.

— Схоже, в нього добре серце, — сказала вона.

— Так, — кивнула зірка. — Мені теж так здається.

— Я повинна тебе застерегти, — сказала темноволоса жінка. — Якщо ти залишиш Чарівну Країну і опинишся… у тамтешньому краю, — тут вона махнула рукою, з зап'ястя якої звисав ланцюжок, у бік Стіни, — ти, наскільки я розумію, відразу перетворишся на те, чим тобі належить бути у їхньому світі — на холодний мертвий предмет, що впав з неба.

Зірка здригнулася, але нічого не сказала. Натомість вона простягнула руку над Трістраном і торкнулася срібного ланцюжка, що звисав із зап'ястя співрозмовниці, спускався до її ноги, а потім зникав десь у кущах.

— З часом до нього звикаєш, — пояснила жінка.

— Це справді так? Щось не віриться.

Фіалкові очі зустрілися з блакитними, після чого жінка відвела погляд.

— Ні.

Зірка відпустила ланцюжок.

— Знаєте, спочатку цей хлопець і мене на такий ланцюг посадив. Потім звільнив, і я від нього втекла. Але він відшукав мене і зв'язав зобов'язанням, яке для мого народу міцніше за будь-які ланцюги.

По луці майнув квітневий вітер і одним довгим подихом розворушив листя на кущах і деревах. Жінка з котячими вушками відкинула з обличчя чорне хвилясте пасмо і сказала:

— Але тебе зв'язує ще одне зобов'язання, правильно? Ти носиш із собою щось, що тобі не належить, і повинна віддати законному власникові.

Зірка стисла губи.

— Хто ви? — запитала вона.

— Я ж тобі казала. Я була пташкою у фургоні, — відповіла жінка. — Я знаю, хто ти насправді, я знаю, чому відьма не помітила твоєї присутності. Я також знаю, хто тебе шукає і навіщо ти їй потрібна. І ще я знаю, звідки взявся топаз, який ти

носиш на поясі на срібному ланцюзі. Знаючи все це, і враховуючи, хто ти така, я й виснувала про це зобов'язання.

Жінка схилилася і витонченими пальцями прибрала волосся з Трістранового обличчя. Той ніяк не відреагував.

— Схоже, я вам не вірю і не довіряю, — промовила зірка. На дереві над ними крикнув нічний птах. Його голос самотньо завис у темряві.

— Я бачила топаз в тебе на поясі, ще коли була в подобі пташки, — пояснила жінка, встаючи на ноги. — Я помітила його, коли ти купалася в річці, і відразу впізнала.

— Як це? — запитала Іванна. — Як ви могли його впізнати?

Проте темноволоса жінка замість відповіді похитала головою і пішла, кинувши останній погляд на хлопця, що спав у траві. Наступної миті вона зникла у нічній темряві.

Неслухняне пасмо волосся знову впало Трістранові на обличчя. Зірка нахилилася і ніжно відхилила його вбік, але не поспішала забрати пальці зі щоки. А Трістран все спав.

Щойно настав світанок, Трістрана розбудив величезний борсук, що ходив на задніх лапах, одягнений в поношений шовковий халат. Він сопів у хлопця над вухом, поки той не розплющив очі, а тоді офіційним тоном запитав:

— Ви з Торнів? Трістран, чи не так?

— Ге? — відгукнувся Трістран. В роті в нього був якийсь неприємний смак. Язик обклало, хотілося пити. А також хотілося ще хоч кілька годин поспати.

— Про вас запитували, — сповістив борсук. — На проході крізь мур. Схоже, з вами хоче поговорити якась юна леді.

Трістран тут же сів, широко всміхаючись, і взяв зірку за плече. Та розкрила сонні блакитні очі й запитала:

— Що?

— Добра звістка, — повідомив Трістран. — Пам'ятаєш про Вікторію Форестер? Я, можливо, згадував її ім'я раз чи два під час наших мандрів.

— Так, — відгукнулася зірка. — Можливо, згадував.

— Так от, — продовжував Трістран, — я зараз йду з нею побачитися. Вона чекає біля переходу на той бік муру.

Він помовчав.

— Слухай… Певно, буде краще, якщо ти поки побудеш тут. Не хотілося б збивати її з пантелику.

Зірка перевернулася на інший бік, прикрила голову рукою і нічого не відповіла. Трістран подумав, що вона вирішила ще трохи поспати. Він узувся в черевики, вмився і прополоскав рота джерельною водою, а потім стрімголов побіг до селища.

Цього разу біля проходу крізь мур вартували преподобний Майлз, парафіяльний священик Стіни, і пан Броміос, корчмар. Між ними, обернувшись спиною до луки, стояла якась дівчина.

— Вікторія! — захоплено гукнув Трістран; але дівчина обернулася, і виявилося, що це зовсім не Вікторія Форестер (у

котрої, як він з полегшенням пригадав, були сірі очі. То он вони які — сірі! І як він міг забути?). Хто така ця дівчина в капелюшку і шалі, Трістран сказати не міг; але щойно вона його побачила, в її очах заблищали сльози.

— Трістране! — сказала дівчина. — Це справді ти, як вони й казали! Ой, Трістране, ну як ти міг? Ну хіба ж так можна?

Тут хлопець нарешті зрозумів, хто ця дівчина, що йому дорікає.

— Луїза? — звернувся він до сестри. І додав: — Ти так виросла, поки мене не було! Була малим дівчиськом, а стала справжньою леді!

Луїза схлипнула, витягнула з рукава льняну мереживну хустинку і шумно висякалася.

— А ти, — сказала вона братові, промокаючи хустинкою вологі щоки, — перетворився на справжнього цигана, чорного і кошлатого! Та все ж таки ти виглядаєш добре, і мене це тішить. То ходімо вже, — нетерпляче махнула рукою дівчина, запрошуючи його перейти на той бік.

— Але ж мур… — невпевнено заперечив Трістран, насторожено поглядаючи на священика і корчмаря.

— А, ти про це! Учора, коли Вайстен з паном Брауном скінчили варту і прийшли до "Сороки", Вайстен почав хвалитися, що вони не пропустили якогось обідранця, який назвався тобою — себто, тебе. Щойно ця новина дійшла до тата, він негайно прийшов до "Сороки", і таких суворих слів їм наговорив, що мені аж не вірилося.

— Одні казали, що тебе слід пустити до селища вже сьогодні вранці, — сказав священик, — інші пропонували почекати до полудня.

— Але сьогодні нікого з тих, хто не хотів тебе пропускати, на варті немає, — сказав пан Броміос. — Це було не так просто влаштувати, тим паче з огляду на те, що сьогодні я мав займатися яткою з напоями. Тим не менш, я радий, що ти повернувся. Проходь.

Він простягнув Трістранові руку, а той охоче її потиснув. Так само вони привіталися зі священиком.

— Трістране, — сказав преподобний, — думаю, за свою подорож ти бачив чимало дивних речей.

— Мабуть, так, — погодився Трістран, трохи замислившись.

— Ти маєш зайти до мене в гості, — сказав священик. — Поп'ємо чаю, а тим часом ти мені детально про все розповіси. Звичайно, коли матимеш вільну хвилину. Ге?

Трістран кивнув. Він завжди ставився до священика з пошаною, тому не міг не погодитися.

Луїза театрально зітхнула і поспішила до "Сьомої сороки". Трістран наздогнав її, і вони пішли поряд.

— Я такий радий знову тебе бачити, сестро, — сказав він.

— Але ж ми напереживалися за тебе, — сердито відгукнулася дівчина, — через ці твої дурноверхі мандри. Ти ж навіть не розбудив мене, щоб попрощатися! Батько дуже непокоївся. На Різдво, коли ми доїли гусака і пудинг, батько

налив усім портвейну і підняв тост за друзів, які не з нами. Мама одразу в плач, наче дитина, тоді заплакала і я, а потім і тато висякався у свою найкращу носову хустинку. Бабуся і дідусь Гемпстоки наполягли, щоб ми відкрили різдвяні несподіванки і обмінялися святковими побажаннями, але від цього зробилося тільки гірше. Одним словом, Трістране, зіпсував ти нам Різдво.

— Вибач, — сказав Трістран. — А зараз який в нас план? Куди ми йдемо?

— До "Сьомої сороки", — відповіла Луїза, — я думала, це очевидно. Там чекає одна людина, якій треба з тобою поговорити. Пан Броміос дозволив вам зустрітися у його вітальні.

Більше по дорозі до корчми вона й слова не промовила.

У корчмі Трістран побачив безліч знайомих облич; поки він йшов крізь натовп, люди кивали йому — хтось з усмішкою, а хтось без. Вони з Луїзою піднялися до входу в особисті апартаменти пана Броміоса. Дерев'яні дошки скрипіли під їхніми ногами.

Луїза уважно дивилася на брата. Раптом її губи затремтіли, і на превелике Трістранове здивування, вона обійняла його так міцно, що мало не вдушила. Після цього сестра мовчки побігла вниз.

Трістран постукав у двері вітальні й увійшов. Кімната була прикрашена безліччю дивовижних предметів — переважно старовинними статуетками і глиняними горщиками. На стіні висіла палиця, обплетена майстерно викуваним металічним листям плюща. Прикраси — єдине, що відрізняло цю вітальню

від кімнати першого-ліпшого холостяка, котрому бракує часу на відпочинок. З меблів тут була канапа, невисокий стіл, на якому лежав зачитаний том проповідей Лоренса Стерна в шкіряній палітурці. В кутку стояло фортепіано. А ще тут було кілька шкіряних крісел, в одному з яких сиділа Вікторія Форестер.

Трістран розправив плечі, поволі підійшов до дівчини і опустився перед нею на одне коліно, як колись серед багнюки на дорозі.

— Ой, ну не треба, — збентежено сказала Вікторія. — Встань, будь ласка. Може б ти сів? Он у те крісло, наприклад? Ось, так краще.

Вранішнє світло, що пробивалося крізь фіранки, сяяло у каштановому обличчі Вікторії, підсвічуючи її обличчя золотом.

— Це ж треба, — сказала вона, — ти так змужнів. А твоя рука… Що трапилося з рукою?

— Обпікся, — пояснив Трістран. — Об вогонь.

Вікторія нічого не відповіла, лише мовчки дивилася на нього.

Потім, відкинувшись у кріслі, почала щось розглядати — чи то палицю на стіні, чи то якусь із вишуканих статуеток. Нарешті дівчина заговорила:

— Я багато що повинна тобі сказати, Трістране. І це буде нелегко. Я буду дуже вдячна, якщо ти спершу вислухаєш мене, не перебиваючи. Отже… По-перше — і це найважливіше — я маю перед тобою вибачитися. Адже через мою необачність і

дурість ти вирушив у небезпечні мандри. Я думала, ти жартував… ні, навіть не так. Я вважала тебе хлопчиськом-боягузом, який ніколи не наважиться виконувати жодну зі своїх вишуканих і безглуздих обіцянок. Лише через кілька днів після того, як ти зник, я почала розуміти, що ти говорив серйозно. Але було вже пізно. Мені довелося з цим жити… щодня думаючи… що я, можливо, послала тебе на смерть.

Вікторія говорила, дивлячись перед себе, і Трістранові здалося — а невдовзі він вже був у цьому впевнений — що за час його відсутності дівчина прокрутила цю промову в голові щонайменше сотню разів. Ось чому вона попросила його не перебивати: навіть заздалегідь дібрані слова давалися Вікторії Форестер нелегко, а якби все раптом пішло не за сценарієм, вона б просто не витримала.

— Я поставилася до тебе несправедливо, бідолашний хлопчику на побігеньках… Втім, ти ж більше не хлопчик на побігеньках, правда?.. Я думала, твої обіцянки — дурниця, не сприймала їх серйозно.

Вона ненадовго замовкла, вхопившись за дерев'яні підлокітники. Пальці стислися так сильно, що кісточки на них спершу порожевіли, а потім побіліли.

— Тепер, Трістране Торн, запитай мене, чому я відмовилася поцілувати тебе того вечора.

— Ти мала повне право мені відмовити, — відповів Трістран. — Я не для того повернувся, щоб засмутити тебе, Віккі. І зірку не для того знайшов.

Вікторія схилила голову набік.

— То ти таки знайшов зірку, яка тоді впала?

— О, так, — відказав хлопець. — Втім, зірка не тут — я залишив її на луці. Але твоє прохання виконав.

— Тоді зараз виконай ще одне моє прохання. Запитай, чому я не поцілувала тебе того вечора. Адже раніше ми вже цілувалися.

— Добре, Віккі. То чому ж ти не поцілувала мене того вечора?

— А тому, — відповіла вона з величезним полегшенням, — що за день до того, як ми з тобою побачили у небі зірку, Роберт попросив мене вийти за нього заміж. Того вечора, коли ми зустрілися, я зайшла до крамниці в надії з ним побачитися і сказати, що я приймаю його пропозицію, що йому залишається тільки попросити моєї руки в батька.

— Роберт? — перепитав Трістран. В нього аж у голові запаморочилося.

— Роберт Мандей. Власник крамниці, у котрій ти працював.

— Пан Мандей? — луною відгукнувся Трістран. — Ти — і пан Мандей?

— Саме так.

Вікторія нарешті поглянула на нього.

— А ти сприйняв мої слова серйозно і пішов казна-куди, щоб знайти мені зірку. Я щодня почувалася винною, картала

себе за скоєну дурницю. Адже я пообіцяла тобі свою руку, якщо ти повернешся із зіркою. Часом я навіть не знала, чого більше боюся: що ти загинеш у Тамтешньому Краю через кохання до мене, чи того, що таки здійсниш свій божевільний задум і повернешся з зіркою, щоб взяти мене за дружину. Звичайно, багато хто переконував мене не перейматися. Мовляв, тобі на роду було написано піти у Тамтешній Край — така вже твоя натура, адже врешті-решт ти звідти родом. Але глибоко в душі я розуміла, що вчинила неправильно, і що одного дня ти повернешся, щоб зі мною одружитися.

— А ти кохаєш пана Мандея? — запитав Трістран, вихоплюючи з довгої й заплутаної промови єдину зрозумілу нитку.

Вікторія ствердно кивнула і підняла голову — Трістран бачив її миле підборіддя.

— Але я дала тобі слово, Трістране, і збираюся його дотримати. Ми говорили про це з Робертом. Я відповідаю за всі випробування, через які ти пройшов, навіть за твою бідолашну обпечену руку. Якщо ти цього хочеш — я твоя.

— Чесно кажучи, — відгукнувся хлопець, — я думаю, за свої вчинки відповідаю я сам, а не ти. І я ні про що не шкодую, хоч інколи й сумував за м'яким ліжком, і на лісових сонь тепер навряд чи зможу дивитися так, як раніше. Але ти, Віккі, не обіцяла мені своєї руки, якщо я повернуся до тебе з зіркою.

— Та невже?

— Ні. Ти обіцяла дати мені усе, що я забажаю.

Вікторія Форестер різко виструнчилася, спрямувавши погляд у підлогу. На її блідих щоках спалахнув рум'янець, немов від ляпасів.

— Якщо я правильно тебе зрозумію… — почала вона, але Трістран її перебив:

— Ні. Навряд чи ти мене розумієш. Ти обіцяла зробити усе, що я забажаю?

— Так.

— Тоді… — хлопець трохи замислився. — Тоді я бажаю, щоб ти вийшла заміж за пана Мандея. Бажаю, щоб ви одружилися якнайскоріше — вже цього тижня, якщо вдасться усе так швидко влаштувати. А ще я бажаю, щоб вам було добре разом, щоб ви досягли вершин подружнього щастя.

Вікторія зітхнула з величезним полегшенням. Вона подивилася на Трістрана.

— Ти це серйозно?

— Виходь за нього заміж з мого благословення, і вважатимемо нашу угоду виконаною, — підтвердив Трістран. — Думаю, зірка мене підтримає.

У двері вітальні постукали.

— Там у вас все гаразд? — запитав чоловічий голос.

— Так, все чудово, — відгукнулася Вікторія. — Роберте, заходь. Ти ж пам'ятаєш Трістрана Торна?

— Добридень, пане Мандей, — привітався Трістран і потис його спітнілу руку. — Наскільки я розумію, ви невдовзі одружуєтеся. Прийміть мої вітання.

Пан Мандей усміхнувся. Усмішка вийшла не дуже природною, немов він скривився від зубного болю. Пан Мандей подав руку Вікторії, і вона встала з крісла.

— Якщо хочете поглянути на зірку, пані Форестер... — почав Трістран, але дівчина похитала головою.

— Я дуже рада, що ви повернулися додому живим, пане Торн. Сподіваюся, ви прийдете до нас на весілля?

— З величезним задоволенням, — відповів Трістран, хоча не був певен, чи справді це так.

Звичайного дня у "Сьомій сороці" просто не могло бути стільки відвідувачів. Але зараз був ярмарок, тож корчма була вщерть набита. Мешканці й гості Стіни наминали величезні порції битків з баранини, бекону, грибів, яєчні й кров'янки.

Дунстан Торн чекав на сина. Ледве вгледівши Трістрана, він встав, підійшов до нього і мовчки поплескав по плечу.

— Ти таки повернутися цілим і неушкодженим, — з гордістю у голосі промовив він.

Трістран зрозумів, що встиг неабияк вирости за час мандрів: він пам'ятав батька більшим.

— Добридень, тату, — сказав він. — Не зовсім неушкодженим — трохи руку обпік.

— Удома на фермі мама приготувала тобі сніданок, — повідомив Дунстан.

— Сніданок мені зараз не завадить, — погодився Трістран. — І знову побачити маму, звісно ж, хочеться. А ще нам треба з тобою поговорити.

Дещо зі сказаного Вікторією Форестер досі не йшло йому з думки.

— Ти зробився вищим, — сказав батько, — а ще тобі конче потрібно зайти до перукаря.

Він допив свій кухоль, і разом з сином вийшов з "Сьомої сороки" на свіже вранішнє повітря.

Двоє Торнів подолали перелаз біля одного з Дунстанових полів. Вони йшли через луку, де Трістран в дитинстві часто бавився. Саме тут він підняв питання, яке вже давно його хвилювало — питання про своє народження. Батько намагався відповісти якомога чесніше. Дорога на ферму була довгою, і він встиг розповісти цілу історію, схожу на казку про події сивої давнини. Це була історія про кохання.

Вони прийшли до колишнього Трістранового дому, де його зустріла сестра, а в печі й на столі парував сніданок, з любов'ю приготований жінкою, яку хлопець завжди вважав за свою матір.

Розставивши на прилавку останні кришталеві квіточки, пані Семела обвела ярмарок неприязним поглядом. Вже минув полудень, потрохи починали з'являтися перші відвідувачі. До її ятки не підійшов ще ніхто.

— Кожні дев'ять років їх дедалі меншає, — пробурмотіла вона. — Запам'ятай моє слово: невдовзі цей ярмарок відійде в історію. Є у світі інші торжища, інші ярмарки — я навіть не сумніваюся. А цьому скоро кінець. Ще років сорок-п'ятдесят, шістдесят від сили — і все.

— Можливо, — відгукнулася служниця з фіалковими очима. — Але для мене це вже неістотно. Сьогоднішній ярмарок — останній, у якому я беру участь.

Стара витріщилася на неї.

— А я думала, що давно вибила з тебе нахабство.

— Це не нахабство, — сказала рабиня. — Ось погляньте.

Вона підняла срібний ланцюжок, що тримав її в неволі. Ланцюжок виблискував у сонячному світлі — але вочевидь був тоншим, прозорішим, ніж раніше. Подекуди здавалося, що він зроблений не зі срібла, а з диму.

— Що ти зробила? — запитала жінка зі слиною на губах.

— Нічого. Нічого нового за вісімнадцять років. Я зобов'язана бути твоєю рабинею до того дня, коли Місяць втратить свою дочку, якщо це станеться на тижні, коли зійдуться два понеділки. А отже, термін моєї служби майже скінчився.

Минула третя година. Зірка сиділа на траві неподалік ятки, де пан Броміос продавав вино, ель і закуски. Вона не відривала погляду від проходу крізь мур і від селища, що лежало за ним. Раз у раз господарі ятки пропонували їй покуштувати вина, елю чи масних ковбасок — і щоразу Іванна відмовлялася.

— Чекаєте на когось, дорогенька? — звернулася до неї чарівна дівчина.

— Не знаю, — сказала зірка. — Можливо.

— На хлопця, я правильно здогадуюся? Такого ж милого, як і ви?

— Певною мірою, так, — кивнула зірка.

— Я Вікторія, — представилася дівчина. — Вікторія Форестер.

— А мене Іванною звуть.

Зірка уважно обвела Вікторію поглядом, з голови до ніг і з ніг до голови.

— То значить, ви і є Вікторія Форестер? Про вас йде добра слава.

— Це ви про весілля? — запитала Вікторія, сяючи від гордості й задоволення.

— Весілля? — перепитала Іванна. Вона намацала рукою топаз на талії і стисла його. Потім подивилася в напрямку проходу через мур і прикусила губу.

— Бідолашна! Який же він негідник, що примушує вас стільки чекати! — поспівчувала Вікторія Форестер. — Чом би вам не сходити на той бік і не пошукати його?

— Тому що… — почала зірка і раптом затнулася. — Еге ж, мабуть, так і зроблю.

По небу над головою мчали сірі й білі смуги хмар. Лише подекуди між ними проглядалися клапті блакиті.

— Шкода, що Місяця не видно, — зітхнула Іванна. — Я б спершу попрощалася.

І вона незграбно звелася на ноги.

Але Вікторія не збиралася так просто відпускати від себе нову подругу. Вона продовжувала щебетати про те, як у церкві оголошують імена наречених, про дозволи на шлюб, і про надзвичайні дозволи, які видає тільки архієпископ, і про те, як їй пощастило, що Роберт знайомий з архієпископом. Схоже, весілля мало відбутися через шість днів, опівдні.

Потім Вікторія покликала респектабельного джентльмена з сивиною на скронях, котрий курив сигару і усміхався так, наче в нього боліли зуби.

— А от і Роберт, — повідомила вона. — Знайомся, Роберте, це Іванна. Вона чекає на свого хлопця. Іванно, це Роберт Мандей. А наступної п'ятниці, рівно опівдні, я стану Вікторією Мандей. Можливо, любий, ти міг би використати у весільній промові каламбур — мовляв, цієї п'ятниці зійшлися разом двоє Мандеїв, два Понеділки!

Пан Мандей затягнувся сигарою, випустив хмаринку диму і сказав нареченій, що візьме цю ідею до уваги.

— То значить, — запитала Іванна, обережно добираючи слова, — ви не виходите заміж за Трістрана Торна?

— Ні,— відповіла Вікторія.

— О… це добре, — сказала зірка, знову сідаючи на траву.

Коли через кілька годин Трістран пройшов крізь мур, зірка сиділа на тому ж місці. Здавалося, він був трохи збентежений, але побачив Іванну — і його обличчя відразу просвітліло.

— Знову привіт, — сказав він, допомагаючи їй піднятися на ноги. — Добре провела час, поки мене чекала?

— Не дуже, — відповіла вона.

— Вибач, будь ласка. Мабуть, треба було запросити тебе з собою до селища.

— Ні, — відповіла зірка. — Не треба було. Я можу залишатися живою лише в межах Чарівної Країни. Потрапивши до твого світу, я перетворюся на щербатий шматок заліза, що впав з небес.

— Але ж я мало не взяв тебе з собою! — з жахом промовив Трістран. — Я навіть спробував це зробити учора ввечері.

— Так, — відповіла зірка. — І це ще раз доводить, що ти дурень, невіглас і телепень.

— Бовдур, — підказав Трістран. — Зазвичай ти називала мене бовдуром. І ще йолопом.

— Що ж, ти — усе перелічене і навіть гірше. Чому ти змусив мене так довго чекати? Я вже думала, з тобою щось трапилося.

— Вибач. Більше я тебе ніколи не залишу.

— Авжеж, — серйозно і впевнено промовила вона. — Не залишиш.

Трістран узяв її за руку, і вони разом пішли по луці. Налетів вітер — він надимав намети і тріпав прапорці. Потім полився холодний дощ. Трістран з зіркою сховалися під навісом книжкової ятки — там вже зібралося чимало людей і створінь. Власникові ятки довелося пересунути книжкові полиці ближче, щоб вони не змокли.

— У неба вітер в голові, ти його не слухай: спершу сухо, потім дощ, потім знову сухо, — промовив до Трістрана й Іванни якийсь джентльмен у чорному капелюсі. Він саме купував якусь невеличку книжечку у шкіряній палітурці.

Трістран усміхнувся і кивнув. Дощ вже вщухав, і вони з Іванною вийшли.

— От тобі й маєш подяку, — зітхнув джентльмен у циліндрі, звертаючись до продавця. Той уявлення не мав, про що мова, і нітрохи цим не переймався.

— Я попрощався з родиною, — на ходу повідомив Трістран зірці. — З батьком, з мамою — чи, точніше, з батьковою дружиною — і з сестрою Луїзою. Більше до селища, мабуть, не повертатимусь. Тепер нам треба розібратися, як повернути тебе на небо. Можливо, і я до тебе приєднаюся.

— Там, на небі, тобі не сподобається, — запевнила Іванна. — Отже… Наскільки я розумію, ти не одружуєшся з Вікторією Форестер.

— Правильно розумієш, — кивнув Трістран.

— Я з нею познайомилася, — повідомила зірка. — Ти знав, що вона носить дитину?

— Що? — вигукнув Трістран, глибоко вражений.

— Може, вона й сама ще не знає. Дитині усього місяць — чи два.

— Боже… А ти звідки знаєш?

Зірка лише знизала плечима.

— Знаєш, — сказала вона, — я дуже рада, що ти не одружуєшся з Вікторією Форестер.

— Я теж, — зізнався хлопець.

Знову починався дощ, але цього разу вони не намагалися від нього сховатися. Трістран міцно стис руку Іванни.

— Знаєш, — почала вона, — зірка і простий смертний…

— Тільки наполовину смертний, — запевнив Трістран. — Усі мої домисли про себе — про те, хто я такий — виявилися брехнею. Ну, майже брехнею. Ти навіть не уявляєш, наскільки вільно я тепер почуваюся.

— Ким би ти не був, — сказала Іванна, — я лише хотіла попередити, що в нас, напевно, ніколи не буде дітей. От і все.

Трістран довго дивився на зірку — а потім усміхнувся і мовчки поклав руки їй на плечі. Вони стояли лицем до лиця, дивлячись одне на одного.

— Просто хотіла, щоб ти знав, — сказала зірка, схиляючись до нього.

Вони цілувалися вперше. Йшов холодний весняний дощ, але зараз вони його не помічали. Трістранове серце радісно калатало у грудях, мовби намагаючись вирватися на свободу.

Поки вони цілувалися, Трістран розплющив очі, зустрівся поглядом з небесно-блакитними очима зірки і зрозумів, що та не збирається його відпускати.

Срібний ланцюжок перетворився на дим і туман. Якусь мить він висів у повітрі, а потім повіяв вітер — і не залишилося нічого.

— Ну ось, — сказала жінка з темним хвилястим волоссям, витягаючись, наче кицька, і усміхаючись. — За умовами закляття, термін моєї служби закінчено. Відтепер нас нічого не пов'язує.

Стара безпомічно на неї дивилася.

— І що ж мені тепер робити? Я стара, і вже не можу торгувати сама. І ось так візьмеш і покинеш мене? Безсовісна дурепа, нечупара!

— Твої проблеми мене не обходять, — відповіла колишня рабиня. — Мене більше ніколи не називатимуть нечупарою, рабинею, чи як завгодно ще. В мене є своє ім'я — я пані Уна, старша і єдина дочка вісімдесят першого лорда Штормгольда.

Закляттю і зобов'язанням, що пов'язували мене з тобою, назавжди настав кінець. А зараз ти вибачишся переді мною і назвеш мене справжнім іменем; інакше я з величезною насолодою до кінця віку переслідуватиму тебе, знищуючи все, що тобі дороге, все, що залишилося від твого життя.

Кілька секунд вони дивилися одна на одну, а потім стара першою відвела погляд.

— Мушу вибачитися за те, що назвала вас нечупарою, пані Уно, — процідила вона, випльовуючи кожне слово, наче жменю гіркої тирси.

Пані Уна кивнула.

— Добре. Тепер, коли час моєї служби скінчився, я сподіваюся, ти добре заплатиш мені за роботу, — сказала вона. У цій справі — як і в будь-якій іншій — були свої правила.

Дощ йшов уривками. Він ненадовго вщух — якраз настільки, щоб люди вийшли зі своїх тимчасових укриттів — і знову полився їм на голови. Трістран та Іванна, мокрі й щасливі, сиділи біля багаття у різношерстій компанії людей та інших істот.

Трістран розпитував, чи не знали вони маленького кошлатого чоловічка — того, котрий зустрівся йому в мандрах. Він детально його описав. Кілька присутніх сказали, що справді колись його бачили, але на цьогорічному ярмарку — ні.

Руки хлопця, майже всупереч його волі, гралися мокрим волоссям зірки. Він сидів і дивувався, чому ж знадобилося так багато часу, щоб зрозуміти, наскільки вона йому небайдужа. Трістран сказав про це зірці. У відповідь вона назвала його

ідіотом, а він заявив, що це найпрекрасніше слово, яким можна назвати чоловіка.

— Отже, куди ми подамося, коли кінчиться ярмарок? — запитав Трістран.

— Не знаю, — відказала зірка. — Але в мене залишилося ще одне невиконане зобов'язання.

— Справді?

— Так, — відповіла Іванна. — Пам'ятаєш топаз, який я тобі показувала? Я повинна віддати його законному власникові. Минулого разу, коли мені зустрівся можливий власник, корчмарка перерізала йому горло. Тому камінь досі в мене. Але я хотіла б його позбутися.

Над плечем хлопця почувся жіночий голос:

— Попроси в неї предмет, який вона на собі носить, Трістране Торн.

Він обернувся і зустрівся поглядом з фіалковими очима.

— Ви були пташкою у фургоні відьми, — сказав він жінці.

— Коли ти був лісовою сонею, синку, я була пташкою. Але тепер я знову в людській подобі, і час мого рабства назавжди скінчився. Попроси в Іванни те, що вона на собі носить. Ти маєш на це право.

Він обернувся до зірки.

— Іванно?

Та кивнула у відповідь, чекаючи, що буде далі.

— Іванно, ти віддаси мені те, що носиш?

Зірка виглядала спантеличено. Але, запустивши руку під плаття і трохи повозившись, дістала великий топаз на розірваному срібному ланцюзі.

— Він належав твоєму дідові, — пояснила Трістранові темноволоса жінка. А ти — останній нащадок чоловічої статі в роду Штормгольда. Надінь топаз на шию.

Трістран послухався. Варто було йому з'єднати кінці ланцюга, як вони враз зрослися, наче ланцюг ніколи й не рвався.

— Дуже гарний камінь, — нерішуче промовив Трістран.

— Це Камінь Влади Штормгольда, — повідомила мати. — Ніхто не заперечить, що саме ти маєш на нього право. Ти нашої крові, всі твої дядьки вже мертві. З тебе вийде чудовий лорд Штормгольда.

Трістран дивився на неї спантеличено.

— Але я не хочу бути ніяким лордом! Я взагалі не хочу нічим володіти — крім, хіба що, серця коханої.

Він узяв зірку за руку, приклав долонею до свого серця і усміхнувся.

Темноволоса жінка нетерпляче повела вушками.

— За майже вісімнадцять років, Трістране Торн, я ще жодного разу тебе ні про що не попросила. Це моє перше малесеньке прохання про невелику послугу — і ти відмовляєшся!.. Трістране Торн, це так, по-твоєму, треба ставитися до матері?

— Ні, мамо, — відповів Трістран.

— Добре, — трохи лагідніше продовжила вона. — Я вважаю, що вам, молоді люди, добре було б мати своє помешкання, а тобі, Трістране — якесь заняття. Якщо робота лорда тобі не підійде — ти зможеш її покинути. Ніхто не приковуватиме тебе до трону Штормгольда срібним ланцюгом.

Трістрана її слова цілком втішили, а Іванну — не дуже, бо вона знала, що ланцюги в світі бувають різні. Але вона також розуміла, що сперечатися з Трістрановою матір'ю на самому початку сімейного життя — не надто мудрий вибір.

— Чи можу я мати честь дізнатися ваше справжнє ім'я? — запитала Іванна, і враз стривожилася, чи не перебільшила з високим стилем. Але Трістранова мати гордовито виструнчилася, і зірка зрозуміла: ні, не перебільшила.

— Я — пані Уна зі Штормгольда, — відповіла жінка. Відкривши маленьку поясну сумочку, вона дістала скляну темно-червону троянду, що при світлі багаття здавалася майже чорною.

— Ось яку плату я отримала за шістдесят із гаком років служби, — повідомила вона. — Відьма мало не луснула від жадібності, але закон є закон, і якби вона не розрахувалася —

позбулася б магічної сили і ще багато чого іншого. Я планую обміняти цю троянду на паланкін, щоб ми всі разом урочисто в'їхали до Штормгольда. Ох як же я скучила за Штормгольдом! Нам будуть потрібні носії, кінний ескорт, а ще, можливо, кілька слонів. Слони створюють таке потужне враження! Коли на чолі колони слон, то навіть не треба кричати "геть з дороги"...

— Ні, — відрізав Трістран.

— Ні? — перепитала мати.

— Ні, — повторив хлопець. — Ти собі можеш їхати на паланкіні, зі слонами, верблюдами і всім, чим забажаєш. А ми з Іванною поїдемо туди окремо, з такою швидкістю, як самі вирішимо.

Пані Уна перевела дихання, а Іванна зрозуміла, що не хоче бути присутньою під час цієї суперечки. Вона встала, сказала, що їй треба прогулятися — зовсім недалеко, і вона скоро повернеться. Трістран поглянув на неї благальними очима, але зірка похитала головою — мовляв, це твоя особиста битва, і перемогти у ній ти маєш самостійно.

Накульгуючи, вона пішла через ярмаркову напівтемряву і зупинилася біля ятки, з якої линула музика, аплодисменти, і звідки струменіло тепле медове світло. Зірка слухала музику і думала про своє. Раптом, важко накульгуючи, до неї підійшла згорблена сива стара, сліпа на одне око. Вона гукнула зірку, щоб поговорити.

— Про що? — запитала зірка.

Висушена роками до розмірів дитини, стара спиралася покрученими руками на палицю. Палиця була заввишки як

вона сама. Витріщившись на зірку і здоровим, і сліпим оком, вона промовила:

— Я прийшла, щоб забрати твоє серце.

— Та невже? — запитала Іванна.

— О, так, — кивнула стара. — Воно вже одного разу майже було в моїх руках — там, у гірській ущелині, пам'ятаєш.

Згадавши про це, вона хрипло зареготала. З мішка, що висів у відьми за спиною, наче горб, стримів ріг кольору слонової кістки. Іванна відразу зрозуміла, де раніше бачила такий ріг.

— Значить, це були ви? — запитала вона крихітну стареньку. — Жінка з ножами?

— Еге ж, це була я. Але під час подорожі я розтринькала всю молодість, яку взяла з собою. Її, молодості, ставало дедалі менше з кожним магічним перетворенням, і тепер я старша, ніж будь-коли раніше.

— Тільки торкнися до мене бодай пальцем — і жалкуватимеш усе життя!

— Коли доживеш до моїх років, — зітхнула стара, — знатимешся на жалю значно краще, ніж тепер. Коли жалів безліч, вже немає значення, чи їх на один більше, чи на один менше.

Вона втягнула носом повітря. Її плаття колись було червоне, а нині, старе і залатане, зовсім вицвіло. На одному

плечі була дірка, з-під якої виднівся чималий шрам; здавалося, йому вже не одна сотня років.

— Мене цікавить, чому відчуття перестали підказувати мені, де ти перебуваєш. Я бачу тебе зовсім слабо — наче тінь, примару. Спершу ти яскраво горіла. Вірніше, горіло твоє серце — воно світилося у моїй голові срібним вогнем. Після тієї ночі в корчмі вогонь затягнув серпанок, а тепер і зовсім зник.

Іванна усвідомила, що навіть трохи співчуває цьому створінню, яке хотіло її вбити. Вона сказала:

— Може, справа в тому, що серце, яке ти шукаєш, більше мені не належить?

Стара закашлялася. Все її тіло здригалося від глухих спазмів. Зірка терпляче почекала, поки це скінчиться, і пояснила:

— Я вже віддала своє серце.

— Хлопчиськові? Тому, що в корчмі був? З єдинорогом?

— Так.

— То знову забери його і віддай мені! Нам із сестрами воно значно потрібніше! Ми повернемо собі молодість і доживемо до нової епохи. А твій хлопчисько тільки розіб'є його, або розтратить даремно, або просто загубить. Усі вони такі.

— Одначе, — сказала зірка, — моє серце належить йому. Сподіваюся, сестри не сильно тебе сваритимуть, коли ти повернешся до них ні з чим.

Саме тоді підійшов Трістран, узяв Іванну за руку і кивнув старій.

— Про все домовлено, — сказав він. — Немає про що хвилюватися.

— А паланкін?

— Так, мати поїде на паланкіні. Я обіцяв їй, що рано чи пізно ми теж приїдемо до Штормгольда, але добиратися будемо самі, не поспішаючи. Думаю, нам варто купити пару коней і побачити трохи світу.

— І твоя мати на це погодилася?

— Врешті-решт, так, — безтурботно сказав Трістран. — Але вибачайте, що перебиваю.

— Ми вже майже договорили, — сказала Іванна, знову обертаючись до старенької.

— Мої сестри жорстоко помстяться мені, — відповіла стара відьма. — Але дякую за співчуття. В тебе добре серце, дитино. Шкода, що воно мені не дістанеться.

Зірка схилилася і поцілувала стару, торкнувшись своїми ніжними губами до її шерсткої зморшкуватої щоки.

Після цього зірка з коханим пішли кудись у напрямку муру.

— Хто ця стара карга? — запитав Трістран. — Таке враження, ніби я її вже десь бачив. Щось трапилося?

— Нічого не трапилося, — відповіла зірка. — Це просто моя знайома з часів нашої подорожі.

Позаду сяяли вогні ярмарку — ліхтарі, свічки, чарівні світильники й ельфійські вогники, мов сон про нічне небо, що раптом зійшло на землю. Перед ними — по той бік муру, прохід через який зараз не охоронявся — лежало селище Стіна. У віконцях його будинків сяяли свічки і гасові лампи. Але Трістранові вони здавалися такими ж далекими і чужими, як світ казок тисяча й однієї ночі.

Він поглянув на вогні Стіни, раптом чітко усвідомивши, що дивиться на них востаннє. Якийсь час Трістран мовчки дивився на них, а зірка, що впала з неба, стояла поряд. Потім вони обернулися і разом пішли на схід.

Епілог

у котрому добігають кінця відразу кілька історій

Багато хто вважав цей день найважливішим в історії Штормгольда: пані Уна, яку вважали загиблою (подейкували, що її в дитинстві викрала відьма), повернулася до гірського краю. Після того, як вона проїхала на паланкіні з трьома слонами на чолі процесії, розпочалися радісні святкування з феєрверками — офіційні й не дуже.

Радість мешканців Штормгольда та усіх його домініонів просто не мала меж, коли пані Уна оголосила, що за час своєї відсутності народила сина, котрий — у зв'язку з імовірною загибеллю її останніх двох братів — став прямим спадкоємцем трону. Крім того, вона повідомила, що хлопець вже носить на шиї Камінь Влади.

Сам спадкоємець і його наречена повинні були приїхати незабаром, хоча пані Уна не знала точної дати їхнього прибуття — і це її, схоже, трохи дратувало. На час відсутності спадкоємця пані Уна оголосила, що правитиме Штормгольдом на правах регента. І правила вона вельми добре: під її керівництвом усі домініони досягли розквіту — як на горі Гуон, так і навколо неї.

Через три роки до містечка Хмарний Кряж біля самого краю володінь Штормгольда завітали стомлені мандрівники, чоловік і жінка, припорошені пилом, зі змученими ногами. Вони зняли кімнату у корчмі, де відразу замовили бляшані ночви гарячої води. Мандрівники прожили у корчмі кілька днів, балакаючи з відвідувачами і гостями. Останнього вечора жінка зі сліпучо-білим волоссям, що трохи накульгувала на одну ногу, поглянула на свого супутника і сказала:

— То що?

— Ну, — відповів той, — здається, мати править цілком непогано.

— Ти й сам би непогано правив, — глузливо зазначила вона, — якби нарешті прийняв трон.

— Можливо, — погодився чоловік. — Було б непогано колись це зробити. Але ж на світі стільки всього, чого ми ще не бачили. Стільки людей, з якими ми ще не познайомилися. Стільки несправедливості, якій треба покласти край, стільки непереможених лиходіїв і небачених краєвидів! Ти ж розумієш…

Жінка хитро всміхнулася.

— Гаразд, — сказала вона, — принаймні ми не нудьгуватимемо. Але треба твоїй мамі хоча б записку лишити.

Незабаром корчмар послав до пані Уни, правительки Штормгольда, хлопчину з листом, запечатаним сургучем. Перш ніж зламати печатку і читати листа, пані Уна розпитала хлопця про мандрівників — чоловіка і дружину. Лист, адресований їй, був дуже короткий. Крім привітань там були всього два рядки:

"Нас безнадійно полонив білий світ.

Чекай на нас тоді, коли ми прибудемо!"

Лист був підписаний Трістраном, а поряд з його підписом стояв відбиток пальця, що сяяв і мерехтів у тіні, ніби присипаний зоряним пилом.

Пані Уна змушена була радіти й цьому — а який в неї був вибір?

Пройшло ще п'ять років, і двоє мандрівників остаточно повернулися до гірської фортеці. До них — брудних, вбраних в обірване лахміття — на превеликий сором цілої країни спочатку поставилися як до волоцюг; але потім чоловік показав топаз, що висів в нього на шиї на срібному ланцюзі — і всі зрозуміли, що це і є єдиний син пані Уни.

Спадкоємець прийняв трон, і почалися святкування, що протривали місяць. Після цього вісімдесят другий лорд Штормгольда почав правити. Він прагнув приймати якомога менше рішень, але якщо вже їх приймав, рішення були справді мудрими — навіть якщо спочатку це було не очевидно. Він прославився як великий стратег і відважний воїн, хоча колись обпечена лівиця до бою вже не годилася. Саме під його

командуванням була одержана перемога у війні з Північними Гоблінами, коли ті перекрили дороги для мандрівників; він уклав довготривалу мирну угоду з Орлами Високих Скель — ця мирна угода дійсна і понині.

Лордова дружина, прекрасна пані Іванна, походила з далеких країв (хоча ніхто напевне не знав, з яких саме). Коли вони з чоловіком тільки прибули до Штормгольда, вона обрала собі кімнату на найвищому піку цитаделі, хоча ця кімната вважалася непридатною до використання — багато років тому потужний каменепад пробив дах. Вона була першою, хто захотів там жити — просто неба, де в розрідженому гірському повітрі зорі й місяць світили так яскраво, що їх, здавалося, можна було торкнутися рукою.

Трістран та Іванна щасливо жили разом. Звичайно ж, не вічно — бо Час, великий злодій, рано чи пізно все краде і ховає у своїх запорошених пивницях. Тим не менш, вони були щасливі досить довго. А потім уночі прийшла Смерть, шепнула свою таємницю на вухо вісімдесят другому лордові Штормгольда, він кивнув їй сивою головою і більше нічого не сказав. Народ відніс його останки до Зали Предків, де вони і спочивають досі.

Після смерті Трістрана пішли чутки, що лорд входив до Братства Замку і взяв участь у поваленні влади Незримого Двору. Але підтвердити чи заперечити це зміг би тільки сам покійний.

Повелителькою Штормгольда стала Іванна. Ніхто й не сподівався, що вона так вміло правитиме — і під час війни, і в мирних умовах. На відміну від чоловіка, вона не старіла — її очі залишалися блакитними, волосся — золотаво-білим, а характер — у цьому народ Штормгольда неодноразово мав нагоду

переконатися — таким же запальним, як в перший день їхньої з Трістраном зустрічі на галявині біля лісового озера.

Пані Іванна досі ходить накульгуючи, але в Штормгольді не прийнято про це говорити — як і про те, що часом вона сяє і мерехтить у темряві.

Подейкують, що кожної ночі — якщо немає якихось термінових обов'язків — пані Іванна, накульгуючи, пішки піднімається на високий пік палацу і стоїть там годинами, мовби й не помічаючи холодних гірських вітрів. Вона стоїть там мовчки — просто дивиться вгору, в темне небо, і сумними очима стежить за повільним танком незліченних зірок.

Подяки

В першу чергу хочу подякувати Чарльзові Вессу. Серед сучасних авторів він найближчий до вікторіанського казкового живопису. Якби не натхнення, отримане від його творів, я не написав би й слова. Скінчивши роботу над черговим розділом, я щоразу телефонував йому і зачитував написане, а він терпляче слухав і сміявся в потрібних місцях.

Також дякую Дженні Лі, Карен Берґер, Полові Левітцу, Мерилі Хайфетц, Лу Ароніці, Дженніфер Герші та Тіа Маґґіні: усі вони допомогли мені втілити цю книжку в реальність.

А ще я у величезному боргу перед Гоуп Міррліз, Лордом Дансені, Джеймсом Бренчем Кейбеллом і Клайвом Стейплзом Льюїсом, де б вони зараз не перебували: саме вони показали мені, що казки бувають і для дорослих.

Торі надала мені в користування будинок, де я написав перший розділ. Замість оплати вона лише попросила зобразити її у книзі в подобі дерева.

Були й інші люди, котрі читали мою книжку в процесі написання і давали мені слушні поради. Я не завжди до них дослухався, та їхньої провини в цьому немає. Особливо хочу подякувати Емі Хорстінґ, Лізі Генсон, Діані Вайн Джонс, Крісові Беллу і Сюзанні Кларк.

Моя дружина Мері і секретарка Лоррейн також долучилися до цієї книжки — вони передрукували декілька перших розділів з моєї рукописної чернетки. Навіть не знаю, як їм віддячити.

Діти, щиро кажучи, не допомагали ніяк — але я й не вважаю, що має бути інакше.

Ніл Ґейман, червень 1998